

STOP LGTBI-FÒBIA!
L'ASSETJAMENT ESCOLAR PER MOTIUS
D'ORIENTACIÓ SEXOAFECTIVA, D'IDENTITAT
O D'EXPRESSIÓ DE GÈNERE

TREBALL FI DE GRAU

AUTORIA: JESSICA CRUZ BERBEL

TUTORIA: EIDEN MARÍN RODRÍGUEZ

ÀREA DEL TFG: FEMINISME I DIVERSITATS SEXUAL

2023-2024

Universitat Oberta de Catalunya (UOC)

Grau en Educació Social

RESUM

Segons l'últim estudi de l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia, en els darrers anys hi ha hagut un augment d'incidències de casos de discriminació i d'agressions per motius d'orientacióosexual, d'identitat o d'expressió de gènere.

Per a fer front a aquest fet, hi ha vigent una legislació i uns protocols d'actuació a més de recursos i guies per a garantir els drets de les persones que formen part del col·lectiu LGTBI i prevenir l'assetjament que pateixen. Aquests documents i eines existents, han sigut analitzats al llarg del present Treball Final de Grau.

A més, podem veure quin paper juguen, els professionals de l'educació als centres educatius catalans per a fer front a aquesta problemàtica, ja que hem de tenir present que aquestes institucions són enteses com uns espais, no només d'adquisició de competències, sinó com un lloc on el subjecte socialitza, es desenvolupa i adquireix una sèrie d'habilitats socials per a la seva correcta circulació dins la xarxa social en la qual es troba com a ciutadà.

A partir d'una recerca de camp, hem pogut treure la conclusió, a partir de la realització d'un qüestionari i d'unes entrevistes fetes a professionals que treballen a centres educatius catalans, que els docents no estan formats per a poder fer front als casos d'assetjament per LGTBI-fòbia a més, de posar en dubte la seva sensibilitat envers aquesta problemàtica social. D'aquesta manera, podem dir que el Departament d'Ensenyament no està complint amb la legislació vigent, a causa que, per llei, els professionals de l'educació han d'estar habilitats i capacitats per a fer front a la diversitat sexual, d'identitat i d'expressió de gènere.

Paraules clau: LGTBI-fòbia, exclusió, assetjament, orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, discriminació, centres educatius, educació social, educador/a social.

ABSTRACT

According to the latest study by the Observatory against LGTBI-phobia, there has been an increase in cases of discrimination and aggression on grounds of sexual orientation, gender identity or gender expression over the last few years.

To deal with this fact, are existing legislation and action protocols as well as resources and guides to guarantee the right of people who form part of the LGTBI community and prevent the

harassment they suffer. there existing documents and tools have been analysed throughout this Final Degree Project.

In addition, which is the role that the education professionals in Catalan schools play in tackling this problem, as we must bear in mind that these institutions are understood as spaces, not only for the acquisition of skills, but also as a place where the individual socialises, develops and acquires a series of social skills for his/her correct circulation within the social network in which he/she finds himself/herself as a citizen.

From this research, we have been able to conclude, thanks to a questionnaire and interviews with professionals working in Catalan schools, that teachers are not trained to deal with cases of LGTBI-phobic bullying and additionally, that their sensitivity to this social problem is questionable. in this way, we can say that the Department of Education is not complying with current legislation, as by lay, education professionals have to be qualified and capable to deal with diversity in terms of sexual affectivity, gender identity and gender expression.

Key words: LGTBI-phobia, exclusion, bullying, sexual affective orientation, gender identity, gender expression, discrimination, educational centres, social education, social educator.

ÍNDEX

RESUM

1. INTRODUCCIÓ	X
2. OBJECTIUS	X
3. MARC TEÒRIC	X
3.1. Evolució social	X
3.1.1. Inicis i visibilització del col·lectiu LGTBI	X
3.2. Evolució política	X
3.2.1. Anàlisi de les lleis	X
- Llei estatal	X
- Llei catalana	X
3.3. Protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu i Protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere en els centres educatius	X
3.4. Actuacions que es realitzen a les escoles catalanes	X
3.5. El paper professional de l'educació social als centres educatius	X
4. METODOLOGIA	X
5. ANÀLISI DELS RESULTATS SOBRE EL GRAU DE CONEIXEMENT DELS PROFESSIONALS SOBRE LES LLEIS I ELS PROTOCOLS PER A FER FRONT A L'LGTBI-FÒBIA	
6. ANÀLISI DE L'EXPERIÈNCIA DELS PROFESSIONALS DE L'EDUCACIÓ ALS CENTRES EDUCATIUS CATALANS ENVERS L'LGTBI-FÒBIA	X
7. CONCLUSIONS	X
7.1. Limitacions	X
7.2. Prospectiva de futur	X
8. BIBLIOGRAFIA	X
9. ANNEXOS	X
9.1. Dades de l'Observatori contra l'LGTBI-FÒBIA	X
9.1.1. Incidències d'agressions LGTBI-fòbiques	X
9.1.2. Distribució d'incidències per col·lectiu. Percentatge	X
9.1.3. Distribució dels fets ocorreguts segons l'àmbit. Percentatge	X
9.1.4. Fets ocorreguts i aclarits	X
9.2. Qüestionari per a l'anàlisi del grau de coneixement dels professionals sobre les lleis i els protocols per a fer front a l'LGTBI-fòbia	X
9.3. Correu electrònic de contacte als centres educatius de secundària	X
9.4. Carta de Declaració de Consentiment Informat	X

9.5. Guions d'entrevista	X
9.5.1. Educador/a social	X
9.5.2. Professor/a d'Educació Secundària	X
9.6. Entrevistes	
9.6.1. Entrevista professional 1: Educadora Social	X
9.6.2. Entrevista professional 2: Professora de Cicles Formatius	X
9.6.3. Entrevista professional 3: Educadora Social	X

1. INTRODUCCIÓ

El Treball Final de Grau (TFG), neix d'un neguit personal envers el desenvolupament i l'acompanyament sexoafectiu durant l'adolescència als centres educatius catalans. Aquesta inquietud sorgeix per la meua pròpia experiència com a exalumna, que no seguia l'heteronormalitat, d'un institut de secundària i que es va sentir fora de lloc, a causa de la manca d'informació i d'acompanyament, durant la meua escolarització.

Amb aquest TFG, s'ha volgut posar en valor la realitat que envolta a les persones que tenen una orientació sexoafectiva, identitat o expressió de gènere allunyada de la norma posant consciència en l'assetjament que poden patir per aquest motiu. Cal tenir present que per a combatre les discriminacions, és important visibilitzar-les com a un primer pas per a fer-les front i aquesta és la raó per la qual sorgeix la necessitat de fer aquest treball.

Com a dona que forma part del col·lectiu LGTBI i com a coneixedora de l'augment de casos d'odi per motius d'orientació sexoafectiva, d'identitat o d'expressió de gènere, tal com podem comprovar amb el darrer Informe anual de l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia de l'any 2022, vaig voler investigar quin paper juguen, avui en dia, els centres educatius catalans per a fer front a aquesta problemàtica. Amb la present recerca, sorgeix l'objectiu principal d'aquest treball de camp que consisteix a analitzar quin és el grau de coneixement dels professionals de l'educació catalans dels diferents protocols, lleis, guies i eines d'intervenció que hi ha al nostre abast per a poder fer front a l'LGTBI-fòbia i saber quina és la seva aplicació real.

Per a contextualitzar la problemàtica, cal entendre quin és el motiu pel qual el col·lectiu LGTBI ha sigut perseguit, condemnat i exclòs socialment al llarg de la seva història. Per a fer-ho, s'ha realitzat un breu recorregut històric i teòric a través de diferents autors per a entendre aquesta discriminació i comprendre com, avui dia, l'escola pot tenir un paper important en l'erradicació d'aquesta, ja que és un espai vital "en el procés de socialització, integració i d'inserció social dels alumnes" (Galán et al. 2012:42).

D'altra banda, també s'ha fet una anàlisi de l'evolució política de la legislació vigent al nostre país per a fer front als casos d'LGTBI-fòbia a més d'analitzar el *Protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu* i el *Protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere en els centres educatius* com a eines d'actuació. En aquest mateix sentit, es fa un recorregut per a diferents recursos d'actuacions que es poden realitzar als centres educatius.

Per a donar resposta a l'objectiu principal i apropar-nos a la realitat envers quin coneixement tenen els docents en relació amb protocols, lleis, guies i eines d'intervenció per a fer prevenir i fer front a l'LGTBI-fòbia, hem realitzat i passat un qüestionari per a diferents professionals que exerceixen la seva tasca educativa centres educatius catalans per a saber quina és la realitat. A més, per a tenir de primera mà experiències i opinions de forma més personal, s'han realitzat

una sèrie d'entrevistes a professionals de l'educació que treballen a centres d'educació secundària sent, dues de les entrevistades, educadores socials.

És en aquest punt on entra la figura de l'educador i educadora social, els quals exerceixen, segons ASEDES (2007), una professió de caràcter pedagògic i que genera accions mediadores i formatives en contextos educatius per a incloure al subjecte de l'educació a les xarxes socials on participa a l'hora que l'habilita de l'adquisició de béns culturals a partir de la promoció social i cultural.

Amb la incorporació de professionals de l'educació social als centres educatius catalans, es potencia la inclusió i l'atenció a la diversitat de manera que es treballa l'exclusió i es doten d'eines als professionals de l'educació per a fer front a les diferències tal com podrem observar al llarg d'aquest TFG.

2. OBJECTIUS

L'objectiu general del present Treball de Final de Grau és el següent:

- **Analitzar el grau de coneixement del personal docent, dels diferents protocols, lleis, guies i eines d'intervenció existents a Catalunya per a fer front a l'LGTBI-fòbia als centres escolars catalans i quina és la seva aplicació real.**

A partir d'aquest objectiu general, en el present document, ens plantegem els següents objectius específics:

- Indagar envers l'evolució i la història del col·lectiu.
- Analitzar les lleis estatals i autonòmiques envers el col·lectiu LGTBI.
- Investigar el protocol de prevenció detecció i investigació davant l'assetjament escolar a persones LGTBI.
- Adquirir eines d'intervenció per fer front a l'LGTBI-fòbia.
- Conèixer quin és el grau de coneixement de lleis, protocols, guies i eines d'intervenció LGTBI per part del personal docent.
- Esbrinar quina és l'aplicació real de protocols, guies i eines d'intervenció per fer front a l'LGTBI-fòbia als centres educatius catalans.

3. MARC TEÒRIC

3.1. Evolució social

Per a poder contextualitzar l'assetjament escolar per motiu d'orientacióosexual, d'identitat o d'expressió de gènere, cal entendre en primera instància quin és el motiu pel qual, el col·lectiu LGTBI ha patit, al llarg de la seva història i fins al dia d'avui, discriminació per part de la nostra societat.

A continuació, exposarem un breu recorregut històric i teòric per a comprendre l'origen d'aquesta discriminació, a més d'entendre com funciona la nostra societat i les seves estructures, les quals comporten que certs col·lectius es trobin en situacions d'exclusió social.

3.1.1. Inicis i visibilitat del col·lectiu LGTBI

Al llarg de la història de la humanitat, les persones han sigut perseguides i condemnades per a no seguir les normes socials establertes i, l'orientacióosexual, la identitat i l'expressió de gènere d'hom, no han sigut una excepció.

Els primers registres daten de la segona meitat del segle XIX, on consta que es comencen a categoritzar i a inventar termes per a redefinir i classificar psiquiàticament les orientacions sexuals, patologitzant les sexualitats d'aquelles identitats sexo-afectives que no són hetero-cis-normatives. Amb aquestes categoritzacions, es perpetua els efectes segregatius per a una part dels éssers humans que no segueixen la norma (Peidro, 2021). D'aquesta manera, es comencen a assenyalar a aquestes persones com a *inmorals*, *desviats* i *anormals* (Suárez i Marquez, 2022) per, entre altres coses, haver "cometido el crimen particular de mantener relaciones con alguien de su mismo sexo" (Melero, 2011:52).

En conseqüència, i per a lluitar contra aquesta persecució, sorgeixen les primeres lluites, entre finals del segle XIX i la Segona Guerra Mundial, del col·lectiu LGTBI per a reivindicar els drets de les persones que no segueixen la norma de la hetero-cis-normalitat (Torres, 2015).

A Espanya, totes aquelles persones que pertanyien al col·lectiu, no van quedar exemptes de persecució, ja que en data del 4 d'agost de 1933, es va instaurar judicialment la *Ley de Vagos y Maleantes* que feia referència a vagabunds, proxenetes i qualsevol persona considerada antisocial. Aquesta llei, donava mesures de control, d'exclusió i de retenció dels individus que suposadament eren perillosos, és a dir, era una eina "para el control social de la llamada pobreza desviada" (Suárez i Márquez, 2022:749). El 15 de juliol de 1954, es modifiquen els articles 2 i 6 per tal d'incloure les persones homosexuals, penalitzant la seva condició sexual amb penes de presó sent, a més, sotmesos a una mesura alta de seguretat, amb la conseqüència de ser internats en institucions especials sent, fins i tot, separats de la resta de persones condemnades. Aquesta modificació de la llei, no tenia com a objectiu castigar al subjecte, sinó protegir i reformar

la conducta d'hom. Podem entendre aquesta etapa com una "reordenación social y de transformación del modelo totalitario y autárquico" (Díaz, 2019:349).

Uns anys més tard, a inicis de la dècada dels anys setanta, la "ley fue derogada por la Ley 16/1970, de 4 de agosto, sobre peligrosidad y rehabilitación social" (Ferré, 2021:14) aprovada pel règim franquista. Amb aquesta llei, tal com podem observar al documental *Nosotrxs somos* de RTVE, es classificava als presos en dues presons diferents: per un costat, als considerats actius se'ls va assignar la presó de Huelva i, per l'altre, als considerats passius se'ls va enviar a la presó de Badajoz. Aquest marc normatiu no va desaparèixer de la nostra legislació fins a l'any 1995, "ya que fue tardíamente derogado por la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal, con efectos reales a partir del 24 de mayo de 1996" (íbid:14)

A escala internacional, podem veure com a les dècades dels anys 60 i 70 del segle XX, es va produir un episodi d'assetjament policial amb una batuda al bar d'ambient *Stonewall Inn*, a Nova York. En aquell moment, persones gais, lesbianes i trans es van enfrontar a la policia encadenant nombroses manifestacions, que es van estendre durant tres dies, en contra del sistema, fet que marca l'inici de la lluita pels drets LGTBI, ja que "por primera vez la comunidad [...] se involucra en un enfrentamiento directo con las fuerzas del orden" (Torres, 2015:59). Aquestes manifestacions van estar encapçalades per les activistes trans Sylvia Rivera (1951-2002) i Marsha P. Johnson (1945-1992), les quals creien "que la única forma de escapar de la dura opresión homofóbica y transfóbica y la opresión de clase creada por la sociedad capitalista existía en destruirla y reemplazarla por el socialismo" (Artyukhina, 2020:1).

Tornant a Espanya, Francesc Francino i Armand de Fluvià, comencen a organitzar-se de manera clandestina i creen el *Movimiento Español de Liberación Homosexual* (MELH) arran de la modificació de la llei de *Peligrosidad y Rehabilitación social*. Segons ells, "las primeras formulaciones del problema contienen la necesidad de propiciar cambios de todo tipo que permitiera el reconocimiento de la homosexualidad, vinculando esta meta con un objetivo de interés general: la "liberación sexual" de todas las personas" (Monferrer, 2003:191). Per Francino i de Fluvià (1976), calia un canvi polític, econòmic i social per a l'alliberació del subjecte considerant que "la sexualidad está estrechamente unida a la política y su negación es uno de los instrumentos de represión empleados con más eficacia por las clases dominantes a lo largo de la historia" (íbid:191). D'altra banda, des de Barcelona, de Fluvià va organitzar una campanya a França de protesta per aquesta mesura, arribant a les Corts Franquistes cartes en contra de la llei enviades des de la revista francesa *Arcadie* (Monferrer, 2003).

Amb la mort de Franco i amb l'arribada de la democràcia, sorgeix a Espanya un moviment contracultural de llibertat creativa que donarà origen anys més tard, entre 1977 i 1984, a la *Movida*. Aquest moviment és entès com una nova cultura juvenil, "como la construcción de estilos de vida propios por parte de los jóvenes a través de nuevas prácticas culturales" (Algaba, 2020:327). D'aquesta manera, es constitueix un avançament significatiu del moviment, a causa

de posar-se al centre el paper que tenen els i les joves en el desenvolupament i l'evolució dels canvis històrics de la societat per a la seva transformació (Algaba, 2020).

Temps després, ja a la dècada dels anys noranta, les mobilitzacions es van enfocar a establir un discurs de la **no discriminació** i de la **igualtat** consolidant-se, d'aquesta manera, el moviment LGTBI. A partir d'aquest moment, es van començar a treballar altres temàtiques de gran rellevància per a la comunitat com: la inclusió dins dels ambients laborals i dels espais públics, el matrimoni igualitari, l'adopció homoparental, la inclusió política, l'abolició de les teràpies de conversió i el desenvolupament d'una major apertura d'altres grups minoritaris del col·lectiu, com les comunitats transsexuals, transgènere i intersexuals (Ball, 2019 citat a Vázquez, 2021). A més, és en aquest moment en què, cent trenta anys més tard, el concepte d'homosexualitat s'exclou finalment de la Classificació Internacional de Malalties per part de l'Organització Mundial de la Salut, eliminant-la totalment dels seus manuals (Peidro, 2021:232).

Entrant al segle XXI i fins al dia d'avui, la lluita del col·lectiu per a fer front a l'LGTBI-fòbia segueix i la legislació es continua modificant per tal de garantir els drets de les persones del col·lectiu tal com veurem al següent apartat. Tot i aprofundir en aquestes lleis més endavant, cal fer esment i remarcar la importància d'aquestes lleis per a la igualtat de les persones LGTBI, ja que l'any 2005, s'aprova la *Ley 13/2005, de 1 de julio, por la que se modifica el Código Civil en materia de derecho a contraer matrimonio* i, l'any 2007, la *Ley 3/2007, de 15 de marzo, reguladora de la rectificación registral de la mención relativa al sexo de las personas*.

No obstant això, tot i els avenços en la legislació vigent, si analitzem el darrer estudi de l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia, podem observar com en els darrers anys, hi ha hagut un augment d'incidències de casos de discriminació i d'agressions LGTBI-fòbiques, cosa que indica la gravetat de la situació a Catalunya. Com a exemple, podem observar com l'any 2015 es van registrar un total de 113 incidències i, l'any 2022, un total de 237 (vegeu l'Annex 8.1.1.). Si desglossem la distribució d'aquestes (vegeu l'Annex 8.1.2.), trobem que, l'any 2022, el col·lectiu d'homes gais és el que registra més incidències amb un 66,5% del total, és a dir, més de dos terços. El segueixen les dones trans amb un 10,6%, les dones lesbianes amb un 10,1% i les persones no binàries un 6,7%. Finalment, els homes trans presenten el 2,8 i les persones bisexuals i altres un 1,7% del total de les incidències enregistrades (Observatori contra l'LGTBI-fòbia, 2022).

Pel que fa a Espanya, l'Informe sobre l'evolució dels delictes d'odi de l'any 2022, trobem que la discriminació per raó de sexe/gènere és del 10,11% amb 189 casos registrats i la discriminació per orientació sexual i d'identitat de gènere d'un 24,83%, amb 459 casos registrats (vegeu Annex 8.1.3.). D'altra banda, si analitzem els casos aclarits (vegeu l'Annex 8.1.4.), podem observar com per discriminació per raó de sexe/gènere, l'any 2020 van ser 75, l'any 2021 van ser 79 i l'any 2022, en van ser 100. Pel que fa a la discriminació per orientació sexual i d'identitat de gènere,

l'any 2020 van ser 212, l'any 2021 en van ser 314 i l'any 2022, van ser 309 (Oficina Nacional de lucha contra los Delitos de Odio, 2022).

Un cop fet el recorregut al llarg de la història i d'haver observat amb dades l'augment de les incidències dels casos de discriminació i d'agressions LGTBI-fòbiques i de l'evolució en augment dels delictes d'odi en els darrers anys, cal replantejar-se com es pot fer front a aquesta problemàtica social. Si tenim present que l'escola és l'espai educatiu i de socialització per excel·lència durant el desenvolupament del subjecte, podem considerar que és l'entorn més idoni per a fer front a la problemàtica que ens ocupa al present treball.

D'aquesta manera, segons Galán (2012) podem entendre que:

L'escola assumeix indiscutiblement un paper estratègic en el procés de socialització, integració i d'inserció social dels alumnes. La convivència com a desplegament i posada en pràctica de determinats valors n'és el resultat i es converteix així en un punt d'interès comú per a tota la comunitat educativa". Per això [...], té especial importància el desenvolupament i la promoció de les competències i les habilitats socials necessàries per a la integració i la convivència dins d'un context de formació per a la ciutadania (2012, pp. 42).

És en aquest punt on entra la figura de l'educador i l'educadora social (vegeu el punt 3.5), ja que es tracta "d'una professió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores i formatives" (ASEDES, 2007:11). D'aquesta manera, la seva participació en l'àmbit educatiu serà bàsica per a fer front, entre altres problemàtiques, a l'LGTBI-fòbia que es viu als centres educatius per a contribuir a una societat més tolerant i inclusiva amb les diferències. Així, els professionals de l'educació social, podran aportar els següents aspectes que són propis de la professió: generar contextos educatius desenvolupant valors com el respecte i la solidaritat, resoldre conflictes a partir d'estratègies concretes, fer un seguiment de les víctimes del conflicte i treballar amb els alumnes agressors, coordinar-se amb els diferents professionals del centre, aprofundir en les problemàtiques i crear espais de trobada entre d'altres (Galán et al., 2012).

3.2. Evolució política

Després de fer un recorregut històric i teòric per a comprendre com funciona la nostra societat i les seves estructures, al present apartat farem una anàlisi de les lleis vigents al nostre país, tant en l'àmbit estatal, com en l'àmbit autonòmic, per entendre en quin moment historicosocial ens trobem actualment.

Hem de tenir present que d'ençà que es va aprovar la *Ley de Vagos y Maleantes* del 3 d'agost de 1933, han sigut diverses les lleis estatals aprovades per a garantir els drets de les persones LGTBI. Avui en dia, les més destacades i les que marquen la base de la legislatura present, són la *Ley 13/2005, de 1 de julio, por la que se modifica el Código Civil en materia de derecho a contraer matrimonio* i la *Ley 3/2007, de 15 de marzo, reguladora de la rectificación registral de la mención relativa al sexo de las personas*.

A continuació, passarem a analitzar quines són, al nostre territori, les actuals lleis per a garantir els drets de les persones LGTBI per entendre com és d'important treballar-les a l'àmbit educatiu per tal d'aconseguir una societat més tolerant amb tota diferència i, específicament, per motius d'orientacióosexual, d'identitat o d'expressió de gènere, que és el tema que ens ocupa al present document.

3.2.1. Anàlisi de les lleis

- Llei estatal

Durant el segle XX i inicis del segle XXI, tal com hem pogut observar al punt anterior, hi ha hagut diferents lleis estatals, algunes d'elles han quedat derogades i d'altres continuen vigents avui dia. Actualment, a Espanya trobem instaurada la *Ley 4/2023, de 28 de febrero, para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI* que es va publicar al *Boletín Oficial del Estado* (en endavant, BOE), el passat 1 de març del 2023.

Seguint el BOE-A-2023-5366, podem dir que l'objectiu d'aquesta llei és **desenvolupar i garantir els drets** de les persones lesbianes, gais, bisexuals, trans i intersexuals (LGTBI), erradicant totes les possibles situacions de discriminació per tal d'assegurar que, a Espanya, es pugui viure l'orientacióosexual, la identitat i l'expressió de gènere, les característiques sexuals i la diversitat familiar amb total llibertat. Així doncs, la llei defineix les polítiques públiques que garantiran els drets de les persones LGTBI i remou els obstacles que els impedeixen exercir la seva ciutadania plenament. Per tant, es tracta d'un important avenç cap a la **igualtat** i la **justícia social** del col·lectiu a partir de la creació de referents positius, per entendre la diversitat com un ens de valor, promovent la igualtat, el respecte i la cultura de la **no discriminació**.

Precisament, la **igualtat** i la **no discriminació** és un dels principis jurídics universals que es detallen a l'article número 2 de la Declaració Universal dels Drets Humans, la qual declara que "toda persona tiene los derechos y libertades proclamados [...], sin distinción alguna de raza, color, sexo, idioma, religión, opinión política o de cualquier otra índole, origen nacional o social, posición económica, nacimiento o cualquier otra condición" (Declaración Universal de los Derechos Humanos, 1948:2).

Tornant a la llei 4/2023, de 28 de febrer, són diversos els articles que fan referència a l'àmbit educatiu, que és el que ens ocupa al present document. Per un costat, a l'article 20 s'exposa que el currículum de les diferents etapes educatives, han d'incloure el principi d'igualtat de tracte i no discriminació a més del coneixement i el respecte de la diversitat sexual, de gènere i familiar de les persones LGTBI. A més, els docents, tindran inclosos continguts relatius al tractament de la diversitat sexual, de gènere i familiar a part de l'atenció a la diversitat, en els diferents processos de selecció d'ingrés al cos professional, de procediments selectius i d'adquisició de noves

especialitats. Aquest aspecte, també haurà d'estar inclòs en tots els projectes de direcció que es presentin als concursos de mèrits. Aquesta formació s'obtindrà a partir dels diferents títols universitaris i de formació professional oficials, ja que aquests han d'habilitar als professionals amb continguts dirigits a la capacitat per afrontar la diversitatosexual, de gènere i familiar. D'altra banda, les administracions educatives competents i les universitats, també han de promoure la formació, la docència i les investigacions diverses en aquest àmbit.

En aquesta mateixa línia, l'article 22 de la citada llei, esmenta que la formació docent en aquest àmbit serà contínua per tal de fomentar el respecte dels drets i llibertats fonamentals i la igualtat de tracte i no discriminació de totes les persones LGTBI, per la detecció precoç entre l'alumnat que pugui presentar alguna mena d'indicador de maltractament en l'àmbit familiar per raó d'orientaciósexual, d'identitat o d'expressió de gènere i per la prevenció de detecció i actuació en cas d'assetjament i violència escolar.

Com hem pogut observar, aquesta llei és un avenç legislatiu de l'Estat per tal de defensar i promoure la igualtat de totes les persones, independentment de la seva orientaciósexual, identitat o expressió de gènere, desenvolupament sexual o tipologia familiar (Montoya, 2020).

- Llei catalana

A l'Estat espanyol, són diverses les comunitats autònomes que han aprovat lleis per la igualtat i la no discriminació de les persones LGTBI. A Catalunya, actualment hi ha vigent la *Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*.

Aquesta llei té com a objectiu "desenvolupar i garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGTBI) i evitar-los situacions de discriminació i violència, per a assegurar que a Catalunya es pugui viure la diversitat sexual i afectiva en plena llibertat" (DOGC 6730, 2014:1). D'aquesta manera, estableix mesures en les diferents etapes de la vida d'hom, en totes les àrees de la vida social i en les diferents situacions que es puguin donar, com per exemple, en la formació d'una família, el canvi d'estat civil, la privació de llibertat, la incapacitació o el món laboral entre d'altres.

A partir del nou marc jurídic, pel compliment d'aquesta llei, s'han implicat una sèrie d'òrgans (salut, justícia, educació, cultura, serveis socials, etc.) per fer possible un canvi de visió social cap al col·lectiu a través de la sensibilització, de la divulgació i la informació tant d'entitats com de persones.

En aquest sentit, i centrant-nos en el tema que ens ocupa que és *l'assetjament per orientaciósexual, d'identitat o d'expressió de gènere als centres educatius de secundària*, els centres escolars, com a entorns educatius i de socialització dels subjectes, tenen la responsabilitat d'evitar qualsevol mena de discriminació. Així, tots els recursos formatius i la formació a les

famílies, tenen en compte la diversitat afectiva i sexual com a “mesures de prevenció i actuació contra l’assetjament de què puguin ésser objecte les persones LGTBI en el medi escolar” (DOGC 6730, 2014:3).

D’aquesta manera, per tal que els professionals puguin desenvolupar aquestes formacions a les famílies i els corresponents recursos formatius, ratificant la llei estatal, l’article 10 de la llei 11/2014 deixa palès que és competència de les administracions públiques de Catalunya dotar i impulsar la formació i la sensibilització adient a tot professional que digui a terme tasques de detecció, prevenció, assistència i recuperació en qualsevol dels següents àmbits d’intervenció: educació, salut, serveis socials, món laboral, justícia i cossos de seguretat, esport i lleure i comunicació. Tanmateix, l’article 11 de la citada llei, esmenta que tot professional que tingui una sospita fonamentada o coneixement d’una situació de risc de violència o discriminació per motiu d’orientació sexual i afectiva, d’identitat o d’expressió de gènere, tenen el deure d’intervenció, és a dir, fer la corresponent comunicació a l’òrgan competent i als cossos i forces de seguretat.

Així i tot, a educació, l’article 22.1 de la llei de 12/2009, del 10 de juliol, estableix i deixa clar que és competència de l’Administració adoptar les mesures necessàries per a evitar tota situació d’assetjament escolar i, en cas que se’n presenti, afrontar-la immediatament, donant l’assistència i la protecció necessària a la víctima, garantint el seu dret a la intimitat.

3.3. Protocol d’actuació davant de qualsevol tipus de violència en l’àmbit educatiu i Protocol per a l’atenció i acompanyament en l’alumnat transgènere en els centres educatius

A Catalunya, el curs 2023-2024, el Departament d’Educació de la Generalitat de Catalunya, ha publicat i ha posat en funcionament el *Protocol d’actuació davant de qualsevol tipus de violència en l’àmbit educatiu* que unifica els protocols que hi havia vigents anteriorment com l’assetjament escolar a persones LGTBI, el *ciberassetjament*, la violència masclista i les conductes d’odi i discriminació. Aquest protocol sorgeix a partir del Pla *Les escoles lliures de violències* per tal de garantir el compliment dels diferents protocols que estan vigents al sistema educatiu català.

El citat protocol que és aplicable tant a centres de caràcter públic com privat, té com a objectiu la donació d’eines als centres educatius per a la prevenció, detecció i intervenció que afecten l’alumnat que pateixen situacions de violència a l’àmbit educatiu (Departament d’Educació, 2023).

L’assetjament escolar, segons el Departament d’Educació (2023), és definit com un:

Fenòmen social que es dona en un grup i que implica un tipus de maltractament sostingut en el temps que es caracteritza per una persecució física, verbal i/o social, sempre psicològica, que s’origina en entorns educatius on un o més infants o joves exerceixen abús de poder sobre d’altres (2023 pp.12).

D'aquesta manera, podem dir que l'assetjament es dona en funció dels **prejudicis** i les **creences** que la persona assetjadora té adquirits, podent-se diferenciar diferents eixos d'opressió depenent de la perspectiva interseccional del subjecte com: l'origen racial o ètnic, la religió, la discapacitat, el sexe, l'orientació afectivosexual, la identitat i/o l'expressió de gènere a més d'altres condicions tant socials com personals (Departament d'Educació, 2023).

Quan es parla d'**assetjament escolar**, cal tenir present que és una de les preocupacions principals de la nostra societat, ja que no només es dona dins de l'entorn educatiu, sinó que també es dona fora d'aquest, amb el *ciberassetjament*, multiplicant-se l'abús cap a la persona que el pateix. A més, cal entendre que es produeix "en unes edats en què s'està desenvolupant la seva personalitat i això els pot marcar la vida [...] principalment en aquells casos en què la víctima pateix danys irreversibles, tant psicològics com físics, o que deriven en suïcidi" (Vernengo, 2021:189).

El tema que ens ocupa en aquest document, que és l'*assetjament escolar per motius d'orientació sexoafectiva, d'identitat o d'expressió de gènere*, a partir del Protocol d'actuació, podem comprendre, per un costat: la **discriminació per sexe** entenent que formem part d'una societat patriarcal on el sexisme es dirigeix principalment cap a joves, nens, nenes i dones, manifestant-se una conducta de discriminació i d'odi per la desvaloració i el menysteniment per part de l'altre sexe; i, per l'altre costat, la **discriminació per orientació, expressió de gènere o identitat sexual**, que es manifesta a partir de la mostra d'odi, desaprovació, hostilitat i aversió envers totes aquelles persones que se surten de l'heteronormalitat com gais, lesbianes, trans, bisexuals, intersexuals, i d'altres (Departament d'Educació, 2023).

El protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu (2023), podem dir que és la guia que han d'utilitzar els equips docents dels centres educatius catalans per fer front a l'assetjament que pateix o que pot patir l'alumnat. Aquest document detalla: el **circuit d'actuació** amb la detecció i identificació de l'assetjament, una valoració per **diagnosticar** i **tipificar** la situació de violència, un apartat de **comunicació** per actuar conjuntament amb els agents externs i la comunicació alumnat-família, les fases d'**intervenció educativa** i una sèrie de **recursos** per la prevenció dels diferents tipus de violències, per a la valoració dels diferents casos d'assetjament i per a la intervenció educativa.

A més d'aquest protocol d'actuació, el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, té un protocol específic per l'atenció i l'acompanyament de l'alumnat trans en els centres educatius amb l'objectiu de posar a l'abast "orientacions i pautes d'actuació per a l'adequada atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere de cara a garantir el seu lliure desenvolupament" (Departament d'Educació, 2017:3).

En aquest protocol, podem trobar tant un **model de comunicació** per part de les famílies, com per part de l'alumne/a major d'edat, tant a l'hora de fer un canvi de nom al centre educatiu com l'activació del protocol per tal d'atendre i acompanyar en el procés a l'alumnat trans als centres

educatius. A més, trobem una **proposta d'actuacions** en funció si l'origen de la petició la fa la família, l'equip docent o altres professionals del centre o quan la fa el/la menor sent menor o major d'edat. Tanmateix, trobem una sèrie de **mesures** tant organitzatives com educatives per l'atenció i l'acompanyament de l'alumnat, mesures per tal que l'alumne/a pugui viure naturalment la seva identitat o expressió de gènere, mesures per al grup-classe per sensibilitzar-los i per garantir la inclusió en el grup de la persona trans, i mesures per a les famílies implementant sessions de sensibilització, unitats formatives per treballar la igualtat en valors, la igualtat de gènere i la prevenció de conductes de discriminació i d'odi a més d'informar-los de l'existència de diferents associacions de famílies LGTBI amb les quals es poden posar en contacte (Departament d'Educació, 2017).

En resum, tant el *Protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu* (2023), com el *Protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere en els centres educatius* (2017), són dos documents creats pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya per a donar eines al personal docent per acompanyar a l'alumnat LGTBI, per treballar els prejudicis i les creences adquirides de l'alumnat que els porta a assetjar a companys i companyes i per erradicar l'assetjament.

3.4. Actuacions que es realitzen a les escoles catalanes

A partir de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre (vegeu punt 3.1.2.2.), vigent a Catalunya per a garantir els drets de les persones gais, lesbianes, trans, bisexuals i intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la transfòbia i la bifòbia, hi ha una sèrie de guies i recursos fets, tant per la Generalitat com per entitats privades, que es poden trobar a la xarxa per tal de fer front a la problemàtica. Els professionals de l'educació, poden adaptar aquests recursos per tal de realitzar dinàmiques amb l'alumnat del grup classe.

Alguns exemples de recursos web són els següents:

- **Activitum. Portal d'Activitats Educatives de Catalunya.** Proposa activitats pels centres educatius i per les famílies. També ofereixen recursos en línia per a totes les edats a més de formació docent.
- **Eines per a la difusió LGTBI.** Són una sèrie de reculls en forma d'infografia, pòsters, vídeos, revistes, dossiers i projectes del Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya, per a treballar a les aules.
- **Escoles per la igualtat i la diversitat.** Es tracta d'un programa, de l'Ajuntament de Barcelona, d'assessorament, formació i acompanyament als centres educatius per a prevenir la violència masclista, les relacions abusives, la discriminació racial, per diversitat funcional, etnicocultural, religiosa, sexual, de gènere, identitat i orientació sexual.

Ofereixen diferents recursos amb activitats, documents i eines per a treballar tota situació d'assetjament escolar.

- **Escoles Rainbow.** Es tracta de centres inclusius en els quals es treballa la diversitat sexual i afectiva a més de la diversitat familiar on se celebra la diversitat i la igualtat des de la diferència. Actualment, són dos els centres de Barcelona adherits a aquesta iniciativa: el CEIP Turó Blau del barri de Sant Andreu i l'Escola Sant Felip Neri del barri Gòtic. Consisteix un projecte innovador pensat per a ser aplicat a centres educatius d'infantil, primària i secundària en els quals es treballen els diferents models familiars de forma transversal i la realitat LGTBI.
- **Guia per a docents. Educació en Diversitat i Igualtat.** L'associació de Famílies de Menors Trans, Chrysallis, té desenvolupades diverses activitats que es poden fer a les aules per fomentar una mirada crítica sobre els estereotips i els rols de gèneres establerts, per fomentar el respecte cap als altres o interioritzar i reflexionar sobre la importància de la identitat de gènere i sentir-se persones reconegudes per l'entorn entre d'altres.
- **Pla Les escoles lliures de violència.** Es tracta de la Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya i ofereix una guia d'orientació per treballar, en grup, les violències sexuals als centres educatius.
- **Sigues tu. Eines i actius per a la salut.** El Dipsalut, l'Organisme de Salut Pública de la Diputació de Girona, dona una sèrie de recursos per tal que els docents puguin treballar, amb l'alumnat, diferents temàtiques entre les quals es troba l'assetjament.

D'altra banda, al web del Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya, surten marcats els diferents dies assenyalats pel col·lectiu LGTBI, en els quals, es fan diferents actes per donar visibilitat a la problemàtica, no sent una excepció els centres educatius. Aquestes dates, que han de tenir presents els docents, són les següents:

- **19 de febrer:** Dia Internacional contra l'LGTBI-fòbia en l'esport.
- **31 de març:** Dia de la Visibilitat Trans.
- **26 d'abril:** Dia de la Visibilitat Lèsbica.
- **17 de maig:** Dia Internacional contra l'homofòbia, la lesbofòbia, la transfòbia, la bifòbia i la interfòbia.
- **28 de juny:** Dia de l'Alliberament LGTBI.
- **14 de juliol:** Dia de la Visibilitat No-binària.
- **23 de setembre:** Dia de la Visibilitat Bisexual.
- **Tercer dissabte d'octubre:** Octubre trans. Dia Internacional de la Despatologització Trans.
- **8 de novembre:** Dia de la Solidaritat Intersexe.

3.5. El paper professional de l'educació social als centres educatius

La nostra societat és un ens commutable, fet que comporta que les diferents institucions s'hagin d'adaptar a aquesta transformació. Els centres educatius no són una excepció i, amb els canvis de govern, han sigut sotmesos a modificacions en el seu marc legal de referència, amb la conseqüència d'haver-se d'anar adaptant a la implementació de les diferents lleis que regulen l'educació al nostre país.

De les lleis que s'han aprovat al nostre territori, al present document en destaquem dues que són les que donen peu a la incorporació dels professionals de l'educació social als centres educatius catalans. Podem dir, que la reforma educativa que va promoure la **inclusió i l'atenció a la diversitat** en l'àmbit estatal, va ser la *Ley Orgánica 1/1990, del 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu* (LOGSE). D'aquesta manera, "s'obtava per una escola que acollia la diversitat general, sense excloure ningú, sense preveure cap tipus de segregació, tant si estava justificada per determinades necessitats entre els alumnes, com per les possibilitats d'intervenció de cada escola en particular" (Castillo, 2012:35).

L'altra llei a destacar és la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació i, concretament, el Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de *l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu* el qual especifica un dels principis fonamentals dels centres educatius catalans que no és un altre que la **cohesió social i l'educació inclusiva**.

Amb aquest Decret de Llei, els centres escolars s'obren a l'entorn sense límits constituint "un recurs didàctic, context vital i d'aprenentatge dels alumnes, en què les activitats d'aprenentatge han de formar part de les activitats socials de l'alumnat, i l'escola ha d'intentar relacionar i harmonitzar el que es transmet des dels dos àmbits" (Castillo, 2012:46). D'aquesta manera, l'objectiu és la promoció de l'educació del subjecte en el context social amb la seva inserció a la comunitat a partir de la integració en les estructures participatives de la comunitat (Castillo, 2012).

Així doncs, el Departament d'Educació de Catalunya, introdueix la figura de l'Integrador/a social als centres educatius catalans a partir d'aquest Decret de Llei i, arran de la COVID-19, al curs 2020-2021, s'incorporen 75 educadors i educadores socials a diferents centres catalans considerats de màxima complexitat per a fer front, en primera instància, a situacions de risc o vulnerabilitat, per a gestionar la convivència de conflictes i com a mediadors entre l'alumnat, les famílies, el centre educatiu i la comunitat (DIXIT, 2021).

Actualment, al curs 2023-2024, són 85 els professionals del sector que treballen activament a centres educatius catalans, tant a primària com a secundària, una xifra insuficient per al Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya (CEESC) que reclama, a més d'una millora de les condicions laborals, consolidar la figura en aquesta entitat. Cal tenir present que els sous dels educadors i les educadores socials són finançats per la Generalitat en un 40% i per fons europeus en un 60%, per tant, formen part d'un programa i aquest té una durada de tres anys (Basanta, 2024).

Per a contextualitzar la incorporació d'educadors i educadores socials als centres educatius catalans, cal tenir present que l'escola no és una institució exclusiva on transmetre coneixements, avaluar i acreditar certes competències per a l'obtenció d'un títol, sinó que "l'educació s'efectua sempre en el si d'una vida social. Educand i educador fan la seva trobada en un context social [...]. La funció educacional és, a més, una forma de comunicació, una modalitat d'interacció, la qual cosa postula una situació social" (Castillo, 2012:70). Per tant, és un espai en el qual es poden millorar aquelles competències i on donar resposta a les demandes que es presenten a l'entorn social.

D'aquesta manera, podem afirmar que la promoció social i cultural a més de la incorporació de l'educand a la diversitat de xarxes socials, són competència professional de l'educador i l'educadora social, ja que la professió de l'educació social, com hem comentat anteriorment (vegeu punt 3.1), consisteix en "una professió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores i formatives" (ASEDES, 2007:11).

Per tant, als centres educatius, els educadors i les educadores socials, no només col·laboren amb l'equip docent sinó que també adquireixen un paper protagonista amb la seva acció educativa sense oblidar en cap moment la seva perspectiva inclusiva en l'àmbit cultural i social. Així doncs, seguint a Castillo (2012), és important tenir present que la intervenció del professional de l'educació social, en l'àmbit educatiu, té uns objectius i uns itineraris comuns amb els professionals de l'educació reglada que són els següents:

- Ajudar a hom en el seu procés de socialització i de desenvolupament personal.
- Afavorir la integració social i comunitària del subjecte.
- Acompanyar a l'individu a aconseguir la seva autonomia a més de la seva participació en el grup d'iguals.
- Potenciar la promoció social i cultural per tal que el subjecte adquireixi béns culturals per ampliar les seves perspectives educatives, d'oci i de participació social.
- Establir vincles educatius amb l'educand per tal de dur a terme l'acció socioeducativa.
- Afrontar les desigualtats i la falta d'oportunitats a partir de l'afavoriment del progrés sociocultural, institucional i comunitari.

Així i tot, podem dir que la professió de l'educació social aporta al projecte educatiu de centre nous mitjans i metodologies pròpies a més d'un fonament formatiu i pedagògic propi que ajudarà a millorar i reflexionar globalment la seva tasca d'intervenció socioeducativa (Castillo, 2012).

Per tant, és molt important que, tant el professorat com els educadors i les educadores socials, tinguin una formació específica envers les diferents problemàtiques i, concretament, sobre el col·lectiu LGTBI, que és el que ens ocupa al present document. Aquest fet serà vital a causa que seran els agents educatius que treballaran amb aquest col·lectiu per a fer front a totes aquelles situacions d'exclusió en les quals es trobin, sent d'aquesta manera, els responsables de les diferents intervencions socioeducatives.

4. METODOLOGIA

El Treball Final de Grau exposat en el present document, s'ha dut a terme mitjançant una **recerca de camp** tant **quantitativa**, a partir d'una enquesta, com **qualitativa** a partir d'entrevistes. A més, podem considerar que es tracta d'una **recerca bibliogràfica**, a causa d'haver realitzat una revisió documental sobre: la legislació vigent, tant en l'àmbit estatal com autonòmic, per a la igualtat i la garantia de drets de les persones del col·lectiu LGTBI; el protocol d'actuació en casos d'assetjament escolar del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya; diferents guies i eines existents a més d'articles diversos envers la història del col·lectiu; i sobre orientació sexo-afectiva, identitat o expressió de gènere a partir d'una **mirada feminista**.

El motiu pel qual s'ha triat la **revisió bibliogràfica** per a la realització d'aquest treball, és perquè consisteix en un dels pilars fonamentals de la investigació educativa permetent establir la importància de l'estudi que ens ocupa i per a poder comparar els resultats amb estudis similars (Rodríguez i Valldeoriola, 2014). Per tant, podem dir que es tracta d'un **estudi** que proporciona informació actualitzada i concreta en relació amb la temàtica que es tracta que, en aquest cas, és el grau de coneixement que té el personal docent, dels diferents centres educatius catalans, dels protocols, lleis, guies i eines que existeixen a Catalunya per a fer front a l'LGTBI-fòbia i conèixer, en la mesura del possible, quina és la seva aplicació real.

D'altra banda, hem de tenir present que "la metodologia resulta fonamental en qualsevol procés d'investigació, ja que determina la manera en què aquesta investigació es desenvolupa" (Rodríguez i Valldeoriola, 2014:30). Així doncs, per a donar resposta als objectius plantejats, s'ha triat, d'una banda, la utilització d'una **metodologia quantitativa**, a partir d'una enquesta, la qual segueix un procés de revisió de teories existents i prova la hipòtesi a partir d'una investigació donant uns resultats que tant poden confirmar o refutar la hipòtesi. Aquestes dades "són numèriques i ens poden donar informació sobre qüestions com, per exemple, proporcions, incidències i prevalences. Per això, es pot utilitzar un disseny d'estudis transversals, estudis temporals o altres" (Jacques, 2019:33).

Les **característiques** d'aquesta perspectiva metodològica, són les que han decantat la seva utilització per a donar resposta als objectius que es plantegen al present document, algunes de les quals, són les següents: la seva visió externa, tangible, positivista i externa a l'investigador/a; se centra en fenòmens que són observables; els principis en els quals es basa són l'objectivitat, l'evidència empírica i la quantificació; la seva finalitat és explicar la realitat després de conèixer-la; els instruments utilitzats per a la recollida de dades són vàlids i fiables; l'anàlisi de les dades és estadística i està orientada a la comprovació; etc. (Rodríguez i Valldeoriola, 2014).

Per a l'obtenció de les dades numèriques, són diferents els recursos existents. En l'anàlisi del present document, s'ha optat per confeccionar un **qüestionari** amb una sèrie de preguntes tancades a partir dels objectius que es plantegen. El desenvolupament d'aquest recurs, es

realitza en el nostre cas a partir de 15 preguntes amb diferents opcions de resposta, 13 de les quals són de resposta obligatòria, i un apartat final optatiu d'observacions per si les persones que donin resposta, volen afegir quelcom (aclariments, experiències, etc.).

Aquesta enquesta, es pot fer amb infinitats d'eines gratuïtes que es poden trobar a la xarxa. No obstant això, en el nostre cas s'ha fet ús del **Google Forms**, ja que es contempla que és una eina fàcil i pràctica d'utilitzar, a causa que no és necessari descarregar-se cap programa o aplicació mòbil ni tampoc requereix el registre a una pàgina web. Tant per a la realització del qüestionari com per a donar-li resposta, només cal tenir obert el correu electrònic personal a l'aplicatiu que s'empri (telèfon mòbil, ordinador o tauleta).

Pel que fa a la distribució de l'enquesta per tal de l'obtenció de respostes per part de diferents professionals, es realitza un contacte per correu electrònic a dos centres de secundària de la comarca del Baix Empordà. A més, a través de coneguts i conegudes que treballen tant a centres educatius d'Educació Primària com a centres educatius d'educació secundària de les comarques de la Selva, el Gironès i el Maresme.

Amb la realització d'aquest qüestionari, obtenim una sèrie de dades que ens serviran per a, com hem dit anteriorment, donar resposta a les qüestions plantejades amb l'objectiu d'analitzar el grau de coneixement que tenen els docents sobre les lleis, guies, eines i protocols d'intervenció envers l'LGTTBI-fòbia, si són recursos que s'apliquen a les aules, si tenen formació envers la problemàtica, etc. No obstant això, hem de tenir present que el resultat aconseguit es tractarà d'una petita representació de la realitat, ja que la conclusió no podrà ser concloent, a causa de la manca de recursos (materials, humans i temporals) per a poder fer un estudi exhaustiu a tot el territori català. A banda, sí que ens pot donar una aproximació a la realitat i unes primeres hipòtesis.

Respecte a les respostes obtingudes, cal tenir present i posar èmfasi en la importància de l'anonimat d'aquestes, ja que tot i necessitar mantenir oberta la sessió amb el correu electrònic personal per a respondre al qüestionari, en cap moment queda registrat. A més, no hi ha preguntes referents a dades personals de les persones entrevistades. Aquest fet és important i s'ha de tenir en compte, pel fet que qualsevol desenvolupament de recerca "exigeix un compromís ètic i moral envers la pregunta d'investigació i la intenció amb què es faran servir les dades obtingudes amb la col·laboració dels participants" (Meneses, 2022:30).

D'altra banda, per a donar resposta als objectius plantejats, també s'ha utilitzat una **metodologia qualitativa** a través d'una sèrie d'entrevistes a professionals de l'educació que treballen a centres educatius. Aquesta mena de metodologies, "s'interessen per la vivència concreta en el context natural i en el context històric, per les interpretacions i els significats que s'atribueixen en una cultura (o subcultura) particular, pels valors i els sentiments que s'originen" (Rodríguez i Valldeoriola, 2014:47). Així doncs, podem dir que el seu interès se centra en la realitat interpretada pels subjectes, respectant en tot moment aquesta realitat construïda. Per tant,

consisteix a interpretar, o donar sentit, a tots aquells fets que són objecte d'estudi mitjançant una mirada holística, comprensiva i profunda per part de la persona investigadora (Rodríguez i Valldeoriola, 2014).

L'**entrevista**, que és l'eina emprada per a dur a terme la **metodologia qualitativa** en el present estudi, segons Sanjuán (2019), consisteix en:

Un procés pel qual una persona (l'entrevistada), triada d'acord amb els paràmetres fixats en un disseny d'investigació, proporciona informació sobre l'objecte d'estudi (...) des del seu punt de vista o experiència, en el marc d'una conversa amb una persona (l'entrevistadora) formada i entrenada en l'ús de la tècnica (2019 pp.8).

D'aquesta manera, podem dir que l'utilitzat de les **entrevistes qualitatives** és la d'abordar les opinions, les percepcions i les interpretacions dels subjectes envers el fenomen d'interès per a la realització d'una recerca, sent en forma de trobada (entrevistador/a-entrevistat/da) de manera directa, orientada i pautaada per a donar resposta als objectius plantejats (Sanjuán, 2019).

Les **entrevistes** poden ser establertes de tres tipus segons el seu grau d'estructuració, aquestes poden ser: estructurades, semiestructurades i no estructurades. Al present treball, utilitzarem l'**entrevista semiestructurada**, formulant les preguntes a partir dels objectius plantejats i en concordança a les realitzades al qüestionari. El motiu pel qual s'utilitza aquest tipus és per a tenir un guió establert però obert a poder canviar-les o adaptar-les segons les respostes obtingudes a més de poder-ne afegir de noves.

Amb les entrevistes, podem aprofundir més que amb el qüestionari, ja que es pot obtenir més precisió en les respostes. No obstant això, igual que passa amb el qüestionari, s'ha de ser conscient que serà una petita representació i que, amb les respostes obtingudes, no podem extreure unes conclusions concloents envers la problemàtica, encara que sí ens donarà unes primeres hipòtesis i una aproximació real envers el tema d'estudi.

L'estructura que s'ha fet servir, ha sigut la d'estructurar les diferents preguntes realitzades a les persones entrevistades en cinc blocs que són els següents: formació, experiència en l'àmbit, coneixements envers la temàtica del present TFG, quina és la intervenció directa que realitza i quina és la importància de l'educador o educadora social al centre educatiu on treballa.

Respecte a la recerca de professionals de l'educació per a dur a terme les entrevistes, s'ha realitzat mitjançant l'enviament d'un correu electrònic a centres educatius de secundària on compten amb la figura de l'educador o educadora socials les comarques de la província de Girona. Per tal d'esbrinar quins centres disposen d'aquesta figura professional, s'ha revisat quins són els centres educatius catalans considerats d'alta complexitat de la província de Girona.

En resum, podem dir que la recerca de camp realitzada en el present Treball de Final de Grau és, s'ha realitzat una **metodologia mixta**, ja que s'ha emprat la metodologia quantitativa utilitzant l'eina de l'enquesta per a l'obtenció de dades i una metodologia qualitativa a partir de la realització d'entrevistes. D'aquesta manera, s'espera donar resposta als objectius plantejats.

5. ANÀLISI DELS RESULTATS SOBRE EL GRAU DE CONEIXEMENT DELS PROFESSIONALS SOBRE LES LLEIS I ELS PROTOCOLS PER A FER FRONT A L'LGTTBI-FÒBIA

Un cop analitzades la *Ley 4/2023, de 28 de febrero, para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI* que es va publicar al BOE el passat 1 de març del 2023 (Vegeu punt 3.1.2.1.); la *Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia* (Vegeu punt 3.1.2.2.); el *Protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu* del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya vigent des d'aquest curs 2023-2024 (Vegeu punt 3.3), i les diferents actuacions que es poden realitzar als centres educatius catalans (vegeu punt 3.4.) ens proposem a continuació a fer una anàlisi per a saber quin és el grau d'aplicació i de coneixement que té el personal docent de diferents centres educatius catalans per a fer front a l'LGTTBI-fòbia.

Per a la realització d'aquesta anàlisi, s'ha realitzat un qüestionari a diferents professionals de l'educació formal, tal com s'exposa a la metodologia (vegeu el punt 4), amb 15 preguntes (11 d'elles obligatòries) i un apartat final d'observacions opcional, per tal d'exposar informació complementària com comentaris, anotacions diverses, etc. Aquest qüestionari (Vegeu Annex 8.2), ha sigut respost per a 65 docents de diferents comarques catalanes i la resposta i l'anàlisi de cadascuna d'aquestes preguntes, es detalla a continuació.

Pregunta 1: Exposició de la comarca on treballa el docent.

Si observem el gràfic, podrem veure com les respostes són diverses. No obstant això, el gran gruix de respostes són de les comarques del Gironès, amb un 29,2%, de la Selva, amb un 18,5% del total i del Tarragonès amb un 18,3%. Aquestes tres comarques sumen més de la meitat de les respostes, concretament un 61,5%. Altres comarques amb representació són el Baix Empordà, amb el 9,2%, l'Alt Empordà i el Barcelonès amb un 4,6% cadascuna i la Garrotxa amb el 3,1%. Finalment, amb una única resposta trobem altres comarques com el Vallès Occidental, el Montsià, el Segrià, l'Urgell, el Bages, Osona, el Pla de l'Estany i el Maresme.

En aquest gràfic podem observar una gran varietat de respostes, si ve no és molt significatiu a l'hora de poder extreure unes conclusions per la quantitat de respostes obtingudes, sí que és important ressaltar que s'ha aconseguit arribar a gran part del territori català, tot i la centralització de la majoria de les respostes de la província de Girona. Per tant, podem dir que s'han obtingut resultats de diferents zones i tipologies de centres educatius, ja que depenent de la localització de les escoles i dels instituts, el resultat pot variar significativament a causa que no és el mateix analitzar un centre de Barcelona on pot haver-hi una gran tipologia d'alumnat a un centre d'alta muntanya on els seus i les seves estudiants seran en la gran majoria autòctons. En aquest sentit, la cultura dels educands és una de les causes que pot fer que els resultats siguin variables.

Pregunta 2: Etapa en la que el docent imparteix formació.

En aquesta pregunta, es dona opció de marcar més d'una resposta, a causa que es pot donar el cas que alguns professionals que imparteixen formació als centres educatius de secundària, no només treballin a una etapa (Educació Secundària Obligatòria (ESO), Batxillerat, Cicle Formatiu de Grau Mitjà (CFGM) o Cicle Formatiu de Grau Superior (CFGS)), sinó que imparteixin formació a més d'una.

Així doncs, si observem el gràfic, veurem que el gruix més gran de respostes és a l'ESO, ja que 42 dels 65 professionals que han respost el qüestionari hi treballen. Pel que fa a Batxillerat, són 15 docents, a CFGM en són 6 i a CFGS només imparteixen formació 5 dels professionals que han donat resposta.

D'altra banda, també es dona la possibilitat que mestres d'Educació Primària, poguessin respondre el qüestionari, ja que l'assetjament es pot donar a qualsevol etapa de l'educació, a causa que no és exclusiu de l'adolescència tot i poder-se manifestar molt més a causa de l'edat. En aquest cas, han respost el qüestionari 21 mestres dels 65 professionals.

En aquest sentit, és significatiu tenir present la gran quantitat de mestres d'educació primària que han respost al qüestionari, ja que podria fer que els resultats fossin variables depenent del cicle en el qual s'imparteixi la formació. És a dir, en cas de respondre l'enquesta, mestres de cicle inicial on els seus alumnes van dels 6 als 8 anys, pot variar els resultats a si la majoria dels mestres que responen imparteixen classe a cicle superior on els alumnes tenen edats compreses entre els 10 i 12 anys i, per tant, es troben a prop de l'adolescència on l'LGTBI-fòbia pot estar present o començar a manifestar-se.

Pregunta 3: Tipologia de centre en el qual s'imparteix la formació.

L'educació a Catalunya és obligatòria dels 6 als 16 anys i aquesta formació es divideix en dues etapes: Educació Primària que abasta la franja d'edat dels 6 als 12 anys i l'Educació Secundària que va dels 12 als 16 anys. Aquesta formació obligatòria es pot cursar en diferents tipologies de centres: públics, concertats i privats. En aquesta pregunta, es donava l'opció de respondre a tots tres, no obstant això, el 100% dels professionals que han respost al qüestionari, imparteixen la formació a l'escola pública tal com es pot observar al gràfic corresponent.

En aquesta pregunta, podem exposar que la mostra no és representativa, ja que només s'han obtingut respostes de professionals que treballen a centres d'educació pública. Aquesta és la més comuna a Catalunya, però ha mancat obtenir alguna resposta d'algun centre privat o concertat.

Pregunta 4: Coneixement de les lleis vigents per a garantir els drets de les persones del col·lectiu LGTBI.

En aquesta pregunta, en la qual es qüestiona si els professionals coneixen les lleis vigents al nostre territori per a garantir els drets de les persones LGTBI, es donaven quatre opcions: resposta afirmativa, resposta negativa, només es coneix la llei Estatal o només es coneix la llei catalana.

Si analitzem el gràfic, observarem que el 50,8% dels professionals de l'educació que han respost al qüestionari respon que no coneixen les actuals lleis. D'altra banda, el 38,5% sí que les coneix, el 7,7% només coneix la llei catalana i el 3,1% només coneix la llei Estatal.

Hem de tenir present que les actuals lleis vigents (vegeu punt 3.1.2.) estan incloses en el currículum, ja que a l'article 20 de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, exposa que a cadascuna de les etapes educatives, s'ha d'incloure el principi d'igualtat de tracte i de no discriminació a part del coneixement i respecte de la diversitat sexual, de gènere i familiar de les persones LGTBI. A més, en els processos de selecció, s'inclouen qüestions relacionades amb aquests aspectes i les administracions educatives competents, promouen formacions específiques en aquesta temàtica per a docents.

D'aquesta manera, podem dir que és significatiu que més de la meitat dels professionals que han donat resposta al qüestionari, no tinguin coneixement de les lleis, quant al currículum de les diferents etapes educatives i al temari per accedir a l'administració estan incloses.

Pregunta 5: Coneixement del *Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar*.

Si analitzem el gràfic corresponent a aquesta pregunta, podem observar com el 63,1% dels docents que han respost al qüestionari, han contestat de forma positiva i el 36,1% de forma negativa.

El Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, tal com hem comentat anteriorment (Vegeu punt 3.3), ha entrat en vigor a inicis del present curs 2023-2024. Així doncs, tots i cadascun dels centres educatius catalans, no només l'haurien de tenir a l'abast, sinó que cada professional de l'educació que imparteix docència als centres educatius catalans, l'haurien de conèixer, tal com s'exposa a la Llei 11/2014, del 10 d'octubre (Vegeu punt 3.1.2.2.) per a poder-lo implementar a les aules amb l'objectiu de prevenir i intervenir en qualsevol mena d'assetjament que pugui patir l'alumnat.

Pregunta 6: Utilitat del *Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar*.

Aquesta pregunta només era obligatòria de respondre per aquells docents que havien respost afirmativament la pregunta anterior. En aquest cas, són 41 els professionals els que coneixien el protocol dels quals el 2,4% considera que no és un recurs útil davant del 39% que considera que

si ho és i del 58,5% que creu que és un recurs útil segons la tipologia d'assetjament davant del qual es trobin.

D'aquesta manera, podem destacar que gran part dels docents que han donat resposta al qüestionari, considera que és un document vàlid per a fer front l'LGTBI-fòbia als centres educatius, però que compta amb certes mancances. Així doncs, és significatiu destacar que és un document que es pot millorar per a prevenir, detectar i intervenir els casos d'assetjament escolar que es poden trobar als centres educatius catalans.

Pregunta 7: Coneixement d'altres recursos/guies per a fer front a l'LGTBI-fòbia a les aules.

La resposta a aquesta pregunta segueix la mateixa dinàmica de la pregunta número 4 relacionada amb les lleis, ja que quant al coneixement de recursos i guies per a fer front a l'LGTBI-fòbia, el 86,2% dels docents ha respost que no en coneixen, davant del 36,9% que ha respost de forma positiva.

Seguint en la dinàmica de les preguntes anteriors, és significatiu observar la manca de formació que tenen els professionals de l'educació sobre el tema que ens ocupa al present document.

Pregunta 8: Recursos/guies que els professionals coneixen.

Aquesta pregunta, està relacionada amb l'anterior i només s'han obtingut 8 respostes. Per tant, només 8 professionals de l'educació dels 65 que han respost el qüestionari, coneix eines o recursos per a fer front a l'LGTBI-fòbia als centres educatius. Aquests docents, han exposats els següents recursos:

- Detecció Bulling (Fundació Barça).
- Recursos "Sigues Tú" de la Diputació de Girona.
- Associacions (sense especifica quines).
- Pla Educatiu de l'Entorn.
- Material del Kesse Espai LGTBIQA+.
- Guies del Departament d'Ensenyament.
- Recursos del Servei Comarcal.
- Recursos de sindicats estudiantils i universitaris.
- Guia del ministeri.
- Guia de l'Ajuntament de Barcelona.

Tal com es pot observar al qüestionari (vegeu Annex 8.2), alguns dels recursos o guies es repeteixen. No obstant això, tot i el breu llistat de recursos exposats, trobem que aquests sorgeixen d'una gran varietat d'entitats, tant públiques com privades. A més, la majoria d'aquests es poden trobar fàcilment a la xarxa, així que són accessibles per a tothom que es vulgui formar en la problemàtica exposada al present document.

Pregunta 9: Presència d'algun cas d'LGTBI-fòbia durant el primer trimestre del curs 2023-2024.

Analitzant el gràfic d'aquesta pregunta, podem observar com el 81,5% dels docents ha respost de forma negativa davant del 18,5% que ha respost de forma positiva davant la pregunta si s'ha presenciat algun cas d'LGTBI-fòbia, durant aquest inici de curs, al centre on imparteixen docència.

En aquesta pregunta, es dona per entès que els professionals de l'educació que responien en qüestionari, tenien formació respecte a l'LGTBI-fòbia. Observant els resultats de les diferents preguntes, potser caldria haver posat la definició del concepte. Tanmateix, caldria analitzar quina és la sensibilitat que tenen els professionals davant d'aquesta problemàtica i, tal com s'ha esmentat anteriorment, en quin cicle imparteixen formació els professionals d'educació primària que han donat resposta al qüestionari, ja que no és el mateix impartir classe amb infants de 6-8 anys que amb preadolescents de 10-12 on l'expressió de gènere, per exemple, pot ser més present.

Pregunta 10: Freqüència dels casos d'LGTBI-fòbia als centres educatius catalans.

Aquesta pregunta del qüestionari, va relacionada amb l'anterior. Del 18,5% dels professionals que van respondre afirmativament que havien sigut testimonis d'algun cas d'assetjament per LGTBI-fòbia a les aules, podem observar al gràfic corresponent com el 25% ha sigut testimoni de forma diària, el 33,3% l'ha observat setmanalment i el 41,7% de forma ocasional.

En aquesta pregunta, com en el cas de l'anterior, caldria analitzar quina és la sensibilitat que tenen els professionals de l'educació davant l'LGTBI-fòbia. No obstant això, el més significatiu és l'existència de la problemàtica als centres educatius catalans.

Pregunta 11: L'LGTBI-fòbia a l'aula.

En aquesta pregunta, es qüestiona si es treballa l'LGTBI-fòbia a les aules. En aquest cas, si observem el gràfic corresponent a aquesta pregunta, podem observar com només el 7,7% dels docents que han donat resposta al qüestionari treballa sovint la problemàtica amb l'alumnat. En contra, el 36,8% ho treballa a vegades, el 41,5% ho fa de forma molt puntual i el 13,8% no ho treballa mai.

Segons l'observatori contra l'homofòbia (vegeu punt 3.1.1.) han pujat els casos d'assetjament per orientació sexo-afectiva, identitat i expressió de gènere, per tant, s'hauria de treballar a les aules de forma sistemàtica tal com s'exposa a les diferents lleis que hem analitzat anteriorment (vegeu punt 3.1.2.). Així i tot, cal tenir present com ja hem esmentat amb anterioritat, que 65 respostes no és representatiu del treball que es fa a les aules per a fer front a la problemàtica exposada.

Pregunta 12: Formació del professorat per a fer front a la problemàtica.

Observant el gràfic, podem veure com el 70,8% dels docents que van respondre el qüestionari, afirma que no disposa de formació per a fer front a l'LGTBI-fòbia a les aules. En contra, només el 16,9% considera que sí que en té i el 12,3% esmenta que, tot i tenir formació, afirma que no en té la suficient per a treballar la problemàtica amb l'alumnat.

Respecte a aquest darrer punt, són diferents els comentaris que fan els professionals al respecte amb respostes com “de manera superficial”, “estic formada però crec que em falta més formació”, “tinc una base però em faltaria més formació”, “sempre cal ampliar”, “és important tenir-ne més” i “amb suport de l'EAP”.

Tanmateix, tot i que a l'apartat d'observacions, que està situat al final del qüestionari, els docents han exposat diferents comentaris, en aquesta pregunta, un dels docents considera que més enllà de la formació que cadascú pugui tenir per a fer front a l'LGTBI-fòbia, per part del professorat són importants aspectes com l'actitud, l'empatia i la tolerància envers la problemàtica.

Amb aquesta pregunta, podem observar com el 70,8%, una dada que és rellevant a causa que, com hem vist anteriorment, la llei obliga als professionals de l'educació a tenir-ne i a treballar la problemàtica a les aules.

Pregunta 13: Grau de la formació, en cas de tenir-ne, per a fer front a l'LGTBI-fòbia a les aules.

Aquesta pregunta va ser resposta per 15 professionals, dels quals un 40% esmenta que té formació a través dels Cursos que ofereix el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. D'altra banda, el 26,7% dels docents afirma que té formació de Màster o postgrau i, el 33,3% restant, ha realitzat formació autodidacta a través de la lectura de guies, de publicacions d'entitats diverses o formació a escala sindical.

D'altra banda, també s'esmenta en aquesta pregunta l'experiència personal a través de diferents casos i que el respecte cap als altres és una de les qüestions que es treballa de forma transversal durant l'escolarització de l'alumnat.

En aquesta pregunta, és rellevant esmentar la predisposició del professional de l'educació social a treballar l'LGTBI-fòbia amb el seu alumnat, a causa que serà la clau a l'hora que es formin amb aquesta problemàtica.

Pregunta 14: Presència de la figura de l'educador o educadora social al centre educatiu.

Aquesta pregunta, que fa referència concreta a la figura de l'educador o educadora social i si aquesta es troba present als diferents centres educatius on treballen els professionals de l'educació que han donat resposta al qüestionari, trobem una resposta força equitativa. El 50,8% respon de forma afirmativa mentre que el 49,2% dona una resposta negativa.

D'aquesta manera, podem dir que la figura professional de l'educador i educadora social, es troba present a poc més de la meitat dels centres educatius dels docents que han donat resposta al qüestionari.

Aquest percentatge s'ha analitzat anteriorment (vegeu punt 3.5) en el qual hem pogut observar que la figura de l'educació social pràcticament és inexistent als centres d'educació catalans. A més, la figura professional està concentrada als centres considerats d'alta complexitat.

Pregunta 15: Importància de la figura professional de l'educador/a social als centres educatius catalans.

En aquesta pregunta, podem observar que la resposta que donen els docents és quasi unànime, ja que el 93,8% considera que la figura del professional de l'educació social és important als centres educatius catalans. Per contra, el 4,6% considera que només és important a vegades i un 1,5% no creu que sigui necessària la seva figura.

La resposta d'aquesta pregunta, afirma l'exposat anteriorment (vegeu punt 3.5), en el qual justificàvem el perquè és necessària la figura de l'educador i l'educadora social als centres educatius catalans, a causa que les seves funcions són diverses, una d'elles la d'acompanyar i donar eines al professorat a l'hora de fer front a les diferents problemàtiques que es poden trobar el dia a dia a l'aula.

Observacions:

En aquest apartat, són diversos els docents que han esmentat que és molt important als centres educatius no només la figura de l'educador o educadora social, sinó també la figura de l'integrador o integradora social. Aquest apunt és important, ja que conjuntament, es poden treballar aspectes tan diversos com l'acompanyament i el seguiment de l'alumnat, la resolució de conflictes, la creació de dinàmiques de respecte, la tolerància, l'escolta activa, el diàleg o l'empatia. A més, poden realitzar intervencions per a la prevenció, l'organització i la implementació de dinàmiques diverses tant dins com fora de l'aula.

Tanmateix, la seva figura és de vital importància a l'hora d'assessorar els professionals de l'educació en activitats i aporten eines educatives per afavorir aspectes com la tolerància, les relacions socials i la coeducació entre d'altres.

D'altra banda, també s'esmenta la importància de la seva figura professional en reunions multidisciplinàries com és el cas de les reunions de la Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD) o a les diverses taules de diàleg, entre d'altres.

A més, caldria afegir que també és important la coordinació del centre educatiu amb l'EAP, ja que seran els professionals que assessorin i orientin psicopedagògicament als professionals que en formen part, més enllà de la seva col·laboració amb serveis socials i sanitaris territorial per treballar conjuntament amb alumnes i famílies que ho necessitin.

6. ANÀLISI DE L'EXPERIÈNCIA DELS PROFESSIONALS DE L'EDUCACIÓ ALS CENTRES EDUCATIUS CATALANS ENVERS L'LGTBI-FÒBIA

Fins ara, hem analitzat les diferents lleis vigents al nostre territori per a garantir els drets de les persones LGTBI i el *protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu* del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya vigent des d'inici del present curs. A més, hem pogut veure les diferents actuacions que es realitzen als centres educatius catalans i hem realitzat la corresponent descripció i anàlisi de les dades obtingudes del qüestionari.

En aquest apartat, farem un resum i una anàlisi de les diferents experiències recollides mitjançant tres entrevistes realitzades a professionals que treballen a centres d'educació secundària públics: la primera entrevistada (E1 d'ara endavant) és educadora social, la segona entrevistada (E2 d'ara endavant) és professora de cicles formatius i, la tercera entrevistada (E3 d'ara endavant) és educadora social. Aquesta anàlisi es realitzarà distribuïnt-la en blocs, seguint l'estructura de les entrevistes (vegeu punt 9.3), fent una comparativa entre elles i, alhora, amb les dades quantitatives del qüestionari de l'anterior apartat.

Bloc 1: Formació de la persona entrevistada

Per començar, podem dir que totes tres professionals tenen el Grau en Educació Social, amb la diferència que l'E2 té el Màster de Formació del Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes, fet que li permet impartir classes a Cicles Formatius, de Grau Mig en el seu cas a dia d'avui, i és la tasca professional que realitza actualment. A més, l'E1 és Graduada en Pedagogia i l'E3 té un Màster en acció comunitària. Per tant, totes tres entrevistades tenen formació superior, que és la requerida per a exercir la seva professió, a més, coincideixen que totes tres treballen a l'ensenyament públic.

Pel que fa a la formació específica en el col·lectiu LGTBI, només l'E1 té un curs de 20 hores d'infància i adolescència trans a través del Dipsalut amb l'associació Chrysallis i ha assistit a xerrades de forma telemàtica. L'E2 i l'E3, tenen pendent la formació, ja que consideren important continuar-se formant per a poder atendre a tot l'alumnat amb el qual treballen. Tot i que l'E1 té un curs específic, totes tres coincideixen en el fet que la seva formació envers la temàtica és insuficient per a fer front a l'LGTBI-fòbia i manifesten la seva intenció de formar-se pròximament.

Si comparem la formació realitzada per les tres persones entrevistades amb les dades obtingudes al qüestionari, podem observar com el 64,6% de les persones que van respondre a quina etapa impartien formació van respondre a secundària, el mateix percentatge que a les entrevistes, ja que en són dues de les tres professionals. D'altra banda, l'altra entrevistada que imparteix formació a Cicles Formatius de Grau Mitjà, estaria representada amb el 9,2% del total de persones que van respondre al qüestionari. A més, una altra dada en què coincideixen, és amb

el resultat de la tipologia de centre educatiu en el qual imparteixen formació, ja que el 100% de les persones que van respondre el qüestionari, treballen a centres educatius d'educació pública, igual que les tres persones entrevistades.

Una altra dada rellevant és a l'hora de la formació específica per a fer front a l'LGTBI-fòbia, a causa que totes tres entrevistades responien que consideraven que no tenien la suficient formació i que era quelcom que tenien pendent a fer, encara que una sí que tenia un curs en infància i adolescència trans. En aquest sentit, també la gran majoria, un 70,8% responia que no en tenia i la resta que sí, tot i que amb l'aclariment que en tenien de forma superficial i que sempre cal ampliar-la. Cal destacar que només el 20% de les persones que van respondre el qüestionari té formació superior en aquest àmbit, el 40% té formació a través de cursos del Departament d'Ensenyament i el 40% restant s'ha format amb diferents recursos com cursos privats, lectura de guies, publicacions d'entitats, etc.

Bloc 2: Experiència a ensenyament de la persona entrevistada

Respecte al temps que fa que les professionals entrevistades treballen a ensenyament, podem dir que l'E1 fa catorze anys que hi treballa i que va entrar en contracte per una empresa privada que és contractada per l'AFA per atendre, en primera instància, alumnat amb necessitats socials. L'E2 va entrar per llistes i tot just va començar a treballar aquest curs com a professora de cicles formatius a l'institut, tot i que fa onze anys treballant a ensenyament en altres categories com Tècnica en Educació Infantil i Educadora d'Educació Especial. L'E3 fa dos cursos treballant com a educadora social, encara que també té experiència com a Tècnica d'Integració Social, i va accedir per entrevista.

Per tant, podem observar com totes tres professionals van accedir a treballar a l'ensenyament públic per a diferents vies, encara que cal tenir present que l'E1 no forma part del Departament d'Ensenyament, sinó que treballa per una empresa privada que dona servei a un centre educatiu públic. D'altra banda, totes tres professionals coincideixen en el fet que el centre on treballen no està catalogat com a màxima complexitat.

Un tema a destacar és l'experiència i la perspectiva envers les diferents problemàtiques quan fa temps que es treballa en un àmbit, ja que l'E1 comenta la importància de baixar les ràtios perquè es troben amb dificultats a l'hora de fer les intervencions. A més, consideren que falten hores per a poder atendre totes les problemàtiques i que han de fer un cribratge a l'hora de decidir quines són les actuacions que es duren a terme. Tanmateix, fa referència a la manca de recursos, especialment per part de la psicòloga, fet que dificulta poder fer un seguiment. A més, tot i que el centre no es considera de màxima complexitat, com hem dit anteriorment, es troben amb moltes problemàtiques socials que se'ls hi dificulta poder atendre.

En aquest sentit, cal remarcar que no només és important la formació dels i les professionals per a fer front a les diferents problemàtiques amb les quals pots trobar-te treballant en aquest àmbit,

sinó també l'experiència, a causa que aquesta et dona moltes eines per a poder-les fer front. D'altra banda, l'E2 fa palès aquesta realitat, a causa que fa poc que treballa amb adolescents i considera que té mancança d'eines a l'hora de poder donar resposta a algunes de les inquietuds que tenen els i les joves.

Així doncs, també és important el treball en xarxa, poder comptar amb el suport de la resta de professionals i tenir present que l'alumnat té dret a obtenir respostes i ajuda davant les seves necessitats o inquietuds. D'aquesta manera, una bona coordinació de l'equip educatiu del centre, serà clau per a prevenir qualsevol dificultat o assetjament per qualsevol mena de diferència.

Bloc 3: Coneixement, per part de la persona entrevistada, de la temàtica del TFG

Pel que fa a les lleis, tant l'estatal com la catalana, podem dir que totes tres professionals entrevistades tenen coneixements molt semblants envers aquestes. Per un costat, l'E1 comenta que no s'ha mirat les lleis, però sap que les han anat actualitzant i que té present que l'objectiu principal és defensar els drets del col·lectiu LGTBI i que són lleis vigents per tal d'evitar situacions discriminatòries de violències cap a les persones que en formen part. L'E2 esmenta que té present que són lleis per a erradicar les desigualtats i per a garantir els drets del col·lectiu, però que no sap quines són i, l'E3, per la seva part, té constància del gran canvi que va suposar l'entrada en vigor de la llei estatal per a fer front al dret de les persones que formen part del col·lectiu i de la controvèrsia que va haver-hi per part d'algun grup parlamentari envers les persones trans. En canvi, la llei catalana no la té present.

D'altra banda, sobre el coneixement envers el protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu i el protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere en centres educatius, l'E1 comenta que els té present i que de fet, al centre on treballa fins i tot els tenen a l'abast penjats juntament amb altres documents importants i que els professionals han d'estar al corrent d'aquests. L'E2 en té constància d'aquests protocols i sap que s'han modificat i que la nova versió ha entrat en vigor aquest inici de curs, però no se'ls ha llegit i, per la seva banda, l'E3 esmenta que els tenen molt presents i que és important que tothom que treballa al centre ho faci, no només l'orientadora o ella com a educadora social, ja que considera que són uns recursos molt útils per a prevenir l'assetjament i que és rellevant tenir les eines per a poder-hi fer front.

Respecte d'altres cursos i guies per a fer front a l'LGBTI-fòbia, tant l'E1 com l'E3 parlen del recurs "Sigues Tu" i coincideixen en el fet que es tracta d'una eina molt útil i que ofereix dinàmiques diverses per a fer front a tota mena de casos envers la problemàtica. Tanmateix, l'E1 comenta que va fer una formació amb l'Associació Chrysallis a més de tenir contacte, el centre on treballa, amb el SAI i l'Entitat Aritja que treballa per prevenir i sensibilitzar a les persones envers les violències masclistes. L'E3 també esmenta que treballen molt amb l'Associació Fil a l'agulla que

tracta temes de diversitat afectivosexual. En canvi, l'E2 no coneix cap eina ni recurs per a fer front a l'LGTBI-fòbia.

D'altra banda, si analitzem les respostes obtingudes a les entrevistes amb el qüestionari, podrem veure algunes semblances i diferències. Per un costat, començant per la coneixença de les lleis, mentre les entrevistades les coneixen en un grau o un altre, al qüestionari hi ha un 50,8% de professionals que van respondre que no les coneixien. En canvi, les persones entrevistades tenien més present la llei Estatal que no pas la catalana, mentre que al qüestionari passa al revés. Per un altre costat, respecte als protocols de prevenció, les dades són equitatives a causa que dues de les tres persones entrevistades els coneixen, igual que els i les professionals que van respondre afirmativament al qüestionari representant un 63,1%.

Finalment, pel que fa a la coneixença de guies i recursos per a fer front a l'LGTBI-fòbia, el 86,2% va respondre afirmativament, coincidint amb les persones entrevistades envers els recursos del Sigues Tu i el SAI.

Bloc 4: Intervenció directa de la persona entrevistada envers la problemàtica

La intervenció directa, podem dir que han sigut en casos puntuals, ja que tant l'E1 com l'E3 comenten que han sigut testimonis d'assetjament molt puntual en forma de comentari o algun insult, però que no han sigut casos greus en els quals s'hagi hagut d'activar el protocol per LGTBI-fòbia. D'aquesta manera, coincideixen amb les persones que van donar resposta al qüestionari, a causa que el 81,5% va respondre que no ha sigut testimoni de cap cas, a més, del 18,5% que va respondre de forma afirmativa, el 41,7% va dir que havia sigut testimoni d'LGTBI-fòbia de forma ocasional. Continuant amb les professionals entrevistades, totes tres coincideixen que la prevenció és molt important per evitar qualsevol mena d'assetjament.

Específicament, tant l'E1 com l'E3 comenten que han sigut testimonis o els han arribat a explicar alguns comentaris despectius envers l'orientació sexo-afectiva per part d'algun/a alumne/a. En aquest sentit, exposen que quan s'ha presenciat algun insult o comentari pejoratiu, s'ha actuat al moment i, el cas més significatiu, l'exposa l'E1, ja que una jove va manifestar-li que alguns companys d'aula l'insultaven i se'n reien d'ella per la seva orientació sexoafectiva. La intervenció, en aquest sentit, la van fer tant ella com l'orientadora que van parlar a cadascun d'aquests alumnes, de forma individual, per a treballar aquest assetjament. Avui dia, considera que la situació s'ha reconduït perquè la jove no ha tornat a rebre cap mena de comentari o insult. També comenta que s'està treballant aquest tema amb alguns alumnes que són poc respectuosos davant les diferències i que fan comentaris despectius de forma global (quan es fa alguna dinàmica inclusiva, en mirar alguns vídeos, etc.), a més de no ser-ne conscients de la gravetat de la situació, ja que s'excusen amb un "és broma". En el cas de l'E2, comenta que no s'ha trobat cap cas d'assetjament ni cap educand li ha manifestat quelcom, tot i que alguns i algunes alumnes ha parlat obertament de la seva orientació sexoafectiva.

Un aspecte a destacar envers la intervenció directa, és el cas que exposa l'E1 en què un alumne va fer el trànsit durant un estiu i que es va fer un treball previ tant amb l'alumnat com amb la família i la fundació Chryssallis. En aquest mateix sentit, l'E3 comenta un cas similar en el qual s'ha treballat tant a l'aula com a orientació i que no hi ha hagut cap problema, ja que l'alumne ha sigut molt ben acceptat dins del grup.

Pel que fa al treball que es fa a les aules per prevenir l'LGTBI-fòbia, tant l'E1 com l'E3 comenten que a l'ESO es fan forces dinàmiques i xerrades que moltes vegades venen a petició de l'alumnat a través de les tutories. L'E1 posa l'exemple del programa Sigues Tu i de la formació Xiula que és sobre l'assetjament i la diversitat. També esmenta que l'equip docent s'ha estat formant a través d'una formació de claustre sobre desigualtats i educació sexo-afectiva, sent una formació global. L'E2 per la seva banda, exposa que no es treballa gaire aquesta problemàtica i que només s'havia fet una xerrada sobre diversitat sexoafectiva al primer trimestre. Xerrada en la qual l'alumnat va manifestar que estava força desfasada, a causa que no havien inclòs totes les diversitats sexo-afectiva. No obstant això, sí que es treballen les diferències i l'acceptació cap als altres de forma transversal. En aquesta mateixa línia, els docents que van donar resposta al qüestionari, van respondre un 41,5% que l'LGTBI-fòbia es treballa de forma molt puntual a les aules, i un 36,8% només a vegades.

Respecte a si els centres educatius són conscients de la importància de dotar d'eines per a fer front a la problemàtica, totes tres professionals entrevistades responen de forma afirmativa, posant com a exemple l'E1, la formació específica de claustre que estan fent durant el curs. No obstant això, consideren que encara queda molt a fer. Així mateix, tal com hem dit anteriorment, recordar que el 70,8% dels docents que van respondre al qüestionari, van manifestar no tenir la suficient formació per a fer front a la problemàtica. A més, consideren que l'equip directiu és conscient de la importància de treballar i fer canvis per a fer front a les diferències per orientació sexoafectiva, d'identitat o d'expressió de gènere que inclús, l'annex que van fer a l'edifici, disposa de lavabos inclusius per a l'alumnat. A més, és on han ubicat el departament d'orientació.

Bloc 5: Importància de l'educador o educadora social al centre educatiu

Com hem dit anteriorment, l'E1 fa catorze anys que treballa a l'institut, per tant, la figura professional de l'educadora social està molt instaurada i tant l'equip directiu com l'equip docent, tenen molt clares quines són les funcions pròpies de la professió. L'E3, tot i portar menys temps treballant a l'institut i ser una figura relativament nova també considera que tothom té molt clares quines són les seves funcions. No obstant això, ambdues coincideixen en el fet que quan arriba un/a professional nou/nova, aquestes funcions i la importància de la seva figura professional, no sempre les tenen clares.

Pel que fa als recursos, tant l'E1 com l'E3 consideren que són insuficients, ja que es troben amb moltes dificultats per a fer front a totes les problemàtiques que es troben al dia a dia, especialment

l'E1 en tenir jornada parcial, i que han de prioritzar i delegar a altres professionals del centre educatiu. A més, el treball en xarxa és complicat, perquè hi ha manca de professionals i aquest fet condiona que qualsevol intervenció s'allargui molt en el temps.

En aquesta mateixa línia, consideren que hi ha moltes coses a millorar, com comenta l'E3, tot passa per les estructures de la societat en la qual vivim i que cal millorar les condicions laborals de la figura professional de l'educació social a causa que la majoria dels contractes són temporals i també hi ha moltes jornades parcials, sent l'E1 un exemple. D'altra banda, també comenta la dificultat de trobar moments de coordinació, per a compartir els casos, amb altres professionals com els tutors o tutores, ja que es dificulta coincidir en l'horari, a causa que quan un/a professional té hora per a reunions i l'altre/a ha d'impartir classe o al revés.

Pel que fa a l'E2, considera que la figura de l'educació social als centres educatius catalans és molt necessària i que tots els centres l'haurien d'incorporar, ja que de problemàtiques n'hi ha a tot arreu i són molt diverses. En aquest sentit, podem observar com només al 49,2% dels centres on treballen els i les professionals que van donar resposta al qüestionari, hi ha la figura de l'educació social i el 93,8% considera que aquesta és molt important als centres educatius.

D'altra banda, l'E2 esmenta que els i les joves necessiten molt acompanyament, ser escoltats i escoltades i necessiten uns espais de comunicació que, tot i que ja se'n destinen a les tutories (tant a les grupals com a les individuals), són insuficients. No obstant això, comenta que com a tutors i tutores ja acompanyen, assessoren, informen i donen orientacions en temes de caràcter més social, però que tenen unes funcions que comporten molta burocràcia i que, encara que ho intentin, els hi falten hores per a arribar a tots i totes. Per tant, considera que hi ha una manca de recursos, tan materials com humans per a donar resposta a les diferents inquietuds dels i les educands.

Per a tancar aquest punt d'anàlisi de l'experiència dels professionals de l'educació als centres educatius catalans envers la problemàtica de l'LGTBI-fòbia, podem dir que hem pogut fer una aproximació, a través de tres entrevistes, a la realitat dels centres educatius per a saber quin és el grau de coneixement del personal docent de les diferents lleis, protocols, guies i eines d'intervenció per a poder fer front a l'LGTBI-fòbia i quina és la seva aplicació real. A més, a través de l'experiència de tres professionals de l'educació, hem pogut esbrinar quines són les problemàtiques més comunes, com es treballa per a fer-les front i quins professionals estan implicats.

Com hem dit anteriorment, no podem extreure unes dades concloents, ja que és una petita representació de la realitat al nostre territori, però sí que hem pogut fer una petita aproximació a la problemàtica i hem pogut observar com d'important és la figura de l'educació social als centres educatius catalans per a poder assessorar, informar i acompanyar a l'alumnat a més de poder fer front a les diferents problemàtiques existents, especialment a l'LGTBI-fòbia que és el tema que ens ocupa al present document.

7. CONCLUSIONS

La present recerca de camp sobre l'assetjament escolar per motius d'orientacióosexual, d'identitat o d'expressió de gènere, ha permès fer una aproximació cap a quin és el grau de coneixement del personal docent dels centres educatius catalans pel que fa als diferents protocols, lleis, guies i eines d'intervenció existents a Catalunya per a fer front a l'LGTBI-fòbia. A més, s'ha pogut esbrinar quina és la seva posada en pràctica amb l'aplicació d'una metodologia mixta, a partir d'un qüestionari i d'una sèrie d'entrevistes, a professionals de l'educació que imparteixen formació a centres educatius catalans. Hem de tenir present que es tracta d'una aproximació a la realitat, ja que no hi ha hagut ni els recursos humans ni el temps material per a poder fer un estudi exhaustiu a tot Catalunya.

Un cop desenvolupat el present TFG, podem dir que, per una banda, tant l'objectiu general com els objectius específics que ens vam plantejar a l'inici d'aquest, s'han assolit i, per l'altra, hem pogut extreure una sèrie de **conclusions** que es detallen a continuació.

Pel que fa a la **legislació vigent**, hem pogut veure com l'article 20 de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, *para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI*, detalla que els professionals de l'educació tindran inclosos continguts relatius al tractament de la diversitat sexual, de gènere i familiar a més de l'atenció a la diversitat, en els diferents processos de selecció d'ingrés als centres educatius. A més, l'article 22 de la citada llei, esmenta que la formació en aquest àmbit ha de ser contínua per a poder fer una detecció precòs en cas d'LGTBI-fòbia i per a fomentar el respecte de les llibertats i dels drets, la igualtat de tracte i la no discriminació de l'alumnat que forma part del col·lectiu. En aquest punt, si analitzem les dades extretes tant al qüestionari com a les entrevistes, podem observar que la majoria dels professionals de l'educació no compleixen aquesta llei, a causa que més de la meitat dels docents ni tan sols coneixen les lleis vigents per a fer front a l'LGTBI-fòbia. A més, podem entendre que el Departament d'Educació tampoc està complint amb la llei, ja que els professionals de l'educació accedeixen a llocs de treball sense tenir una formació que ve exigida per aquesta.

Respecte al *protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu (2023)* i el *protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere en els centres educatius (2017)*, podem observar com només un 63,1% dels docents els coneixen. Per tant, entenem que un 36,9% de professionals, no podran donar resposta a l'assetjament que pugui patir l'alumnat del centre per motius d'orientació sexual, d'identitat o d'expressió de gènere.

Quant al coneixement que tenen els i les professionals envers **guies i recursos** per a fer front a l'LGTBI-fòbia als centres educatius catalans, un 86,2% no tenen estudis específics. Aquest fet és preocupant a causa que, en cas de ser testimoni d'un cas d'LGTBI-fòbia, no tindran les eines necessàries per a intervenir amb l'alumnat implicat ni per a prevenir aquesta problemàtica.

D'altra banda, pel que fa als casos en els quals els docents han sigut testimonis d'LGTBI-fòbia, vam poder observar que més del 80% no havia presenciats cap cas, fet que porta a qüestionar quina és la sensibilitat dels i les professionals envers la problemàtica, ja que com vam poder observar a l'informe sobre l'evolució dels delictes d'odi de l'any 2022 fet per l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia, aquests han augmentat en els darrers anys i sobta que als centres educatius hi hagi tan pocs casos quan l'alumnat és molt divers i molts d'ells no accepten les diferències, tal com vam poder comprovar a partir de les entrevistes realitzades. Per tant, és qüestionable que els professionals de l'educació estiguin implicats en la seva feina de prevenció i actuació envers aquest tema.

En resum, podem dir que els i les professionals de l'educació **no** estan formats per a fer front a possibles casos i que no es compleixen les lleis per a front a l'LGTBI-fòbia als centres educatius catalans tot i que per llei, estan obligats a tenir aquesta formació. En aquest sentit, considerem que és de vital importància la implementació de la figura de l'educador i de l'educadora social a tots i cadascun dels centres educatius catalans, ja que a tots ells hi ha problemàtiques, no només als considerats de màxima complexitat. Hem de tenir present que els subjectes som éssers socials i que en tota interacció poden haver-hi conflictes. D'aquesta manera, es podrà donar resposta a aquesta i a totes les problemàtiques que es puguin trobar, perquè entenem a aquestes institucions com un espai d'intervenció socioeducatiu que forma i dota de tota mena d'habilitats als subjectes de l'educació, fet que comportarà minimitzar l'exclusió social de certs col·lectius, i concretament per motius d'orientacióosexual, d'identitat i d'expressió de gènere que és el que ens ocupa al present document.

Tanmateix, cal tenir present que l'experiència per a fer front a les diferents problemàtiques és molt important i que també cal continuar-se formant, ja que el Grau d'Educació Social et dona una base de diferents coneixements, però no és suficient per a poder donar resposta a la tasca socioeducativa que drem a terme un cop ens endinsem al món laboral. Per tant, és remarcable la formació continuada per a l'adquisició de coneixements i d'eines per a combatre les diferents problemàtiques que ens podem trobar exercint la nostra professió.

7.1. Limitacions

Hem de ser conscients que en tota recerca realitzada i durant el desenvolupament d'aquesta, sorgeixen una sèrie de limitacions que dificulten la seva realització i, en el nostre cas, no ha sigut una excepció.

Per començar, ens vam trobar amb dificultats per a trobar dades reals envers la problemàtica, ja que més enllà de l'estudi anual sobre l'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya que realitza l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia, no se'n va trobar cap més. Igualment, si ens centrem en la

problemàtica als centres educatius catalans, que és el tema que ens ha ocupat al present treball, no trobem dades.

Pel que fa al qüestionari i un cop fet la recerca, considerem que hagués sigut convenient posar la definició d'LGTBI-fòbia per a situar als i les docents envers la problemàtica, ja que no sabem per avançat quina és la seva sensibilitat ni la seva aproximació al tema que ens ocupa. D'altra banda, en trobar-nos amb respostes tancades, no es pot aprofundir en cadascuna de les preguntes que es realitzen, tot i que aquest punt, es compensa amb la realització de les entrevistes encara que amb la limitació de no poder arribar a tothom.

Tanmateix, i relacionat amb el punt anterior, podem dir que les respostes obtingudes provenen de professionals de l'educació que exerceixen la seva professió a centres educatius públics. Per tant, considerem que faltaria haver arribat a obtenir resultats de centres educatius concertats i privats per a poder fer una comparativa entre aquests per a analitzar similituds o diferències tant en la formació docent com en la presència de casos d'assetjament per LGTBI-fòbia a més de comparar la manera d'actuació d'un centre a un altre depenent de la seva tipologia.

Pel que fa a l'eina utilitzada per a la realització del qüestionari, que recordem que és el Google Form, tot i ser un recurs útil, anònim i accessible a tothom, ens trobem amb la dificultat que no dona resultats exactes en els percentatges.

Quant a les entrevistes, ens hem trobat amb la dificultat de trobar centres on hi ha professionals de l'educació social, ja que tot i que el Departament d'Ensenyament especifica la presència de 85 educadors i educadores socials als centres educatius catalans, no hi figura a quins centres exerceixen la seva professió. A més, cal afegir la dificultat de trobar persones voluntàries a l'hora de fer les entrevistes a causa que ens hem trobat amb l'enviament de correus electrònics que no han obtingut resposta, professionals que consideraven que no tenien la suficient formació o experiència en la problemàtica per a poder donar-nos resposta, o la incompatibilitat horària a l'hora de trobar el moment per a realitzar aquestes entrevistes.

Finalment, hem de tenir present que el resultat obtingut amb aquesta recerca de camp, només és una aproximació a la realitat, ja que per manca de recursos, tant temporals com humans, no hem pogut arribar al 100% dels docents que treballen als centres educatius catalans. Per tant, no podem extreure uns resultats concloents al respecte.

7.2. Prospectiva de futur

Un cop finalitzat el Treball de Final de Grau, en extreure unes conclusions i haver analitzat les limitacions a l'hora del seu desenvolupament, podem fer una prospectiva d'aquest.

Per un costat, es podria ampliar l'estudi arribant a molts més professionals i també investigar quines són les inquietuds d'aquests envers la problemàtica i analitzar de quina manera se'ls hi

pot donar resposta. D'altra banda, veient la manca de formació professional, es podria crear un programa formatiu on dotar-los d'eines i recursos per a fer front a l'LGTBI-fòbia. Altrament, i en aquesta línia, es podria crear un projecte per a transformar la realitat del col·lectiu dins dels centres educatius catalans.

Finalment, es podria ampliar la mirada i investigar quines són les inquietuds dels subjectes de l'educació que pertanyen al col·lectiu per tal de donar-los respostes a partir de l'acompanyament amb la creació d'una xarxa de suport i l'habilitació d'un espai on compartir experiències.

8. BIBLIOGRAFIA

Algaba, B. (2020). *A propósito de la Movida madrileña: un acercamiento a la cultura juvenil desde la Historia*. Pasado y Memoria. Revista de Historia Contemporánea, 21, pp. 319-329.

Artyukhina, M. (2020). "Our armies are rising": Sylvia Rivera and Marsha P. Johnson. History of LGBTQ Struggle. Liberation School. Recuperat de <https://www.liberationschool.org/our-armies-are-rising-sylvia-rivera-and-marsha-p-johnson/>

ASEDES (2007). *Documents professionalitzadors*. Recuperat de https://educacionsocial.udl.cat/export/sites/EducacioSocial/.content/documents/etica_es.pdf

César Vallejo (2018). [Documental]. Nosotrxs somos. Episodio 1: Amarillo. Peligrosos y enfermos. RTVE play. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=EdYv8wP0yVY>

Díaz, A. (2017). *Los invertidos: homosexualidad(es) y género en el primer franquismo*. Cuadernos de Historia Contemporánea, Vol. 41: 329-349. Ediciones Complutense.

Galán, D., Castillo, M. i Pellissa, B. (2012). [Mòdul didàctic 2]. *La incorporació dels educadors socials a l'escola en l'àmbit autonòmic: fonamentació i experiències*. Acció socioeducativa a l'escola. Barcelona: UOC (materials docents).

Generalitat de Catalunya (2017). *Protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere en els centres educatius*. Recuperat de: https://www.edubcn.cat/rcs_gene/extra/04_protocol_transgeneres/08_protocol-transgeneres.pdf

Generalitat de Catalunya (2023). *Protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu*. Departament d'Educació. Recuperat de: <https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/protocols/actuacio-davant-violencia-ambit-educatiu/protocol-actuacio-davant-violencia.pdf>

Jefatura del Estado. *Ley de Vagos y Maleantes*, 4 de agosto. Gaceta de Madrid núm. 217 (1933).

Jefatura del Estado. *Ley 16/1970, de 4 de agosto, sobre peligrosidad y rehabilitación social*. Boletín Oficial del Estado núm. 187 (1970).

Jefatura del Estado. Ley 4/2023, de 28 de febrero, para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI. Boletín Oficial del Estado núm. 51 (2023).

Melero, A. (2011). *Hacia la construcción de una teoría queer española. Foucault y la homofobia del tardofranquismo*. La Torre del Virrey: revista de estudios culturales núm. 10, pp. 49-54.

Monferrer, J. M. (2003). *La construcción de la protesta en el movimiento gay español: la Ley de Peligrosidad Social (1970) como factor precipitante de la acción colectiva*. Reis, 102/03 pp. 171-204. Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Naciones Unidas (1948). Declaración Universal de Derechos Humanos. Recuperada de https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/spn.pdf

Portal Jurídic de Catalunya. *Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*. DOGC núm 6730 (2014).

Rodríguez i Valldeoriola. (2014). *Metodología de la investigación*. FUOC: Barcelona (materials docents).

Siodmak, E. (2018). *"Homosexuals Are Revolting": Stonewall, 1969*. Publications and Research. City University of New York.

Suárez, A. i Márquez, J. (2022). *La ley de vagos y maleantes desde su praxis social. Una aproximación al control de la pobreza desviada durante el primer Franquismo (1936-1960)*. Vegeta. Anuario de la Facultad de Geografía e Historia 22 (2), 749-771. Universidad de Las Palmas de Gran Canaria.

Torres, L. E. (2015). *Derechos en el procedimiento de la captura de personas integrantes de la población LGTBI*. En Justicia, 28, pp. 56-70.

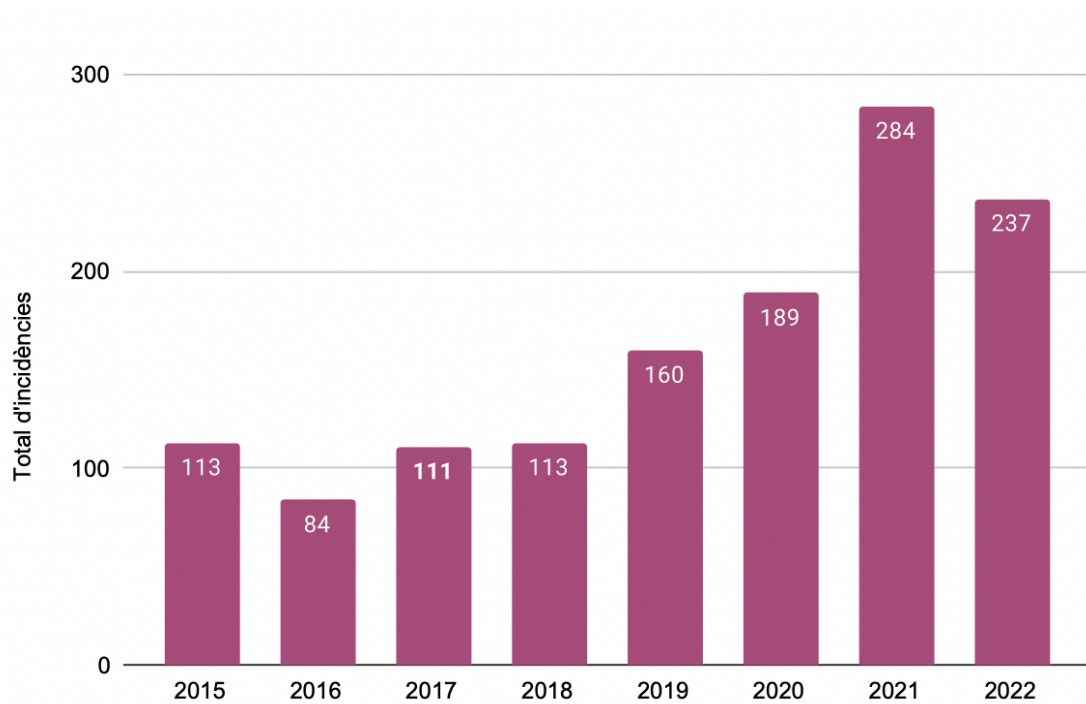
Vázquez, J. C. (2021). *Las olas del movimiento LGBTIQ+*. Una propuesta desde la historiografía. Revista Humanidades,, vol. 11, núm 2.

Vernengo, N. C. (2021). *Els protocols sobre assetjament escolar a Catalunya i el tractament de l'assetjament a persones LGTBIQ+*. Revista catalana de dret públic núm 63, pp. 187-202.

9. ANNEXOS

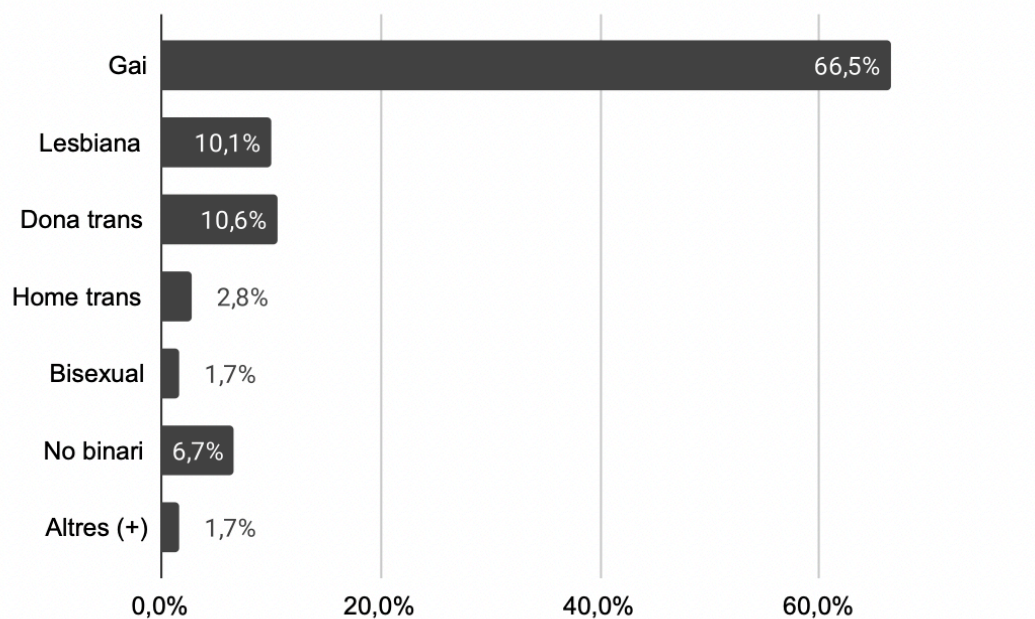
9.1. Dades de l'Observatori contra l'LGTBI-FÒBIA

9.1.1. Incidències d'agressions LGTBI-fòbiques

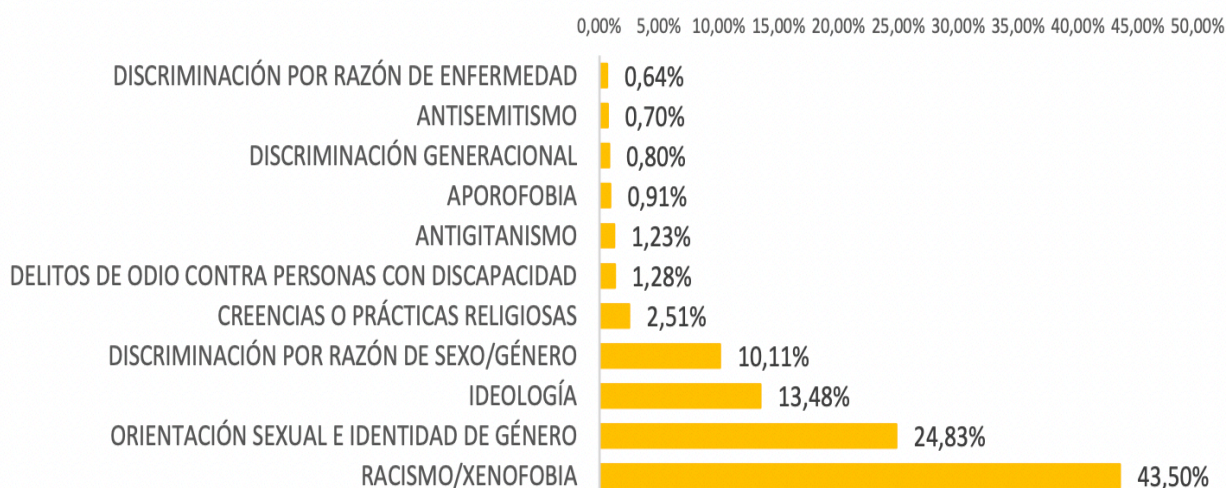
9.1.2. Distribució d'incidències per col·lectiu. Percentatge

Distribució d'incidències per col·lectiu, 2022. Percentatges

BASE: 179

9.1.3. Distribució dels fets ocorreguts segons l'àmbit. Percentatge

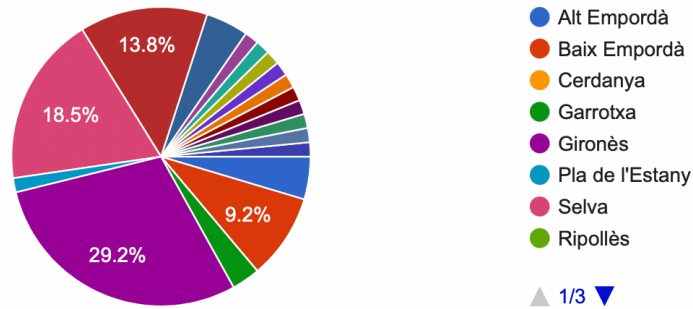
9.1.4. Fets ocorreguts i aclarits

HECHOS ESCLARECIDOS DELITOS DE ODIO	2020	2021	2022	%Esclare.
ANTIGITANISMO	14	16	16	72,73%
ANTISEMITISMO	1	4	17	130,77%
APOROFOBIA	9	5	11	64,71%
CREENCIAS O PRÁCTICAS RELIGIOSAS	25	36	36	76,60%
DELITOS DE ODIO CONTRA PERSONAS CON DISCAPACIDAD	26	20	17	73,91%
DISCRIMINACIÓN GENERACIONAL	8	11	6	40,00%
DISCRIMINACIÓN POR RAZÓN DE ENFERMEDAD	10	14	8	72,73%
DISCRIMINACIÓN POR RAZÓN DE SEXO/GÉNERO	75	79	100	52,91%
IDEOLOGÍA	161	169	116	47,35%
ORIENTACIÓN SEXUAL E IDENTIDAD DE GÉNERO	212	314	309	67,32%
RACISMO/XENOFOBIA	386	465	536	70,99%
TOTAL DELITOS	927	1133	1172	65,26%
INFRAC. ADM. Y RESTO INCIDENTES	0	0	3	4,11%
TOTAL DELITOS E INCIDENTES DE ODIO	927	1133	1175	62,87%

9.2. Qüestionari per a l'anàlisi del grau de coneixement dels professionals sobre les lleis i els protocols per a fer front a l'LGTBI-FÒBIA

1. Indica la comarca on treballes:

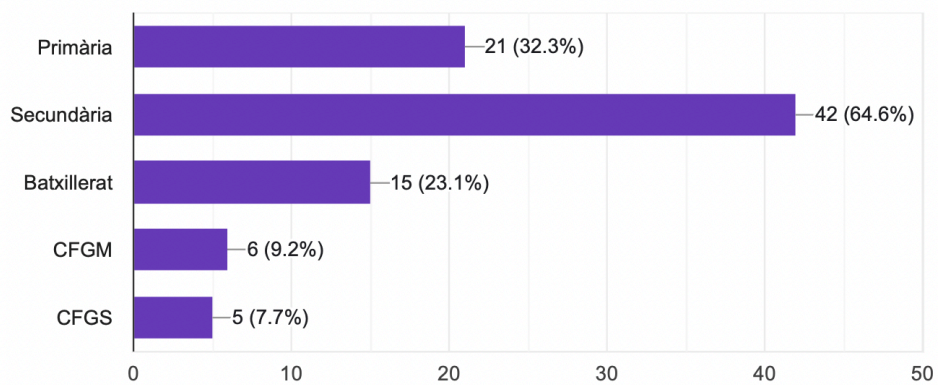
65 responses

2. A quina etapa imparteixes formació actualment? (pots marcar més d'una)

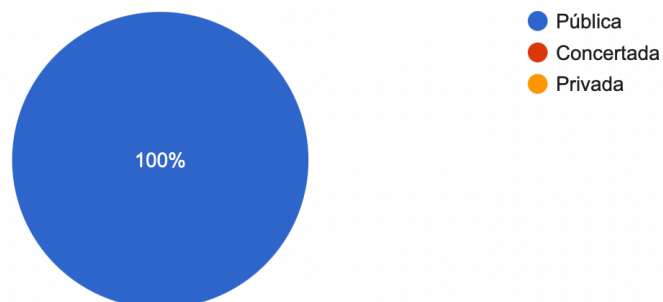
Copy

65 responses

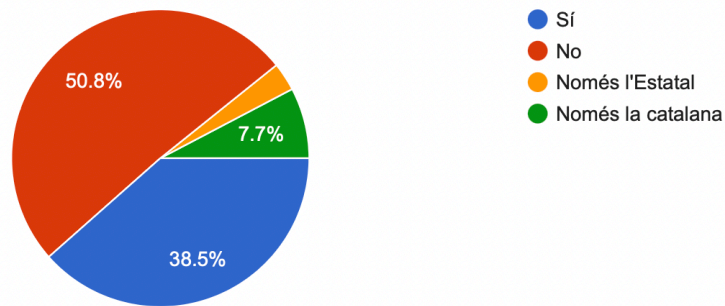
3. Aquesta formació és impartida a l'educació:

65 responses

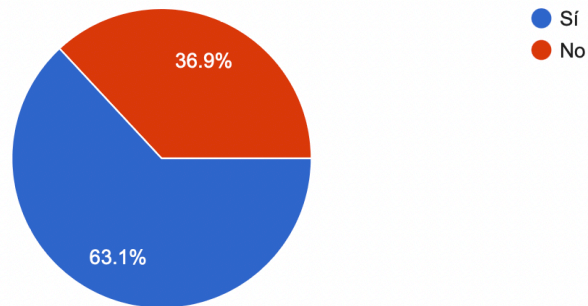
4. Coneixes les lleis vigents per a garantir els drets de les persones LGTBI?

65 responses

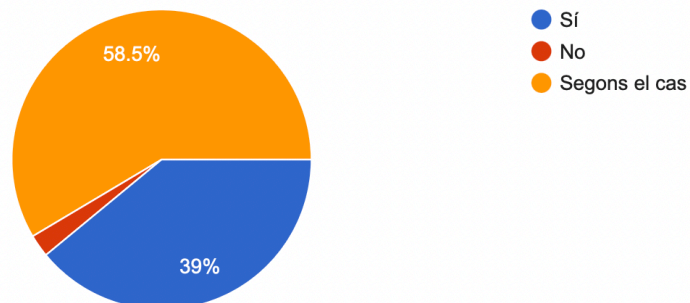
5. I el Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar?

65 responses

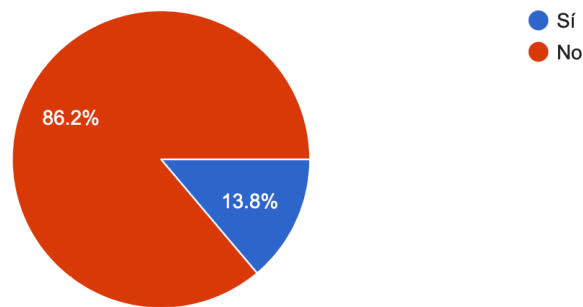
6. En cas de respondre "Sí" a l'anterior pregunta, consideres que és un recurs útil?

41 responses

7. Coneixes altres recursos/guies per a fer front a l'LGTBI-fòbia a les aules?

65 responses

8. En cas de respondre "Sí" a l'anterior pregunta, digues quins recursos/guies coneixes:

8 responses

Detecció Buylling (Fundació Barça)

Recursos "Sigues tú" Diputació de Girona

Associacions, pla educatiu d'Entorn...

Material del kesse espai LGTBIQA+

Guies Departament, recursos servei consell comarcal..

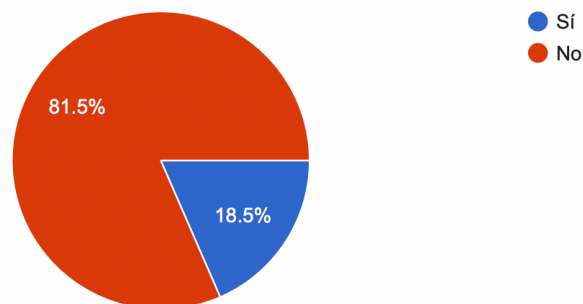
Sigues tu, el SAI

Recursos de sindicats estudiantils i universitaris

Guia del ministeri, protocol del departament d'educació, guia de l'ajuntament de Barcelona.
Recursos de Sigues Tu.

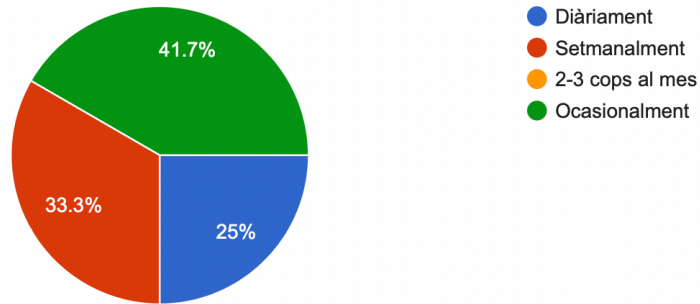
9. En aquest primer trimestre del curs 2023-2024, has sigut testimoni d'algun cas d'LGTBI-fòbia?

65 responses

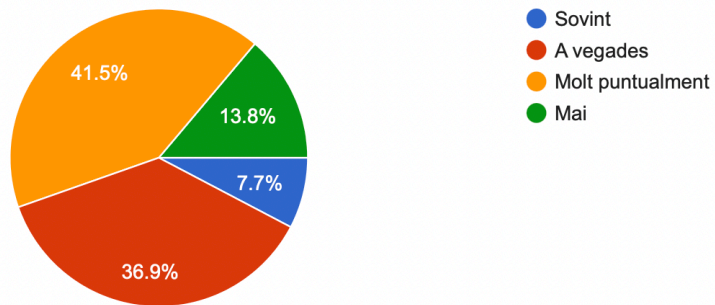
10. En cas de respondre positivament l'anterior pregunta, amb quina freqüència?

12 responses

11. Es treballa la LGTBI-fòbia a l'aula?

65 responses

12. Consideres que tens formació per a fer front a la problemàtica?

 Copy

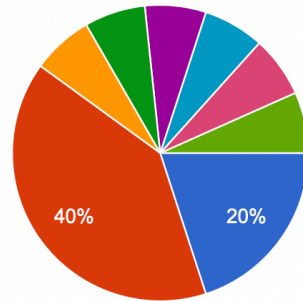
65 responses

13. En cas de respondre positivament a l'anterior pregunta, de quin grau és la teva formació?

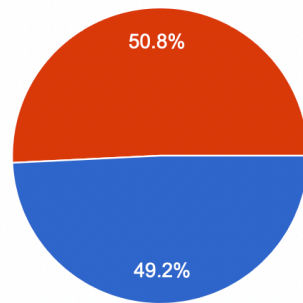
15 responses

- Màster / Postgrau
- Cursos del Departament d'Ensenyament
- Cursos privats
- Treballem el respecte cap a tots els generes i les etnies transversalment...
- Lectura de guies, publicacions d'entit...
- Experiència personal i política
- Formació a nivell sindical
- Curs de master

14. Al centre educatiu on treballes, hi ha la figura de l'educador o educadora social?

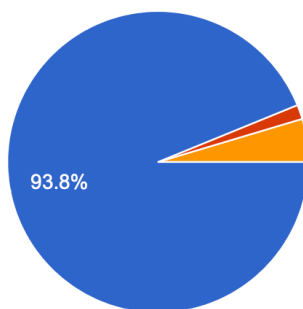
65 responses

- Sí
- No
- Ara no, però hi va haver

15. Consideres important la seva figura professional als centres educatius catalans?

65 responses

- Sí
- No
- A vegades

Observacions:

7 responses

La figura de l'educador social és molt important en l'educació formal i és un error que només estigui present a l'educació informal. Caldria canviar aquesta perspectiva perquè aquest professional pot aportar visions educatives que afavoririen les relacions socials, la coeducació, la tolerància... entre d'altres.

Fa poc que faig de profe. De moment m'estic adaptant al ritme. La idea és poder fer lo bàsic i mica en mica anar adquirint habilitats noves.

Important la figura l'educador social i la prevenció.

Ha d'haver formació i escoltar i dialogar . Visibilitzar, respectar diversitat. Dinàmiques on el respecte, la tolerància i l'empatia han de ser els eixos.

Cal introduir arreu la figura del ES i TIS

Que en el meu centre educatiu hi ha la figura de tècnica en Integració Social que aborda molt temes com la gestió emocional, resolució de conflictes, acompanyament i seguiment d'alumnes amb absentisme. Disseny, organització i implementació de dinàmiques a dins i fora de l'aula. Assessorament en activitats al professorat. Participació a les reunions de la CAEI, taules de salut del poble, etc. Ho comento perquè a la pregunta 14, tot i que una persona amb el perfil d'educadora pot exercir com a docent, també hi ha aquesta figura, TIS, que és molt vàlida en els centres educatius.

És imprescindible que hi hagi més educadors a les escoles

9.3. Correu electrònic de contacte als centres educatius de secundària

9.4. Carta de Declaració de Consentiment Informat

DECLARACIÓ DE CONSENTIMENT INFORMAT

TREBALL FINAL DE GRAU UNIVERSITARI EN EDUCACIÓ SOCIAL

Aquest document vol informar-vos sobre un treball (d'ara en endavant en direm "Estudi") al que us convidem a participar. Aquest Estudi el duu a terme un/a estudiant en el marc de l'assignatura Treball Final de Grau i ha sigut aprovat pel professorat responsable de l'assignatura. La nostra intenció és que rebeu la informació correcta i suficient per a què pugueu decidir si accepteu o no participar en aquest Estudi. Us demanem que llegiu aquest document amb atenció i que ens formuleu els dubtes que tingueu.

Títol de l'estudi: Stop LGTBI-FÒBIA! L'assetjament escolar per motius d'orientacióosexual, d'identitat o d'expressió de gènere.

Objectiu de l'estudi: En aquest Estudi el que volem és analitzar el grau de coneixement del personal docent, dels diferents protocols, lleis, guies i eines d'intervenció existents a Catalunya per a fer front a l'LGTBI-fòbia als centres escolars catalans i quina és la seva aplicació real. Per a fer-ho, volem analitzar a partir d'una entrevista amb preguntes relacionades amb l'objecte d'estudi.

Responsable de l'estudi: Jessica Cruz Berbel

Jo, el Sr./la Sra. _____ major d'edat, amb DNI número _____ i correu electrònic _____, actuant en el meu propi nom i representació, mitjançant el present document,

MANIFESTO QUE HE ESTAT INFORMAT/DA DE LES QÜESTIONS SEGÜENTS RELACIONADES AMB L'ESTUDI:

- La meva participació en aquest estudi és voluntària i, si en qualsevol moment desitjo canviar la meva decisió, puc retirar el meu consentiment en qualsevol moment.
- La participació en aquest estudi consisteix en respondre una sèrie de preguntes de forma totalment anònima en referència a l'objecte d'estudi. La persona Responsable del tractament de les meves dades personals és la Jessica Cruz Berbel.
- Les meves dades personals seran recollides i tractades amb finalitats exclusivament docents i d'investigació i sense ànim de lucre.
- Les meves dades seran anonimitzades, de manera que no es podrà conèixer la meva identitat a partir de les dades que es recullin.
- Es guardarà secret sobre la informació personal que facilito, i només es farà servir amb finalitat docent i d'investigació en el marc d'aquest Estudi, de manera que no se'm pugui identificar en els resultats de l'estudi.
- Seguint el principi de minimització, només es recolliran les dades mínimes que siguin necessàries per portar a terme l'Estudi, i una vegada hagi acabat la finalitat docent o de recerca que es derivi d'aquest estudi, es destruirà tota la informació de caràcter personal que hagi facilitat de forma definitiva.
- He estat informat/da mitjançant trucada sobre l'Estudi, sobre la seva finalitat i sobre les dades que es recolliran, i he consentit a participar en aquest Estudi.

- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades de so, aquestes dades es recolliran a través dels mitjans de gravació que utilitzi l'estudiant, i només es faran servir amb la finalitat de realitzar la investigació en el marc de l'Estudi. Aquestes gravacions només duraran el temps necessari i indispensable per a l'elaboració del treball, i no rebré cap contraprestació econòmica.
- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades de so, aquestes dades de so es faran servir per a l'Estudi respectant la normativa aplicable i en cap cas suposaran una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets al meu honor, intimitat personal i pròpia imatge.

El tractament de les dades de caràcter personal de tots els participants s'ajustarà al que es disposa al Reglament General de Protecció de Dades (UE) 2016/679 i a la Llei Orgànica 3/2018 de Protecció de Dades

- Personals i garantia dels drets digitals. D'acord amb el que s'estableix en aquesta legislació, podeu exercir els drets d'accés, modificació, oposició i supressió de les vostres dades de caràcter personal dirigint-vos al Responsable del tractament, identificat a continuació i a través dels canals de contacte establerts.

AUTORITZACIÓ A PARTICIPAR A L'ESTUDI:

Autoritzo al Sr./Sra. Jessica Cruz Berbel. Responsable de l'estudi, amb DNI número _____ i correu electrònic personal jcruzbel@uoc.edu Estudiant de l'assignatura Treball Final de Grau (TFG) del Grau d'Educació Social de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) perquè tracti les meves dades de caràcter personal facilitades per a la realització de la recerca descrita en el marc de l'Estudi indicat. A la taula següent es resumeix de manera esquemàtica com es tractaran aquestes dades:

Informació bàsica sobre protecció de dades personals	
Responsable del tractament	Jessica Cruz Berbel jcruzbe@uoc.edu
Finalitats	- Dur a terme les activitats de recerca detallades al marc de l'Estudi - Només si vostè ens ho autoritza, gestionar la autorització d'ús de la seva imatge i utilitzar el material fotogràfic i audiovisual que contingui la seva imatge i veu al marc de l'Estudi.
Legitimació	- Consentiment de l'interessat. - En cas que es recullin imatges, el seu consentiment per l'ús de la seva imatge/vídeo/so
Destinataris	Les seves dades seran utilitzades únicament per la Jessica Cruz Berbel i no es comunicaran a tercers sense el seu consentiment, excepte en el supòsits previstos per la llei.
Drets dels interessats	Podreu exercir el vostre dret d'accés, rectificació, suspensió, oposició, portabilitat i limitació enviant un correu electrònic a jcruzbe@uoc.edu , adjuntant una fotocòpia del DNI o document acreditatiu de la seva identitat.
Informació addicional	Podreu revisar la informació addicional sobre el tractament de les dades personals a l'apartat següent.

A _____, a ___ de _____ 20__

El Sr./La Sra. _____ (nom i firma)

AUTORITZACIÓ PER A L'ÚS DE LA IMATGE/SO/VÍDEO

Amb la finalitat de dur a terme la investigació en el marc de l'Estudi i l'elaboració del treball, necessitarem fer gravacions audiovisuals de la imatge i veu dels participants en l'Estudi.

Fent una creueta al requadre següent, dono permís a Jessica Cruz Berbel per fer ús del material audiovisual que elabori durant la realització de les activitats que formin part de l'Estudi en les que vostè serà partícep i on apareixi la seva imatge i, en virtut de l'Estudi, la seva veu, durant el temps necessari i indispensable per a l'elaboració de l'Estudi i sense cap contraprestació econòmica.

L'estudiant es compromet a que la utilització d'aquestes imatges respecti la normativa aplicable i que en cap cas suposi una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets a l'honor, intimitat personal i pròpia imatge dels participants.

Autoritzo l'ús de la meua imatge en els termes indicats.

A Barcelona, a ___ de _____ 20__

El Sr./La Sra. _____ (nom i firma)

9.5. Guions d'entrevista

9.5.1. Educador/a social

1. Salutació (Bona tarda, gràcies pel seu temps, informar que les dades seran tractades amb ètica, etc.)

2. FORMACIÓ:

2.1. Per començar, em podria explicar una mica quina és la seva formació acadèmica en general? (Cicles formatius, grau universitari, màster/postgrau, cursos, etc.).

2.2. Té formació específica per a fer front a l'LGTBI-fòbia? (màster/postgrau, cursos, seminaris, etc).

2.3. Considera que té formació suficient per a fer front a l'LGTBI-fòbia als centres educatius? En cas de respondre que **sí** (quina és la formació que destaca?) En cas de respondre que **no** (considera que la formació existent és suficient? Considera que està a l'abast de tothom? -és fàcil de trobar, té un preu assequible, etc.).

3. EXPERIÈNCIA

3.1. Quan fa que treballa a ensenyament? Quin és el procés de selecció que va seguir? (entrevista, llistes, oposicions, etc.).

3.2. A quina tipologia de d'institució treballa? (educació pública, concertada o privada).
Està considerat un centre de màxima complexitat? (sí, no, ho ha estat i ara no, etc.).

3.3. A quines etapes ha treballat? (primària, secundària, batxillerat, CFGM/CFGS, etc.)

3.4. A quina etapa o etapes imparteix formació o fa intervenció actualment?

4. CONEIXEMENT TEMÀTICA TFG:

4.1. Coneix quina és la llei estatal per a garantir els drets de les persones LGTBI? Sabria dir quina és i quin objectiu té?

4.2. Coneix quina és la llei catalana per a garantir els drets de les persones LGTBI? Sabria dir quina és i quin objectiu té?

4.3. Coneix el protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar? Considera que és un recurs útil? Perquè? (sí, no, depèn del cas, etc.)

4.4. Coneix altres guies o recursos per a fer front a l'LGTBI-fòbia a les aules? (En cas de respondre que sí, en pot dir alguns?).

5. INTERVENCIÓ DIRECTA:

5.1. Durant aquest curs escolar, ha sigut testimoni d'algun cas d'LGTBI-fòbia? (En cas de respondre que sí: **quants casos i amb quina freqüència** -a diari, setmanalment, de forma puntual,...-).

5.1.1. Quin o quins han sigut els motius? (orientació sexual, identitat, expressió de gènere,...)

5.1.2. L'alumne/a que ha patit LGTBI-fòbia, ha presentat absentisme escolar? De quina manera s'ha fet front a la problemàtica? Quins agents educatius/externs han intervingut?

5.2 Tornant amb el protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar, l'ha aplicat en algun cas durant la seva tasca educativa? (en cas de respondre que sí, pot posar algun exemple?).

5.3. A les aules, es treballa per a prevenir l'LGTBI-fòbia? (En cas de respondre afirmativament: amb quina freqüència i quins recursos es fan servir? Quin/a professional és l'encarregat/da de dur-la a terme?)

5.4. Considera que al centre educatiu és conscient de la importància de fer front a la problemàtica? Considera que destina tots els recursos necessaris per a fer front? Perquè?

6. IMPORTÀNCIA DE L'EDUCADOR/A SOCIAL AL CENTRE

6.1. Considera que el centre educatiu (tant l'equip directiu com els/les professionals del centre) té clares les funcions del/ de la professional de l'educació social?

6.2. Considera que té els recursos suficients per a fer front a les diferents problemàtiques que es presenten al centre educatiu? En cas de respondre que no: amb quines dificultats es troba al dia a dia per a dur a terme la tasca socio educativa?

6.3. Considera que la seva feina és valorada pel centre educatiu? Perquè?

6.4. Per últim, què considera que s'hauria de millorar envers la figura de l'educador/a social als centres educatius?

7. COMIAT (Agraïment pel seu temps i per la seva col·laboració amb la present recerca de camp).

9.5.2. Professor/a d'Educació Secundària

1. Salutació (Bona tarda, gràcies pel seu temps, informar que les dades seran tractades amb ètica, etc.)

2. FORMACIÓ:

2.1. Per començar, em podria explicar una mica quina és la seva formació acadèmica en general? (Cicles formatius, grau universitari, màster/postgrau, cursos, etc.).

2.2. Té formació específica per a fer front a l'LGTBI-fòbia? (màster/postgrau, cursos, seminaris, etc.).

2.3. Considera que té formació suficient per a fer front a l'LGTBI-fòbia als centres educatius? En cas de respondre que **sí** (quina és la formació que destaca?) En cas de respondre que **no** (considera que la formació existent és suficient? Considera que està a l'abast de tothom? -és fàcil de trobar, té un preu assequible, etc.).

3. EXPERIÈNCIA

3.1. Quan fa que treballa a ensenyament? Quin és el procés de selecció que va seguir? (entrevista, llistes, oposicions, etc.).

3.2. A quina tipologia de d'institució treballa? (educació pública, concertada o privada). **Està considerat un centre de màxima complexitat?** (sí, no, ho ha estat i ara no, etc.).

3.3. A quines etapes ha treballat? (primària, secundària, batxillerat, CFGM/CFGS, etc.)

3.4. A quina etapa o etapes imparteix formació o fa intervenció actualment?

4. CONEIXEMENT TEMÀTICA TFG:

4.1. Coneix quina és la llei estatal per a garantir els drets de les persones LGTBI? Sabria dir quina és i quin objectiu té?

4.2. Coneix quina és la llei catalana per a garantir els drets de les persones LGTBI? Sabria dir quina és i quin objectiu té?

4.3. Coneix el protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar? Considera que és un recurs útil? Perquè? (sí, no, depèn del cas, etc.)

4.4. Coneix altres guies o recursos per a fer front a l'LGTBI-fòbia a les aules? (En cas de respondre que sí, en pot dir alguns?)

5. INTERVENCIÓ DIRECTA:

5.1. Durant aquest curs escolar, ha sigut testimoni d'algun cas d'LGTBI-fòbia? (En cas de respondre que sí: quants casos i amb quina freqüència -a diari, setmanalment, de forma puntual,...-).

5.1.1. Quin o quins han sigut els motius? (orientació sexual, identitat, expressió de gènere,...)

5.1.2. L'alumne/a que ha patit LGTBI-fòbia, ha presentat absentisme escolar? De quina manera s'ha fet front a la problemàtica? Quins agents educatius/externs han intervingut?

5.2 Tornant amb el protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar, l'ha aplicat en algun cas durant la seva tasca educativa? (en cas de respondre que sí, pot posar algun exemple?).

5.3. A les aules, es treballa per a prevenir l'LGTBI-fòbia? (En cas de respondre afirmativament: amb quina freqüència i quins recursos es fan servir? Quin/a professional és l'encarregat/da de dur-la a terme?)

5.4. Considera que al centre educatiu és conscient de la importància de fer front a la problemàtica? Considera que destina tots els recursos necessaris per a fer front? Perquè?

6. IMPORTÀNCIA DE L'EDUCADOR/A SOCIAL AL CENTRE

6.1. Al centre educatiu on treballa, hi ha la figura de l'educador/a social? (En cas de dir que sí, té clares quines són les seves funcions? En podria posar algun exemple?)

6.2. Considera que la figura de l'educador/a social és important als centres educatius? Perquè?

7. COMIAT (Agraïment pel seu temps i per la seva col·laboració amb la present recerca de camp).

9.6. Entrevistes

9.6.1. Entrevista professional 1: Educadora Social

Entrevistadora: Per començar, em podries explicar una mica quina és la teva formació acadèmica, quins estudis tens?

Educadora Social: eh... vale... jo soc educadora social i pedagoga, vale? En el seu moment vaig fer la diplomatura i la llicenciatura diguéssim... eh, després, mmm... com a formació específica, bueno... tinc un curs de 20h d'infància i adolescència trans... que vaig fer a través de Dipsalut amb l'associació Chrysallis, que és una associació d'aquí de les comarques gironines que, bueno, és una associació de famílies amb fills trans, vale? Així com a específic i després si que he escoltat alguna xerrada així online, però res més, val? En relació al col·lectiu. Clar després si que tinc formació, de cursos molt puntuals en temes d'abús sexual infantil, una mica en temes en què jo treballa més, vale? A part, a més d'estar a un institut, jo treballa a una empresa de serveis educatius i l'altra part de jornada, l'estic coordinant amb infància i adolescents en situació de risc.

E: D'acord, llavors treballes per a una empresa privada?

ES: Sí, diguéssim jo estic a un institut, actualment aquest curs estic a 15h la setmana, vale, de l'1 de setembre al 30 de juny amb contracte... em... diguéssim... i l'AFA paga els serveis d'un educador social a l'institut amb el permís diguéssim de la direcció de centre, a través d'una demanda de la direcció de centre i en aquest cas doncs jo estic a l'institut 'X' (s'oculta la informació per privacitat) de Banyoles, aquí al Pla de l'Estany i és un institut que és pioner en aquesta figura. Crec que és el catorzè curs que hi soc, però anteriorment meu... ah... ja hi va haver una persona que va estar quatre o cinc anys, un altre un, dos... vull dir que... que és un dels pioners que té aquesta figura. Ara, els contractes són això eh? En contracten autònoms, en el meu cas, des que jo vaig començar, em van contractar des de l'empresa comissió de serveis, on faig tota la meva jornada eh... i és això. És a dir que jo no formo part de la pública, eh... jo no estic treballant a la pública directament, vale? Em... després jo entro a l'institut perquè jo en aquell moment estava d'educadora de carrer, eh... jo estava als barris on s'ubica aquest institut com a educadora de carrer. Vale? I la persona que hi havia va marxar i bueno... després em van agafar a mi i des d'aquell moment hi soc. En els seus inicis, els primers cursos, compaginava l'institut amb el treball de carrer a fora, als barris diguéssim, val? Amb infants, adolescència i família amb temes comunitaris i ara des de fa... set anys, deu fer... si, set anys, mmm... ja no estic treballant directament com a educadora de carrer en aquests barris però si que cordino els serveis d'aquests barris ah... des de l'empresa. És a dir que els serveis, els serveis tipus d'atenció diürna mmm... de la zona de X, les cordino. Vale? **D'acord.** Una mica així perquè entenguis una mica que he estat fent. Després a nivell institut, jo abans d'estar al 'X', havia estat a un institut de X i a un institut de X, també a través de l'empresa en contractes similars, vale?

Jo que se... recordo que a X i X els compaginava al mateix moment i feia potser deu hores en un lloc i llavors a l'altre. Vale? I l'institut 'X', ara porto dos cursos a 15h, ara sembla, viam... divendres, sembla que l'AFA té uns diners que volen potenciar, bueno encara una mica més la figura de l'educadora social i sembla que de cares al curs vinent la jornada serà de vint eh... però bueno costa, eh? Vull dir que a nivell d'empresa també tenim altres experiències a nivell de centre d'altres instituts d'educadors socials o de TIS, perquè no tots volen la figura de l'educador, la TIS, vulguis o no surt més econòmica i, ah... bueno cada vegada els centres, per ells mateixos miren de potenciar aquestes figures, però és clar, son molts de diners, val? I això, costa molt.

E: D'acord, i el tipus de centre? Em podries fer cinc cèntims de quina tipologia de centre es tracta? Quina tipologia d'alumnat hi ha i quines problemàtiques us trobeu? Quines actuacions heu de fer? En general.

ES: Ah... bueno és un centre... el que passa és que d'alta complexitat ho han anat rebaixant, eh? Ara hi ha molts pocs centres d'alta complexitat, mmm... aquí a Banyoles no està contemplat d'alta complexitat, tot i que per exemple a primària hi ha dues escoles que tenen TIS i... bé que et quedes com... viam si no són d'alta complexitat, com és que tenen aquesta figura no? Llavors si tenen aquesta figura és perquè sí que són d'alta complexitat però no, bueno, no se'n diuen així. Clar ara mateix a secundària, que passa molt a tot Catalunya, hi ha un volum molt gran de joves, per exemple a l'institut on estic ara estem parlant que té cinc línies, cinc grups de trenta-un o trenta-dos nanos, és molt. **Déu n'hi do, sí.** Vale? Bueno en poc temps, vull dir, ara la natalitat on d'allò està aquí. A primària en falten de nens però a secundària hi son tots. Ah... ara em sembla que a ESO hi ha dos grups, dos cursos de cinc línies i ara ja comencen a entrar els de quatre línies, val? Rebaixem una mica però la ràtio està a trenta, trenta-un, trenta-dos eh? Aquí a Banyoles, per tant que és una ràtio molt alta per aula. Ah... després el perfil una mica de l'alumnat, mmm... clar és una mica divers, vale? Am... clar hi ha tant alumnat amb NESE, després aquí tenim un perfil de persones d'origen immigrant am... subsaharià, vale? La realitat de Banyoles és que hi ha una comunitat molt elevada de persones subsaharianes, amb... d'arrel sarahule, un setanta percent i després... am... de l'Àfrica del nord, vale? **Vale.** I ara sí que sembla que, aquests dos últims tres anys, a les aules d'acollida hi ha molt d'alumnat d'origen centreamericà, d'Hondures sobretot, de Colòmbia,... ara també hem tingut algun cas d'Ucraïna, de Romania, però molt puntual.

E: Vale, i a l'hora de l'idioma, entenc que al moment de les intervencions, ha de ser un hàndicap, no?

ES: Sí, (pensa) ara les aules d'acollida estan bastant plenes, però ja et dic, ara entra molt de sud-americà, centreamericà i ara és el que hi ha més. En el seu moment, al meu inici, diguéssim, eren més subsaharians, hi havia molts joves subsaharians, marroquins, però és que ara mm....

No, el perfil aquest o... subsaharians i marroquins ja son alumnat que han passat per primària o que també han passat per primària i no han fet tota l'escolarització, eh? Que aquí també ens trobem amb alumnat que... que les famílies decideixen que marxin un, dos cursos al seu país d'origen i, ja et dic, aquí molt sovint és Gàmbia, molts on de Gàmbia i això també és un altre repte, dificultat, val? Perquè hi ha alumnat que això, no ha fet tota l'escolarització primària aquí.

E: Déu n'hi do, deu ser complicat. I a nivell de recursos, penses que en faltarien més, que et falten hores, que necessitaries algú amb qui poder fer aquest acompanyament de l'alumnat... que hi hagués la figura de l'integrador, per exemple...

ES: Eh... si a veure, a nivell de... bé ara estic a quinze hores i falten, em falten moltes hores. És cert que el treball a llarg termini no puc fer, val? Conto molt amb la xarxa, que hi ha a nivell de... de ciutat... la coordinació amb els serveis socials o així per acabar de poder treballar certs casos perquè... bueno, això, no? Intento fer més la meva feina a nivell preventiu, val? Perquè intervenció, clar faig intervenció. Però poder fer, aquest, no? Aquest treball més a llarg termini, ho puc fer a molts pocs casos, és a dir, casos que tingui un seguiment setmanal, quinzenal per part meva... acaben sent dos casos... vale? Ara si vols t'explico una mica les funcions que jo faig a l'institut. Però vull dir que clar, que ens trobem això, eh? Que falta temps, vale? I bueno, cada vegada als instituts hi ha més problemàtiques que van més enllà de l'acadèmic o motivacional de, dels alumnes. Vale? Cada vegada més ara, i més amb poc temps eh? Jo porto catorze anys a l'institut i encara l'altre dia ho comentava amb l'equip directiu. Hi ha moltes situacions que cada vegada son més complexes a treballar en els centres. L'abús de pantalles, mmm.... Falta de control i límits (silenci). Per a moltes famílies, tant d'origen immigrant com sense, eh? Vull dir jo, cada vegada més, estic intervenint amb famílies benestants. Vale? Ja no cal ser ni vulnerable. Mmm... sobretot aquests dos aspectes i nanos que, que cada dia viuen més el dia a dia, i, i, bueno... un curs vista, per a ells són com deu anys, no? No sé...

E: No són molt conscients de la realitat, no? Estan més en el seu món de pantalles i el dia a dia?

ES: Sí, sí i a més, la falta de valors,... saps? Coses que veus que això interfereix molt en bueno, en la identitat de cada un, i en l'esforç, en els subjectius, mmm... i clar són temes, bueno, que a vegades has de treballar aquests valors, no? Perquè cada vegada va més enrere i això, clar, quan els hi demanes després de quatre cursos a un institut, treballa, més les problemàtiques que hi ha més generals, no? També situació no sé, de separació de famílies, de separacions mal portades, mmm... poc control dels fills, fills molt sobre, sobreprotegits, vale? Mmm... també hi ha per altra banda alumnat que segueix el dia a dia de l'institut... és a dir que acadèmicament va bé però que també tenen temes d'angoixa i de temes salut mental importants, no? La salut mental també és una altra problemàtica molt important en aquesta etapa i cada vegada això, no? Nens

de primer que ja tenen angoixes i dius ostres, què estem fent, no? Si tens dotze anys. I doncs això també està passant. Vull dir, veus? Vas veient que cada vegada hi ha més problemàtiques i després molt falta de recursos, eh? Vull dir... a nivell... no sé a la zona d'aquí de Banyoles, ara mateix... recursos preventius falten. La psicòloga del CAP, la tenim allà... tenim molts casos que hi van i pot fer una atenció cada tres mesos. El CSMIJ, fa una atenció... uf... et dona hores cada tres mesos, no? I després dius... què estem fent?

E: Clar, llavors fer un seguiment no és possible.

ES: Exacte, no? Als professionals que tu has de derivar els casos, o que veu això, no? Que tot es rellenteix molt. I bé així una mica com a radiografia de com és l'alumnat i tot això, eh?

E: És complicat si, amb aquesta manca de recursos. En quant a les funcions, podries explicar una mica quines funcions tens a l'institut?

E: Sí, clar... jo dintre de les meves quinze hores faig... coordino el Projecte Singular de l'Institut, que és l'alumnat que té entre catorze i quinze anys que se li fa una adaptació curricular i que va dos cops per setmana a una empresa. Vale? En aquest cas a l'institut X, bueno aquest projecte normalment està a tercer i quart d'ESO, vale? Hi ha instituts que ho tenen en format aula oberta i, l'alumnat de l'aula oberta és qui participa en aquestes pràctiques... en el nostre cas no hi ha aula oberta, vale? no tenim aquest tipus de funcionament, eh... i l'alumnat que fa aquestes pràctiques... bueno lu prioritari és a tercer amb un any més. A l'alumnat de tercer que és repetidor, se li ofereix aquest projecte per si després en aquesta combinació de dos dies a una empresa i tres dies al centre, per tant descarregues matèria curricular i... un canvi d'horari, el treballar amb l'adult, no? Que a vegades amb aquest perfil és interessant, i que no estiguin no només amb els iguals, eh... després el que permet es si assoleixen bé el curs poden anar a fer un quart d'ESO, i si no assoleixen després ja tens uns altres recursos perquè ja tenen els setze diguéssim, no? I bé, jo soc la tutora a nivell d'empresa d'aquests nanos i després els hi faig una hora de seguiment a classe durant la setmana, vale? Després faig patis, o sigui jo vaig tres dies a la setmana en aquestes quinze hores, són tres dies: dimarts, dimecres i divendres, vale? Em... quan hi vaig faig els tres patis, vale? Que son de tres quarts d'hora quasi... clar, a mi això em permet veure als nanos, intervenir, parlar, veure dinàmiques, la resolució de conflictes que és on a vegades on també passa més és als patis. Ah... després jo també dues hores a la setmana estic a la CAEI. La CAEI és la reunió educativa que es fa al centre, a la CAEI hi participa, bueno, des de la direcció, les orientadores pedagògiques, la coordinadora de centre i l'EAP. Que en el cas d'aquí la zona venen cada quinze dies l'EAP. Vale? **D'acord.** I aquí és on es parla de tots els casos, de tot el que hi ha, val? De NESES, de tot, val? I aquí el que em permet és estar alerta de tot el que les orientadores diuen, del que hi ha... a vegades per estar això al pati al cas o per poder agafar a algun nano o de vegades no hi treballa directament, però ja sento a parlar i si veig

alguna cosa doncs que pugui, que pugui facilitar una mica la gestió, no? Després també informo del meu treball, de tot el que estic gestionant. Vale? **Vale**. I després porto el Projecte de l'aula de convivència, vale? L'aula de convivència del centre és l'aula d'expulsats. **Vale** (ric). (L'entrevistada tambériu). Eh, sí, es diu Aula de convivència i expulsió, però... és l'aula que quan un alumne... quan un professor decideix expulsar-lo, ha de passar per aquella aula, vale? A aquella aula hi ha un document que, cada nano que arriba, hi ha un document que ha d'explicar una mica què ha passat, què ha fet, si té feina... i hi ha un profe sempre de guàrdia i si no hi ha el profe de guàrdia, hi soc jo. Jo normalment hi passo cinc hores a la setmana, vale de la meva jornada? Unes cinc o sis hores estic allà físicament. Clar, a mi em va bé per atendre al nano, *in situ* que fa una incidència, val? I poder fer aquesta part de reflexió i a part fer una mica de control per veure l'alumnat que passa més per allà per a fer-li seguiment. **Vale**. Vale? Sí que és veritat que no tot l'alumnat, és a dir, no tot el professorat que posa una incidència, fa expulsar al nano. A vegades hi ha incidències que, que el nano està dins de classe. Vale? Llavors jo el que faig és, al correu de l'institut jo les rebo totes les incidències, i així puc observar l'alumne, què ha passat? A mi em va molt bé perquè quan arribo a l'institut o jo que sé, avui mateix que no sóc a l'institut, en rebo, doncs demà quan vagi a l'institut i veig al nano o és un nano que d'allò, doncs bueno, li puc preguntar què està passant, si estàs... bueno, no sé... el nano veu que tu n'estàs al cas, no? I per ells a vegades també és que et preocupes si li estàs dient, no? I... després també porto les comissions socials de l'institut. Les comissions són, bueno, es fan dos o tres al curs i és el treball en xarxa amb serveis socials i EAP. Vale? Reunions que es fan de traspàs d'informació, dels casos de l'alumnat social, que vol dir l'alumnat que està en seguiment de serveis socials o, o la família diguéssim. Vale? I després faig treball en xarxa al centre en recursos com per exemple Càritas, que fan unes aules d'estudi en el qual a vegades derivem nanos, doncs, am... fem coordinació o un aula estudi de l'Ajuntament que també fem coordinació i tot això també ho porto jo, la coordinació amb els agents externs. Vale?

E: D'acord, llavors a nivell de la figura de l'educador social, educadora en aquest cas, m'has comentat que fa molt, uns catorze anys, entenc que l'equip directiu té molt clares quines són les funcions, no? I quins són els diferents recursos...

ES: (em talla) Viam, som bastant diferents d'altres llocs, eh? Vull dir altres llocs... per experiències que tinc, no? Bé, l'empresa, no? Que tenim casos on tenim una TIS o tenim altres educadors socials a instituts, ens hem trobat que costa eh? Ens hem trobat a centres que veu la figura com apagafocs, i... et col·loquen a... patis, fent suport a aules, ah... bueno... costa. Jo penso que és una figura que... sí que Ensenyament cada vegada la va regulant més, és a dir, tota aquesta gent que és TIS o educadors socials que formen part del Departament. Ah... sí que tenen un document de què fem i què no fem, però quan vam començar no, saps? Perquè jo tenia personal que treballava amb que se'n va anar a treballar a... escoles, vale? De TIS, i casos de...

tant en pandèmia com després de pandèmia, no? que van començar aquestes figures... **Sí.** I... es trobaven en situacions molt *heavies*, no? Jo que se... els hi feien fer el *xiuxiu* quan les famílies... els nanos entraven al centre, saps? Allò com coses que havien de fer i ningú els volia fer doncs va... la figura del TIS o la figura de l'educador... bueno... jo crec que s'ha de treballar bé aquestes figures, vull dir...

E: Bé, entenc que a molts equips directius els hi ve la figura nova i quan es troben amb un problema doncs bé... te n'ocupes tu i així és un problema que no ens arriba a nosaltres.

ES: Exacte i crec que s'ha d'integrar molt bé en l'estructura de centre. És a dir, jo formo part del claustre, jo rebo totes les informacions que es fan a nivell de claustre, sí que per horari, bé, no per horari, sinó per les hores que faig, no puc participar a cap equip docent. Als claustres sí, participo al de principi de curs i al de final de curs però no m'hi puc estar tota l'estona, perquè clar, són dos o tres hores. Hi vaig una estona a principi de curs per a presentar-me, pel professorat nou que no sap qui ets i, a final de curs, am.... Faig, mmm... unes diapositives i explico una mica, bueno, una mica la meva feina, cap a on ha anat, no se què... També és veritat que és molt important que l'educador tingui... jo que sé... tot molt registrat, documentació i tot això també és molt important perquè... jo registro les meves intervencions... en el cas que faci seguiment de llarg termini, tinc una documentació de llarg termini, registro les coordinacions que faig,... i sobretot per aquests exemples de l'aula de convivència doncs faig una mica... en quins cursos estic intervenint més, no? A vegades és interessant també, no? Quins són els motius de les intervencions que fas i tot això ho explico a direcció. També faig una memòria a final de curs, faig una mini memòria perquè... bueno... una mica que tinguin en compte la meva feina.

E: Vale, i totes aquestes tasques, les fans dins de les quinze hores o les quinze hores només són d'atenció directa?

ES: No, tot dintre de les quinze.

E: Vale... deu n'hi do la feinada amb tan poques hores...

ES: Sí... Per això et dic que s'ha de ser realistes i casos a llarg termini no puc fer.

E: Clar, s'entén que només es poden fer petites intervencions.

ES: Sí clar, petites intervencions. Clar, a vegades jo penso.. el meu perfil doncs... jo tinc la sort diguéssim que... Bueno, a part del temps que portes, doncs jo que se... germà de germà... aquí tenim una comunitat salahule que tenen set - vuit fills que després quant tens, no? Una mare que després són poligàmiques, després tinc els fills de l'altre mare i tens un rol donat. Saps? Bueno que tu coneixes molt, a part que jo havia estat educadora de carrer i sé on viuen molts d'aquests nanos, he anat a les seves cases, vale? I... això també és un rol molt molt... bueno, aquí tens

molt a guanyat, no? Perquè ja tens tot aquest avantatge d'informació prèvia que ja la tens, dels casos, la majoria. Vale? A vegades entra un nano de primer d'ESO i... ostres ets fill de... jo he tingut el teu germà o del teu germà jo me'n recordo... Clar això dona molt de peu que... que després les intervencions que puguis fer, doncs bueno... saps d'on parteixes, no? I després això, pati... bueno, vull dir que... no sé... la sensació és que conec molt del nano.

E: Vale, i amb les famílies, com és la relació? La rebuda és bona? És a dir, les famílies la teva figura com la veuen?

ES: Bé... (pensa). Clar, trobaràs aquest perfil que col·laborarà més o col·laboraran menys, vale? Però... però sí, bé. Clar, hi ha algunes famílies que jo ara mateix estic fent seguiment però que en el seu moment ja les coneixia, vale? Am... després hi ha les famílies del Projecte Singular que aquestes, doncs ets una tutora més, vale? Perquè... per tant cap problema, i les famílies que hi vas més per a fer observació, o per fer intervenció, per posar pautes i així... hi ha de tot. Sí que de vegades... el perfil de les famílies també ens està canviant molt, no? I a vegades neguen certa realitat o has de fer front a certes situacions però... veus que... bueno... a vegades toca fer trontollar, no? El que la família et diu o contrastant molt, no? O posar-se... normalment les entrevistes sempre vaig amb el tutor, eh? És a dir, si faig seguiment en algun cas, és el tutor o l'orientador d'aquell curs i jo. Vale? És a dir, entrevistes sola, sola amb la família no perquè... bueno, formo part d'un sistema, vale? I doncs hi ha la figura del tutor que sempre s'intenta molt el treball en xarxa. Igual que... hi ha l'orientador de cada curs que si no hi és la figura de l'educador social, a que li toca fer totes les gestions és a l'orientador de cada curs. Am... doncs una mica també parlem molt de quins casos s'encarrega més l'orientador, quins casos m'encarrego més jo de fer seguiment... vale?

E: Vale, llavors les tasques de cadascú estan força dirigides no? Cadascú sap molt bé què li toca fer i de quina manera es pot intervenir conjuntament.

ES: Sí clar, a més jo treballo amb famílies socials, vale? És a dir que... que formen part de serveis socials. Vale? I llavors amb qui faig més seguiment i tot això és amb aquest tipus de família. Després també... si que a vegades passen situacions amb altres famílies i d'allò i jo no faré aquest treball a llarg termini perquè bueno... ho hem de regular d'alguna manera, no? No hi soc sempre a l'institut. Vale?

E: Vale, llavors suposo que et sents molt valorada a l'institut després de tant de temps amb els diferents professors, no? Els professors que entren nous, veuen com una gran sort poder tenir aquesta figura perquè bé... sé de casos que et trobes en situacions així més socials que no saps com intervenir i tenir aquest acompanyament, suposo que és d'agrair, no?

ES: Es té en compte sí, a vegades com jo tinc la visió de la xarxa, a vegades algun nano que et ve un tutor i et diu: escolta, m'he trobat amb això... no sé què... a vegades amb la tonteria de facilitar un recurs i li dius: ostres potser aquest cas, mira viu a Cornellà, a Cornellà hi ha la psicòloga, perquè no fem una intervenció i tu aprofites l'entrevista amb la família i li ofereixes aquest servei. Et passo el contacte i amb això ja has fet un... saps? Ja està. El tutor ja ha fet la seva d'allò i tu has aportat, res, el coneixement del territori. I després ell ja... clar... a vegades permet això eh? Aquestes figures i... ja et dic, jo amb qui em cordino més és amb els orientadors de centre, les orientadores. Amb els tutors, pels casos que he anat treballant.

E: Vale, i les orientadores quina titulació tenen? Són psicopedagogues?

ES: Sí, son psicopedagogues. **Vale.** Sí, sí.

E: Quantes n'hi ha?

ES: Quatre, en aquests moments... clar depèn de la grandària de l'institut, en aquests moments hi ha quatre orientadores. No totes estan a jornada sencera... és a dir, tenim una orientadora que fa mitja jornada d'orientació i mitja jornada d'aula d'acollida per exemple... am... però si que hi ha una orientadora per cada curs ara mateix.

E: Vale, vale... i també formen part de l'empresa privada o formen part... (em talla).

ES: No, no, les orientadores formen part d'Ensenyament. **Vale.** Diguem... externa a l'institut ara mateix només estic jo així com a professionals de centre... jo... vale i després hi ha l'EAP... però que l'EAP ve cada 15 dies i fa el seu treball i el seu seguiment i després ve la infermera del CAP, que ve també cada setmana una horeta...que és un servei que... que ve i ja està. Que no... vale?

E: Vale, doncs si et sembla, ara entrem una mica en la matèria del meu TFG. Bé, aquesta explicació m'ha servit... (em talla).

ES: Per situar, no?

E: Exacte, per situarme, per saber una miqueta la realitat al centre i... res... així molt breu, en quant el tema. Si coneixies una mica el tema de les lleis, tant l'estatal com la catalana, si sabries una mica quin és l'objectiu d'aquestes lleis, no només a ensenyament, eh? Sinó les lleis en general i com es poden aplicar a ensenyament.

ES: Sí, bueno les lleis sí que sabia que existien i més perquè també vaig fer aquell curs, no? Que també van actualitzant, però tampoc... és a dir jo no me les he mirat, vale? Tota la llei en sí... ah... però bueno, son lleis, no? Per a defensar els drets de... del col·lectiu i, bueno... són per evitar situacions discriminatòries i... i bueno això, no? I... de violència. Bueno vull dir que en

principi, ni l'estatal ni la catalana me l'he llegit ni me l'he mirat de "pe a pa", vale? Ah... sí que... que per exemple allà al departament fins i tot tenim clavats tots els protocols, el que és el... el guió diguéssim, això sí, els tenim tots allà i aquest hi és, vale? Però la manera diguéssim de treballar un tema d'assetjament escolar per raó d'LGTTBI-fòbia, doncs... amb... bàsicament el que... els protocols el que veiem és similar a qualsevol assetjament que hi hagi.

E: Vale, i quins casos us heu trobat o és molt esporàdic que hi hagi casos?

ES: Mira... (riu) diria... fins i tot vaig haver de preguntar a la coordinadora pedagògica perquè diguéssim quan hi ha un cas d'assetjament escolar... val, mmm (pensa) clar, s'informa a inspecció i l'institut ha d'entrar un registre, vale? Jo vaig consultar perquè... si mai n'havia entrat algun per aquestes situacions, no? I l'institut no n'ha entrat mai cap. Vale? Un protocol d'assetjament escolar per raó d'LGTTB-fòbia. Vale? **Vale.** No n'hem entrat mai cap. D'assetjament escolar n'hem entrat, val? En general, no per aquests motius diguéssim. Vale? Llavors intervencions n'hem fet, vale? Intervencions que no han calgut protocols, sí que n'hi ha hagut, val? Hem tingut eh... (pensa) persones que durant el transcurs de l'institut han fet el trànsit, vale? I per tant s'ha hagut d'intervenir en aquell curs, amb aquell grup classe... am... a vegades només explicant, és a dir amb assessorament amb entitats i amb la família, explicant, no? I a vegades depèn de com... ell jove volia participar del procés, el jove a vegades no ha volgut participar en el procés, no? A vegades una mica amb la família i després l'orientador aquí ha set molt l'orientador, no? Doncs a vegades anàvem a la tutoria i explicàvem no? El procés en què es troba el company de classe i ja està, no? A vegades només és donar peu a això. Això s'ha fet alguna intervenció... després sí que hem tingut alguna intervenció... per discriminació, és a dir, o per insults... ah... mira aquest curs sí que hi ha hagut una noia lesbiana am... que... que... tant a mi com a l'orientadora... ens va dir que hi havia nanos que... s'enfotien i bueno... i això, no? Que l'insultaven. Doncs vam agafar als nanos individualment, es va parlar amb ells i... sembla que s'ha reconduït la situació perquè aquesta noia ens va dir que no havia tingut cap més altre problema.

E: Vale, llavors la intervenció no només la fas tu com a educadora social, sinó que la tutoria també s'involucra aquí, oi?

ES: Sí, sí. Bueno després et diré coses que s'han fet a nivell de recursos i programes a nivell d'aules, però sí, vale? Vull dir que també depenent de cada cas... si és un cas que jo també conec o hi he treballat per altres motius, doncs la faig jo, però sinó també l'orientador, o el tutor. Val? En aquest cas va ser per diferents bandes. Jo una mica el que vaig fer va ser... a vegades la meva funció és... quan passen aquestes situacions? Al pati? Perquè a vegades no és l'alumnat del teu curs, a vegades és l'alumnat d'un altre curs, vale? Doncs llavors jo observo i si ho detecto, doncs hi intervenc i es posen les sancions que toquin. Vale? Vull dir que hem tingut aquesta

situació i llavors alguna altra. Sí que ens trobem a vegades, fins i tot a nivell de classe, eh? (pensa) A tutoria o... o socials, quan s'ha parlat d'algun tema... dels valors, hi ha algun alumnat que és molt poc respectuós amb les diferències. Val? Per la seva religió o per... per molts temes. I aquí sí que per exemple s'ha fet, en algun cas... hi va haver un cas en què aquest tema preocupava bastant i... mira no fa pas gaire que la comissió social, com és un cas social, de serveis socials, ho vaig comentar i ara està fent seguiment amb una educadora de serveis socials per treballar altres aspectes però un és aquest. No? Ostres estaria molt bé amb aquest nano poder treballar el respecte a les diferències perquè... davant de ser molt irrespectuós davant de certs companys... bueno... és a dir, s'intenta treballar aixins fent prevenció. Vale?

E: D'acord, llavors quina figura externa hi intervé? Hi ha alguna entitat a la que deriveu aquests casos?

ES: Hi ha aquí el SAI, val? Que a nivell de ciutat sí que és veritat que el Servei d'Atenció Integral... val? Que si que tenim algun cas, per exemple un noi que va fer el trànsit i està a quart d'ESO, vale? Sabem que ell forma part del SAI, d'un grup de joves que es troben... amb... res... sí que sabem... bàsicament així com a entitats externes, el SAI. Després si que... que el centre ha fet formacions amb l'entitat Aritja... vale? Ara si vols t'explicaré aquesta actuació que justament s'ha fet aquest curs... vale? Mmm... i res bueno... referent a les intervencions, ja et dic, tant amb l'agressor com amb la víctima... bueno, víctima o amb l'afectada per dir... per protegir a l'afectada o el que expressa que pugui solucionar-se i... amb l'agressor a diferència d'ells... perquè depèn com també recau en una incidència, val? Per l'alumne i després el treball previ perquè després també cal una sanció.

E: I els motius? Perquè normalment l'assetjament són per orientació sexual o més aviat per expressió de gènere?

ES: No, per orientació sexual. Els casos que hem tingut han sigut per orientació sexual i per identitat... per exemple, l'altre cas que havíem tingut que va fer el trànsit era una persona de batxillerat. El batxillerat és una cosa totalment diferent, a l'ESO és on hi ha més... bueno... el ser diferent i així no d'allò... en canvi a batxillerat treballant-ho amb el grup classe, clar... és que no... fins i tot hi ha joves que diuen: "ja ens ho pensàvem". Bueno, tot amb molta normalitat, saps? No, no, no... a més també depèn molt de la persona, saps? Si una persona que acadèmicament va bé, que té un entorn... que té xarxa... clar, es nota molt que aquests temes doncs son tractats amb normalitat... no tens cap problema. Vale? En els casos que ens hem trobat és més... així amb temes a treballar és a l'ESO. Val? Certes burles, comentaris... clar... (pensa) a vegades passant un vídeo, simplement un vídeo a classe, vale? De coses així... vull dir... i passa, eh? I a vegades amb aquestes burles, no hi veuen en el moment... no hi veuen pas la problemàtica.

E: No son conscients del mal que poden fer els comentaris, oi? Potser ho tenen tan interioritzat que ni ho pensen, com que ho tenen tan interioritzat que no veuen que aquests comentaris són un assetjament.

ES: Exacte, sí, sí, sí... a vegades diuen: "és de broma". Perdona? Des de quan una baralla o un insult és de broma? Saps? Com que cada vegada... veus això que et deia, no? Aquesta falta de valors... és a dir... als meus ulls no és pas una broma. O a vegades dos nens que es diuen "negre", i dius perdona, si t'ho dic jo que diries? Que soc racista, oi? Doncs és el mateix... començem amb cosetes aquestes que dius... ostrens am... hem de posar molt d'èmfasi perquè és la previa a que passin moltes coses. I bàsicament, això... s'ha fet intervencions puntuals tant a persones afectades com als agressors i... i depèn com s'ha treballat a nivell de grup classe. Vale? Quan hi ha hagut alguna situació així, s'ha treballat a nivell de grup classe.

E: D'acord... i saps si es treballa la sexualitat?

ES: Sí... a viam a nivell de centre hi ha, bueno a tutories i així... hi ha el programa Sigues Tu, val? En que... tot aquest tema sexualitat i així es treballa, vale? O sigui venen persones externes a fer les sessions a la tutoria i... també hem tingut la formació Xiula, saps? Xiula el grup de música, val? Que anava sobre assetjament i diversitat, vale en aquest cas? Sí que de vegades hi ha diferents nivells. Per exemple aquesta de Xiula, em sembla que només s'ha fet a segon d'ESO, val? Perquè només podien venir un curs, però per exemple després aquest any, vale? El centre ha fet la formació d'Aritja que és una entitat que... que treballa justament per tot aquests temes de perspectiva interseccional, estructura de sistema parental... és a dir ho està treballant molt i s'ha fet a diferents nivells, eh? Hi ha hagut una formació de l'equip directiu, val? Tant de protocols com d'assetjament escolar tant per violència com per a documentació en temes de gènere com a la documentació interna de centre, que estigui ben regulat... s'ha fet formació a equip docent de primer i tercer d'ESO, i després d'actuacions amb l'alumnat, vale? De tots aquests temes: desigualtats, educació sexoafectiva... ha set un curs de formació global que s'està fent a tots els nivells per aquesta entitat. I ara estan fent la valoració de tot això... A més això s'ha fet tant a nivell d'aules, com a nivell de professorat perquè també el professorat ha fet dos o tres sessions amb aquesta entitat de... bueno... d'observació... de coses que han observat dins de l'aula... vale? També formació de l'estructura patriarcal i de com influeix en totes les relacions sexoafectives i una mica doncs, no? De tota l'actualització d'aquest nou vocabulari i així i.. I després com ho han percebut a les aules... i a part, com a tutor, com s'han fet les sessions amb l'alumnat. Vale? I això s'ha treballat a primer i tercer d'ESO.

E: Llavors des del centre sí que es treballa tot aquest tema i es considera que és important fer-ho, d'acord. No es deixa de costat aquesta problemàtica per a prioritzar-ne d'altres més socials o amb més volum d'alumnat implicat.

ES: Exacte... a més hi ha l'edifici... bueno ara fa... (pensa) dos tres curos que hi ha una part de l'edifici que és nou, vale? Diguéssim l'institut on estàvem era un edifici d'aquells de FP vells, val? Dels seus inicis i... i ara ja tenim, no? Em sembla que és el segon curs que ja tenim una ala nova i... i per exemple la decisió del centre va ser ficar lavabos inclusius, no lavabos d'homes i dones, val? A la part vella no s'ha pogut fer, la intenció és fer-ho però calia... a... calia fer obres a tot el lavabo perquè clar... I això ensenyament no... no hi va posar els diners per fer aquesta part, no? I es va decidir que l'ala vella hi ha lavabos home i dona com tota la vida i en canvi a l'ala nova no, els lavabos son inclusius.

E: Ostres em sembla molt interessant i un gran pas, no? Per part del centre... no m'hi havia pas trobat... (em talla)

ES: Sí, bueno, penso que era el moment. Bueno, això es va dir quan es va fer l'ala nova, clar que hi havia coses que jo que sé... a vegades tonteries que van bé... on hi ha el departament d'orientació? Doncs ha de ser allà on tinguem les aules més... saps? Coses d'estructura... es va fer la reflexió interna a nivell de centre dels lavabos. De què fer amb els lavabos. I es va apostar per lavabos inclusius.

E: Molt bé... És alumnat només o és també per l'equip docent?

ES: No, el professorat de tota la vida els lavabos han sigut inclusius, eh? (Riu). Obres la porta i allà hi ha homes i dones. Potser hi ha algun lavabo que és de profes, bueno aquells professors que són de la vella escola, que són els que utilitzen, però... no, no, els lavabos del professorat ja era així, no? Ja era d'homes i dones.

E: Vale, vale... i després t'anava a preguntar... Bé, m'havies comentat que hi havia hagut alguns casos on s'havien fet intervencions i demés... tant com per què hi hagi absentisme? És a dir, que algun alumne per aquest assetjament hagi dit "amb això no puc" i hagi dit no puc tornar al centre?

ES: No hem tingut... ja et dic que a aquest nivell... ja et dic, fa temps que hi soc i sincerament, no hem tingut cap situació així greu per aquests temes. Vull dir, a vegades també et qüestiono si estem fent bé la feina, perquè no és la realitat social... però no... vull dir recentment en tres anys... dues persones que han fet el trànsit... però ja et dic un a batxillerat i aquesta noia de tercer a quart i... el cas de la noia que és lesbiana però... tampoc... amb els grups d'amistat sí... i si hi ha qualsevol situació es parla però no... no.

E: Perfecte, suposo que també fa molt que hi hagi aquesta figura de l'educador social que pugui intervenir, no? Vull dir que en altres centres sí que pot ser que hi hagi aquesta problemàtica d'absentisme per aquest motiu si no s'arriba fer aquest treball de prevenció que comentaves... suposo que aquestes intervencions i aquestes observacions a la zona més d'esbarjo doncs ajuden a prevenir un possible cas d'absentisme.

ES: sí, sí... exacte. Per ara... ja et dic, tenim... bueno el centre està molt cuidat. Tenim casos d'absentisme per altres motius, però no per aquest. També tenim un cas de segon que és un cas d'expressió de gènere complex... que a més és d'origen musulmà, vale? **Vale** i és un tema que tenim com allà... saps? Treballant amb ell... per exemple estic treballant amb aquest cas perquè... per temes de pantalles, problemes de pantalles, de salut... una mica estem mirant si és veritat o no és veritat, am... ha fet absentisme, val? Vull dir que ara estem engegant el protocol d'absentisme, però no l'hem engegat perquè sembla que ho hem capgirat una mica, val? Per què és un nano que acadèmicament, en el seu moment anava bé, és ara que ha fet la davallada però hi ha un tema d'expressió de gènere que aquí creiem que... ara que està fent segon, eh? (pensa) jo crec que quan finalitzem ESO serà un tema a treballar.

ES: Vale i aquí les famílies intervenen o no ho veuen rellevant, o li treuen importància...

E: em... per ara ja et dic, els casos que hem tingut dels joves que han fet el trànsit, les famílies han set presents. I han liderat molt ells la situació, eh? Vull dir empoderades, que es veu doncs... això que... saps? No hem tingut cap cas de joves que no tinguessin l'acompanyament de ningú. Saps? Potser per això també... estem com estem a nivell institut, eh? I son joves presents en moltes situacions que... que no s'estan amagant de res, saps? Que són presents, que tenen o extraescolars, que formen part de... per tant, potser també per això, eh? Aquest cas de segon d'ESO, que et dic, eh? Que sembla que hi ha una expressió de gènere... i a més a més tenim un component religiós important perquè el seu pare té un paper a la comunitat... sí que ens fa por, val? És un tema que bueno... que anirà passant, no? Que ell anirà formant la seva identitat, estem a segon, normalment això passa a tercer i quart d'ESO, no? Que ho veiem més, pot ser que exploti a tercer o quart d'ESO? Pot explotar... vale? Per ara... per exemple hi som presents, no? A vegades no sé... parles amb ell i li preguntes si hi ha alguna situació, si li preocupa alguna cosa... ara veus canvis d'amistats, sempre va amb nenes... però ara tampoc... va canviant d'amistats. Ell a vegades... l'altre dia em deia: "vull fer futbol" i penses... però si a tu no et veig mai jugant a futbol... saps? Coses així per exemple... i tu dius... a aquest nano se li estan despertant tot el tema identitari i comença a viure en contradiccions, no? I al final què has de fer? Acompanyar... no? Acompanyar i intentar dir: "i faràs futbol? I t'agradarà el futbol? No sé... pensa que tens tota aquesta oferta d'activitats..." bueno... que no sigui dit, no? I anar observant què passa. No sé... fem lligueta de futbol a l'institut i mai l'he vist jugant a futbol, sempre està amb les nenes allà assentat i mirant, saps? Per tant, no sé... el dia que ens ho va comentar, va ser

allò mmm... i si ho fa... **perquè vol estar integrat, perquè se n'adona de la diferència...** per evitar enfrontar ah... temes identitaris... no sé... és un tema... que també... ja et dic, jo crec que tindrem un curs complex a tercer i quart d'ESO... tindrem històries, perquè no crec que la família ho percebi bé, eh? En aquest cas. Però bueno a vegades també és ser present, perquè si no es desperta... no? Tu intueixes però intueixes.

E: Sí clar, al final és fer aquest acompanyament, al final és la persona que és la seva manera de ser, la seva manera de viure... no? ES: Exacte, si algun dia comenta alguna cosa, doncs jo tinc clar que el derivaré al SAI, el primer que faré serà derivar-lo al SAI. Perquè pugui anar fent un treball ell.

E: Al final s'ha d'adonar i ha de sortir d'ell...

ES: Exacte, és que ha de sortir d'ell. Ha de fer un treball en ell, saps? Però bueno... ara mateix el tenim així perquè potser no... no... però és veritat que en aquesta edat és ara on bueno... on el tema identitari és el que es crea.

E: Sí, on sorgeixen les primeres inquietuds, i bé... saber una mica qui ets, quins són els teus interessos, què t'agrada....

ES: Sí. (silenci). Bé, no sé si tens alguna pregunta més o si tens algun dubte...

E: Doncs així... hem parlat de les lleis, els protocols, l'absentisme... la manera en què es treballa a l'aula, les formacions que ha anat fent el professorat...

ES: Ja et dic, aquest any s'ha fet en aquesta línia, potser l'any que ve es fa una altra línia i potser un altre curs, eh? Vull dir que és un tema important a tractar.

E: Sí, és que al final és una realitat social, no? Que sembla que al final també anem a problemàtiques més socials i al final, el que parlem... tot el tema de la salut mental també està present i aquest és un dels temes, no? A més si mirem una mica els darrers estudis... les estadístiques mostren que hi ha més casos d'abusos, hi ha més casos... bueno... que arran de la pandèmia sembla que en augmentat aquest abús. Sí, sí. Llavors una manera de treballar-ho i de fer front al problemàtica i aquest canvi social és des dels centres educatius, que al final és... bé... si la família és homòfoba, aquí poc pots fer, però en canvi amb els nanos que van pujant, doncs que siguin conscients que existeixen les diferències que... que no has de discriminar a algú perquè sigui diferent. Al final tots som diferents i s'ha d'acceptar aquesta diferència en tots els sentits...

ES: Al final és un tema tabú, no? Sembla que fa cosa parlar-ne, o com posem vocabulari a tot això i els joves doncs... per a ells és tabú. I això també és interessant, no? Perquè.... Trobem

certs joves que sí eh? Per situacions familiars, contextos... però que en realitat és tabú el tema. I això... és interessant perquè pots treballar-ho després.

E: En aquest sentit has vist un canvi? Has comentat que portes catorze anys al centre... fa catorze anys era més complicat? Era encara més tabú?

ES: no, no... la percepció d'això... no... jo crec que els joves ja creixen... bueno... entenent que hi ha diferències al seu voltant, no? I a més a més com tenen companys... vale? No sé... jo penso que ho viuen més amb naturalitat, tal com ha de ser... **Sí, sí...** Després clar que trobarem casos.

E: Fa catorze anys, socialment potser costava més o era més tema tabú, i ara es viu amb més naturalitat, es parla més... o no has vist evolució en aquest sentit?

ES: Viam parlar sí que se'n parla més, no et dic pas que no... potser sí que es parla més o hi ha hagut més casos que han set denunciables... saps? Però... home joves no... el problema el tenim amb les famílies... les famílies o certes estructures de joves, no? (pensa) i a vegades també amb aquest sistema de valors, no? Que a vegades podem trobar situacions que d'allò... però a vegades si veiem que un es passa amb l'altre... no el defensarem. Però ja et dic, tant amb aquest tema com en altres temes. Vale? El ser proactius. El ser proactius també cada vegada costa més, no? En els joves... el "no va amb mi"... doncs em quedo igual... no va amb mi... vale? I dius però viam... hi ha hagut una agressió aquí, al teu voltant... això sí que és un tema que preocupa de... si som... tenim el poder per fiscalitzar o per fer-ho aturar i això sí que veig que els joves no en saben. Joves i no tan joves, eh? Ja no et dic pas els adults perquè a vegades hi ha hagut alguna agressió sortint de l'institut i dius: "en serio que no hi ha hagut cap professor que ho ha vist?" al final sempre som els mateixos que quan sortim de l'institut, ens trobem un *percal*, sempre som els mateixos. I dius en serio?

E: Bé... a vegades és perquè no saps com posar-t'hi...

ES: no, és que simplement és no parar-te quan veus que hi ha una magnitud de joves que no és normal, no? Coses d'aquestes que dius ostres... o joves que a vegades... ja et dic eh? No en aquest tema sinó en general... si hi ha "xixa", hi ha "xixa", em quedo allà, em quedo a observar, faig que la violència encara sigui més elevada... saps? Això sí que veig diferències a fa catorze anys enrere. Hi havia una baralla i més o menys... tu agafaves a les persones i vinga... però ara s'aglutina tanta gent... i les xarxes, no? A vegades hi ha coses a les xarxes... que es permet no? I no es veu que això està malament o la pressió del grup... com influeix perquè tots dos s'acabin barallant... i això és tota aquesta magnitud de xarxes, de tolerar o de naturalitzar coses que no... vale? I bé... veure que el que s'està barallant, sí... la violència està més instaurada, es banalitza més. I dius ostres... però en tots els temes, eh?

E: Bé... doncs si et sembla ho deixem aquí, moltíssimes gràcies pel teu temps i per tota la informació que m'has pogut proporcionar. De veritat, que em servirà de gran ajuda tant pel meu treball com per saber una mica com funcionen els centres i quina és la realitat envers la problemàtica.

ES: De res dona... un plaer poder-te ajudar. Al final, per això estem no? Molta sort i ànims amb el treball.

E: Gràcies, que vagi molt bé. Bon dia.

ES: Adeu, adeu...

9.6.2. Entrevista professional 2: Professora Cicles Formatius

Entrevistadora: Bona tarda, primer de tot moltes gràcies pel teu temps.

Professora: Bona tarda, de res dona, és un plaer poder ajudar en el que pugui.

E: Per a començar aquesta entrevista, em podries explicar una mica quina és la teva formació acadèmica, així, de forma general?

P: Bé... la meva formació es basa en el CFGS d'Educació Infantil i vaig estar habilitada en el CFGS d'Integració Social quan al 2017 ens van agafar a moltes educadores infantils per a treballar a centres d'educació especial i a SIEIS de les escoles ordinàries amb alumnat NESE. També tinc el certificat de professionalitat d'atenció a persones dependents tant a institucions com a domicilis... eh... tinc el grau d'Educació Social i el Màster de Professora de Secundària que és el que m'habilita per a poder exercir la meva feina que... estic exercint actualment com a docent de Cicles Formatius de Grau Superior de la família de Serveis Socioculturals i de la Comunitat.

E: D'acord... en quant al col·lectiu LGTBI, tens alguna formació específica?

P: sincerament no tinc cap tipus de formació així específica... allò que diguis formació com a tal, saps? Sí que tinc algun curset que he fet per a gestionar la docència a l'aula o per portar la tutoria que... bueno... fan alguna pinzellada sobre el tema però... no entren gaire en el tema la veritat... i és de forma com genèrica... de forma perifèrica diguéssim... però no tracten concretament temes relacionats amb el col·lectiu LGTBI i... tampoc és que donin moltes pautes ni... ni guies. Únicament em... (pensa)... tinc algun tipus de... noció del tema perquè durant el temps de les pràctiques del màster de professorat de secundària, vaig poder estar amb un mentor que portava a terme a l'institut la orientació i l'acompanyament de l'alumnat i bé... ell sí que estava format en aquest sector o havia rebut formacions i estava molt al dia i bé... alguna vegada... doncs... havia

dut a terme activitats amb els alumnes eh... tenint en compte doncs el col·lectiu LGTBI i... i problemàtiques diverses.

E: Per tant, com et veus davant de la problemàtica? Com consideres que és la teva formació en aquest àmbit?

P: Doncs eh... considero que és insuficient... que... si ho faig pel meu compte evidentment doncs eh... tindrè les eines i els recursos necessaris per a poder fer front o... per poder atendre, acompanyar i respondre davant del col·lectiu LGTBI, però... el departament no m'ha ofert un ventall d'oferta per a poder... per a poder formar-me i poder tenir les eines per a poder fer front a aquesta problemàtica... sí que és cert que porto poc temps com a professora, per tant considero que em queda encara moltes coses per aprendre i aquest àmbit és un d'ells.

E: Comentes que portes poc temps com a professora, quant fa que treballes a ensenyament i quin és el procés de selecció que va seguir per a poder entrar a treballar?

P: Sí... bé... fa onze anys que treballo a ensenyament però tot just he començat aquest curs a treballar com a professora. Vaig entrar a través de la borsa, és a dir he accedit a les diferents feines a través de la borsa de treball. Primer vaig començar com a TEI i quan van arribar les retallades de places amb la crisi... doncs em vaig apuntar a la borsa d'educadora i en total, he estat treballant uns deu anys entre les tasques d'educadora infantil i d'educació especial. En aquest temps, no s'han ofert oposicions de cap de les dues convocatòries, per tant, doncs... he estat d'interina amb vacant. Sí que l'any passat, amb el concurs de mèrits que es va fer... doncs vaig poder accedir a una plaça definitiva. Ara que treballo de professora de cicles formatius... doncs també em vaig inscriure a la borsa de docent mentre estudiava el màster de secundària, però no ha sigut fins aquest darrer curs que he accedit a través d'un nomenament.

E: Llavors diguéssim que tens plaça fixa d'educadora però estàs treballant d'interina a un institut?

P: Exacte... quan em van nomenar per a fer una substitució a un institut del Maresme... doncs em vaig demanar una excedència per a poder acceptar el nomenament. En principi era per a dos mesos però ja em van dir que es podia allargar i bé... estaré tot el curs.

E: Pel què comentas, entenc que has estat sempre treballant a la institució pública?

P: Eh... pel que fa a educació sí, és a dir, he treballat pel departament tant com a TEI, com a educadora d'educació especial i ara que treballo de professora a cicles però... també he treballat a institucions privades que no pertanyen concretament al departament d'ensenyament però formen part de serveis socials... com a educadora social he treballat concretament a un CRAE i vaig estar treballant fent diverses substitucions i era un centre de tipologia concertada que rep

subvenció del departament de serveis socials, i a part... doncs de la pròpia institució que és privada.

E: D'acord... en quant a les etapes... a quines has treballat i on fas intervenció actualment?

P: a les institucions que he treballat, han sigut, com t'he dit abans, de TEI a I3 i fent tasques concretes a I4 i I5 però... més... exactament a I3... a educació especial he treballat des de SIEI amb alumnes de primària fins a l'ESO i quan he estat d'educadora d'educació especial a centres educatius de la província de Girona, he treballat des dels 3 anys fins els 21 anys. No he treballat a batxillerat però sí a cicles formatius de grau mig que és on faig la intervenció ara i bé... encara no he pogut donar cap mòdul formatiu a cap cicle formatiu de grau superior eh... per tant... infantil, primària, secundària i grau mig. Ara actualment imparteixo formació al cicle mig, concretament al cicle d'atenció a persones en situació de dependència.

E: I l'institut on treballes, està considerat de màxima complexitat?

P: Eh... no... no ho està considerat... bé... de fet en cap centre que he treballat ho ha estat considerat.

E: D'acord... si et sembla... ara podem entrar una mica en la temàtica concreta del meu treball. Coneixes quines són les lleis, tant l'estatal com la catalana, per a garantir els drets de les persones LGTBI? Sabries dir quines són i quin és l'objectiu de cadascuna d'elles?

P: Bé... entenc que són lleis per a garantir els drets del col·lectiu, per erradicar les desigualtats... però... si et soc sincera... no sé quines són ni en què consisteixen... En el meu cas, donat que vaig començar a treballar a l'institut aquest curs, al mes de novembre... no he rebut informació respecte a aquest tema... pel que fa al centre... no he estat informada ni formada, però és probable que a inici de curs, els tutors i els diferents professionals de cicles sí que rebessin aquesta formació o informació... però sincerament ho desconec. Sé que no està bé per la meua part no haver-ho buscat ni informar-me pel meu compte... però no he trobat el moment... per tant és una feina que tinc pendent i que hauré de fer.

E: Perfecte... pel què fa al protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar... el coneixes?

P: Bé... sé que és un protocol que es va modificar i que es va aplicar a inici de curs però no me l'he llegit la veritat... suposo que en no trobar-me davant cap cas... doncs de moment no l'he necessitat... però és una de les coses que vull fer aquest estiu... quan acabi el curs... posar-me amb tots aquests documents que tard o d'hora poden ser de molta utilitat. Em sap greu no poder-te donar més informació...

E: No, tranquil·la, al final el que necessito és saber les realitats dels centres i dels professionals...

P: D'acord...

E: Coneixes guies o recursos per a fer front a l'LGTBI-fòbia a les aules?

P: Eh... tinc recursos i eines... i he llegit guies per exemple d'acompanyament i orientació de l'alumnat... eh... pel que fa a la seva inserció laboral i... eh... també pel que fa a la violència masclista, perquè ho vam treballar durant el mes de març. Am... reivindicant el dia internacional de la dona... però malauradament no estic formada ni tinc formació corresponent a aquestes guies i recursos pel que fa al col·lectiu LGTBI. Seria perfecte que les guies o els recursos estiguessin a l'abast de tothom... sobretot si no tens formació... i crec que seria molt important que tothom les conegués...

E: D'acord... entenc doncs que durant el curs, no has sigut testimoni de cap cas d'LGTBI-fòbia?

P: no... la veritat és que no he sigut testimoni de cap cas de fòbia, o de rebuig... o de discriminació cap a cap persona que formi part del col·lectiu LGTBI. Eh... si que és cert que a la classe intentem parlar amb un vocabulari no sexista, inclusiu... fins i tot jo mateixa soc conscient si parlo molt en femení, o parlo molt en masculí... intento dir sempre ells i elles, intentant incloure a tothom... la veritat és que des que treballo amb joves soc més conscient d'això... bé... crec que si ets conscient que ho has de fer... però a la pràctica no te'n dons compte quan parles, però és important ser-ne conscient i... en el moment sempre cal intentar dir elles, o nois i noies... intentes incloure a tothom, saps? Per exemple quan redacto alguna activitat o algun document també ho faig però crec que és un primer pas per a ser-ne conscients, no? A classe no he trobat... no he identificat cap escena o cap problemàtica en relació a aquest tema. Eh... veig una aula bastant inclusiva... l'alumnat és bastant respectuós i fins i tot hi ha algun alumne dins de l'aula que ha expressat i ha explicat la seva condició sexual de manera lliure i tothom ho ha respectat i no sé... crec que pel que fa a l'alumnat que jo ara tinc... que és a partir dels 16 anys en amunt, perquè l'alumna més gran té aproximadament uns 40 anys, crec que és un alumnat molt conscient... molt... obert de ment i molt respectuós entre ells i elles... i que... S'accepten tal com son i... no sé... la veritat és que jo en aquest sentit he estat molt sorpresa i em sento molt *agust* que no hi hagi ningú que exclogui a un company o companya per la seva orientació sexual o per altres motius d'aquesta índole.

E: Perfecte... a les aules, es treballa la prevenció de l'LGTBI-fòbia?

P: Em... a l'aula... el tema de les fòbies o del col·lectiu LGTBI no es treballa directament, almenys a cicles formatius, però a tutoria, mitjançant diferents dinàmiques i de pràctiques o de...

d'activitats, ja s'inclouen de manera complementaria o... secundària per dir-ho així. Però treballar-ho de forma directa no... no, no. Sí que a l'institut hi ha un professional en concret, una orientadora que està formada en psicologia i altres formacions a més a més i ella sí que agafa a l'alumnat i parla de tant amb tant amb ells i, si observa algun comportament eh... desajustat, doncs ho treballa amb aquests alumnes i a l'hora de tutoria personal... eh... també jo com a tutora i altres professionals eh... anem fent tutories individuals i a aquestes tutories es parla de molts temes i alguns alumnes en aquestes tutories doncs han comunicat o han expressat la seva orientació sexual o les seves preferències o... altres temes relacionats. També... el que si s'ha fet, ara que penso... vam anar a unes xerrades sobre sexualitat i alguns alumnes eh... en acabar, van expressar als docents que la xerrada era una mica com antiquada i que feien... que utilitzaven i feien servir termes poc inclusius i que no... que no parlaven de pràctiques per exemple sexuals que incloguessin a tots els col·lectius i que es centraven molt en pràctiques sexuals home-dona, home-home i dona-dona però eh... d'una manera molt... eh... banal i que no resultava inclusiva ni tenien en compte altres tipus de col·lectius i altres diversitats sexuals.

E: Queda molt a fer encara...

P: Sí...

E: Tornant al centre educatiu, consideres que és conscient de la importància de fer front a la problemàtica? Consideres que destinen tots els recursos necessaris?

P: Jo crec que el centre educatiu sí que és conscient d'aquesta importància i sobre fer front a aquesta problemàtica, la xerrada aquesta que et comentava, crec que és un exemple... el que passa... com he dit abans, com que jo he començat al novembre i... com no m'he trobat cap cas d'assetjament... doncs no sé com es treballa concretament o de quina manera es fa front... però sí que crec que és un centre que es treballa que... que tots els col·lectius han de ser acceptats i respectats i... que s'ha de ser un centre inclusiu i... em... fer valdre els drets de totes les persones per a sobre de les seves condicions... Com t'he dit abans, jo imparteixo formació al cicle d'atenció a les persones en situació de dependència... per tant... crec que aquest és un exemple que el centre és sensible amb totes les diferències...

E: Al centre educatiu, hi ha la figura de l'educador o educadora social?

P: Doncs no... sé que des de fa uns anys s'ha incorporat aquesta figura als centres educatius però al centre on treballa no hi és.

E: Consideres que és important aquesta figura? Perquè?

P: Hi tant! Considero que la figura de l'educadora social és molt important als centres i crec que hi hauria d'haver-hi aquesta figura a tots els centres que imparteixin tot tipus d'ensenyament.

Eh... en soc conscient perquè ara que estic impartint una tutoria... que sóc tutora d'un grup... doncs m'he adonat que l'alumnat necessita molt d'acompanyament, necessita ser escoltat, necessita poder expressar i necessita espais de comunicació. Evidentment, jo soc educadora social i ara sento més que mai que estic exercint una funció important d'educadora social amb algun dels meus alumnes quan realitzem tutories tant en grup classe com individuals. Sí que acompanyo, informo, assessoro i dono orientacions a molts alumnes en molts temes que són de caire del perfil de l'educador o educadora social i, en el meu cas, doncs potser no tinc aquesta problemàtica perquè estic formada en aquest grau però que alguns altres tutors, no sé com li fan front i com acompanyen, assessoren i... i escolten a aquest alumnat quan fan les tutories, perquè també són tutors... aleshores crec que seria molt important que la figura de l'educador social estigués present, ja que podria fer doncs... per exemple aquesta funció d'informar, d'acompanyar, de fer front a les problemàtiques, d'aplicar els protocols corresponents perquè... perquè els altres docents doncs ja tenen prou competència que assumir i no donem a l'abast. És veritat que amb paperassa, amb altres gestions que hem de fer com a tutors, com a docents... hi ha vuits que queden sense omplir i vuits que queden sense treballar a causa d'això, a causa de la multitud de tasques que han de complir els docents a part de les seves àrees. No donem a l'abast per arribar a altres àrees que queden despenjades... i una seria aquesta.

E: Per tant consideres que hi ha manca d'educadors i educadores socials als centres educatius?

P: Doncs sí... considero que s'hauria de millorar la presència de la figura de l'educador social als centres educatius. Crec que tots els centres, com he dit abans, haurien de tenir aquesta figura, dins del personal docent i que podrien exercir aquest acompanyament que és molt necessari per molts alumnes i, d'aquesta manera, fer front a les problemàtiques molt diverses... no només pel col·lectiu LGTBI sinó altres problemàtiques d'índole, personal, familiar, social, relacional, econòmica,... els joves, especialment d'aquestes edats, necessiten aquest acompanyament i la figura de l'educadora social és molt important i necessària per a poder dur a terme aquest acompanyament de forma satisfactòria i de la millor manera possible.

E: Així que la manca de recursos és evident.

P: Sí... bé almenys de recursos humans... de recursos materials no sé si tenim els recursos suficients perquè no els conec tots, però sí que tinc clar que mai és suficient, sempre es pot donar més, es pot oferir més i es pot ampliar... per tant, eh... tot suma i tot és benvingut. Així que considero que tant els centres com els professionals hem d'estar oberts a tot i... i ampliar els recursos en tots els àmbits, sigui a través de recursos humans o sigui a través de recursos materials com per exemple més protocols i més eines... sempre és bo i sempre és benvingut.

E: Per tant, consideres que també la formació continuada és important?

P: Sí, crec que sempre és important seguir-se formant, tenir una formació continuada... el que també considero que és molt important, bé en el tema aquest no que parlàvem... que és molt important i, crec que potser a vegades no som conscients, del vocabulari que podem utilitzar, no? Perquè al final som un exemple pels joves i això sí que intento tenir cura d'utilitzar doncs un llenguatge inclusiu, no? És a dir no només quan parlem, sinó també als treballs o als exàmens, no només utilitzar-lo als enunciats sinó corregir als i les alumnes per a què prenguin consciència.

E: Bé, per a anar acabant... consideres que la teva feina és valorada?

P: Sí, la meva feina, al centre educatiu és valorada i de fet... alguna vegada m'han reconegut la meva feina com a tutora i això és d'agrair no? Perquè considero que és important reconèixer la bona feina i no només remarcar allò que no s'acaba de fer bé... i bé... l'alumnat també està content, m'ho han manifestat i bé... la veritat és que és d'agrair que quan poses tot de la teva part... viam que és la nostra feina i s'ha de fer bé, però és d'agrair que te la reconeixin... de fet m'han proposat seguir sent tutora de cara al curs vinent si vull seguir i m'agradaria la veritat... hi estic molt agust al centre i bé... crec que ja de per sí els i les adolescents pateixen molts canvis i a vegades, durant aquests canvis no estan prou acompanyats i no tenen eines ni els recursos necessaris per a ells mateixos per a fer front a aquests canvis que ocorren durant l'adolescència... i bé... és una etapa de la vida de canvis, d'alts i baixos i de molts neguits que poden... bueno doncs canviar el tomb de la seva vida i necessiten a algú de confiança al seu costat que els escolti i que els pugui acompanyar. Ara fan primer... així que m'agradaria poder fer la continuïtat quan passin al segon curs.

E: Molt bé... doncs si et sembla ho deixem aquí, moltíssimes gràcies pel teu temps, de veritat. I molts ànims per aquest final de curs.

P: De res, tot sigui per ajudar... totes hem passat per aquí. Molts ànims per la feina i espero que et serveixin les meves aportacions, ja em sap greu no haver-te pogut donar més informació.

E: No pateixis, em serveix molt tot el que m'has explicat. Gràcies i que tinguis una bona tarda.

P: De res... adeu... adeu.

9.6.3. Entrevista professional 3: Educadora Social

Entrevistadora: Bona tarda, primer de tot moltes gràcies per accedir a la present entrevista i pel teu temps.

Educadora Social: Bones... de res... un plaer poder ajudar... al final totes hem passat per aquí i tampoc costa tant...

E: Bé... per començar, em podries explicar quina és la teva formació?

ES: Doncs soc graduada en educació social i tinc un màster en acció comunitària a l'IGOP.

E: Tens formació específica en l'àmbit LGTBI?

ES: Bé... formació específica en aquest àmbit no en tinc... no m'he format en aquest àmbit... però... sí que penso que... em... que tinc una consciència crítica, no? i que encara que no tingui formació, potser ha sigut a través de llibres, lectures o... xerrades, no? Eh... a través d'això sí que crec que m'he anat formant encara que no sigui acadèmicament.

E: D'acord... tens pendent formar-te en aquest àmbit per a fer front a l'LGTBI-fòbia o és una temàtica en què no t'ho plantejes?

ES: Bé... crec que a la nostra feina és molt important seguir-se formant i... donat que aquest és un àmbit en què no tinc formació, sí que m'agradaria fer-ho però... ara mateix no... no ho tinc pensant en fer-ho pròximament la veritat... sincerament tinc parada la formació ara mateix...

E: A vegades és important parar, oi? Són temporades...

ES: Sí... ara personalment necessito focalitzar-me en altres temes...

E: Bé... seguim amb l'experiència si et sembla... Quan fa que treballes a ensenyament i quin és el procés de selecció que vas seguir?

ES: Doncs... mira jo treballava a una empresa privada com a educadora social i em van trucar de les llistes d'integració social per a una substitució... com treballava a jornada parcial m'ho vaig poder combinar i ho vaig veure com una oportunitat de provar un altre àmbit... Va ser una substitució curta a un institut. Aquesta breu experiència em va fer apuntar-me per obtenir una de les places que es van crear l'any passat d'Educadora Social a un centre educatiu i... bé... vaig passar un procés d'entrevista i aquest és el segon curs que hi soc.

E: Entenc doncs que és un centre públic?

ES: Sí, sí... és un institut públic on s'imparteix secundària, batxillerat i cicles formatius.

E: És un centre considerat de màxima complexitat?

ES: No ho és no... sí que hi ha tipologia molt diversa de nanos però... no ho és... de fet ara han modificat aquest aspecte i tinc entès que en queden molt pocs centres catalogats de màxima complexitat.

E: Doncs sí... bé i a quines etapes has treballat i a quina o quines etapes fas intervenció actualment?

ES: Doncs... treballa sobretot a secundària... tant quan vaig fer aquella substitució que et deia com ara. Eh... (pensa). En algun cas sí que he fet algun acompanyament molt concret a batxillerat però... era més un acompanyament de... bueno, d'acompanyar ansietats, però... algun cas molt concret. Però bàsicament a secundària.

E: D'acord... entrant una mica en la matèria del meu treball... em podries dir si coneixes la llei estatal per a garantir els drets de les persones LGTBI i si la podries nombrar i explicar-me quin es el seu objectiu?

ES: Bé... sé que la llei estatal és la que va sortir l'any passat. El... crec que va sortir al 2023 si... em.... Que... era com molt coneguda com per la llei trans, no? I que una mica era doncs eh... que també va portar molta polèmica però que l'objectiu era aquest no? El garantir el dret de les persones trans i les persones del col·lectiu, no? Eh... no et sé ben bé dir quina és la llei però sí que sé que es va aprovar l'any passat perquè sé que va portar molta polèmica, sé que inclús... vull dir... no sé si la van intentar com aturar no? Que de fet el... el gran canvi d'aquesta llei és que... bueno les coses així claus eren que una persona, no? Si vol començar a fer el trànsit doncs a partir dels 16 anys, ella mateixa pot registrar el canvi de sexe sense necessitat ni de portar em sembla... com paperassa, ni test psicològic, ni tema d'hormonació ni em sembla que necessita l'autorització de la família, penso... llavors com que aquesta llei era molt important perquè... com... a part que ficava tota la importància en la pròpia persona, també despatologitzava una mica, no? Tot el que és el procés, no? Del trànsit... eh... com això... també donava una mica de visibilització doncs a les persones no binàries, no? I... i també em sembla que era com bastant rígida com amb tot el tema de la discriminació i que... no sé... ara no ho recordo però era com molt punitiva que... que sortia tot el tema de... em sembla com si pateixes discriminació en l'àmbit laboral, no? Doncs que és denunciable i que... com que es van regir en tot això una mica. Aquesta llei sí que la tinc molt present, com t'he comentat... encara que no et sé dir quin nom té...

E: Val... i en aquesta mateixa línia, em sabries dir quina és la llei catalana per a garantir els drets de les persones LGTBI? Sabries dir quina és i quin és el seu objectiu?

ES: Doncs... la veritat és que no la tinc present... no sé quina llei és i no et sabia dir ni quina és ni de quin any ni res... no sé... la llei estatal com que hi va haver... eh... bueno que va ser un

gran canvi que... bueno... que queda molt, no? Per fer... però sí que va ser un.... Un dels punts molt a favor. En canvi la catalana... ja em sap greu però no... no sé què dir-te...

E: D'acord... llavors coneixes el protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar?

ES: sí... de fet el tenim molt present al centre. Jo... en el seu moment el vaig buscar... i em sembla ser que des de la Generalitat hi ha algun... i hi havia com tot l'esquema, no? Llavors sí que és veritat que cada institut, jo crec que... segons pues... els professionals que hi ha doncs... ho adapten una mica, no? Però sí... penso que és super important de tenir i que penso que fora de... eh... certs professionals de l'institut que potser son els que s'han d'implicar o que han d'actuar directament... penso que és important que... tot el professorat no, eh? Tingui consciència i tingui molt present aquest protocol i... i... Com funciona... perquè en la detecció eh... moltes vegades passa, hi ha conflictes a l'aula o entre patis... i llavors no tots els professionals, potser com la psicopedagoga, les educadores, les orientadores, eh... hi son presents no? I per tant, és una mica com tasca de tothom.

E: Per tant, consideres que és un recurs útil? Perquè ho creus?

ES: Jo crec que sempre... els protocols són un recurs útil, perquè sí, perquè hi han de ser-hi... perquè... perquè aquests conflictes passen i als instituts també... bé... a qualsevol àmbit de l'educació passa però com que als centres de secundària com que més.

E: D'acord... d'altra banda, coneixes altres guies o recursos per a fer front a l'LGTBI-fòbia a les aules?

ES: No te sé dir... però bé... en el seu moment, vull dir a principis de l'any passat quan vaig començar a treballar a aquest institut.. A mi em va anar bé com trobar, no sé... com formacions o recursos eh... dossiers, fitxes... del Sigues Tu que... que és com una eina educativa entorn la salut i tal... i bueno... treballa molt el tema de les habilitats amb infants i adolescents i bueno... em va anar bé, perquè hi havia recursos com per als professionals, no? Per treballar a l'aula o per treballar amb els nanos. Després per altra banda sí que... no sé... com tallers o així que he pogut fer... com fil a l'agulla per exemple... de diversitat sexual o així que... que han sigut interessants però... més enllà d'això... no... no... bueno... sempre... avui dia hi ha moltes entitats que estan fent molt bona feina, no? Entorn a la temàtica LGTBI i... i la veritat és que estan fent feina molt *guai* a tot el que és l'entorn educatiu.

E: Bé... em podries dir si durant el curs has sigut testimoni d'algun cas d'LGTBI-fòbia i quin ha sigut el motiu?

ES: Eh... en aquests dos cursos que porto treballats... de fet... no he sigut testimoni de cap cas de fòbia per orientació sexual, identitat de gènere o d'expressió de gènere, al contrari... de fet hi va haver una jove que va fer el trànsit durant l'estiu, no? I... se la va rebre super bé, es va saber portar molt bé tant ella mateixa com a la classe, no? En tema qüestions, preguntes, dubtes... que podia generar tot això i familiarment. O sigui com que es va fer molt bona feina des d'orientació i, des de la mateixa tutoria. Llavors no m'he trobat amb cap cas, no? D'aquesta fòbia, no? Encara que sí penso que poden sorgir conflictes, no? Més a nivell estructural perquè... em bueno... és una discriminació que hi és, no? No va haver-hi cap conflicte concret en aquest cas però segurament, no? Se'ns passen algunes coses que no veiem i que segurament remouen tota aquesta discriminació...

E: Així doncs, no hi ha hagut cap cas d'absentar-se escolar per aquesta problemàtica...

ES: Eh... no... no, no. de fet absentisme... en cap cas... de fet quan s'observa algun conflicte sempre s'intenta actuar i sobretot la prevenció és molt important, perquè no es faci com bola, saps? Una mica és la meua tasca o de l'orientadora, fins i tot a la tutoria perquè hi tenim molta relació... em això... Bé ara que penso sí que va haver un conflicte important a principis del curs passat, llavors... bueno no sé si vols que et faci així cinc cèntims... perquè no és del tema que estem parlant...

E: Sí, sí, tota informació és benvinguda...

ES: Bé... en aquest cas sí que vam activar el protocol, com et deia va ser ben bé a principi del curs passat, just els primers dies de curs... tot just m'estava adaptant al centre i ben bé no sé com va anar... però... es van fer unes fotos just a la sortida de l'institut, fotos com... agredint a un alumne i llavors aquí sí que vam activar el protocol perquè va ser una cosa que... que no esperàvem... llavors sí que vam veure que amb la magnitud del que són les xarxes socials com Instagram... si aquestes fotos es publicaven... bé... que agafava tot això una magnitud molt més turbulenta, molt més fosca, no? I molt més difícil de controlar a la vegada. Llavors aquí sí que vam haver d'anar tots a una... eh... com agents de fora... eh... com fer un treball als patis, molt a les classes, als canvis, no? Perquè és on es produeixen més coses d'aquestes. I va ser com l'únic protocol així que vam activar tots, així com direcció, orientadores... bé... tots els professionals. Després els altres tipus de conflicte no eren tan... tan crítics, no eren una agressió, potser també eren assetjament com insults però s'ha arribat a intervenir abans i s'ha pogut tallar. No ha anat a més, saps?

E: Entenc que també, en aquest cas que m'exposes, es va involucrar a les famílies...

ES: Sí, sí... i hi van haver conseqüències també... però tampoc vull entrar molt en detall..

E: No, no, tranquil·la... a les aules... em pots explicar una mica com es treballa o quins recursos es fan servir per a fer front a l'LGTTBI-fòbia?

ES: a les aules, per exemple... per a treballar i prevenir tota... bueno... l'LGTTBI-fòbia... doncs es fan servir recursos com... formats més com de xerrades... de professionals que venen a l'institut, perquè sigui com més amè, no? Amb formats més diversos d'entitats que venen a sensibilitzar de temes concrets... en aquest sentit sobre *bullying* de qualsevol mena, l'ús de les xarxes... bueno entre d'altres que es van... es van treballant. Aquests temes també sorgeixen des de les tutories, no? S'intenten organitzar totes aquestes xerrades també per petició de l'alumnat. A vegades també pensant-ho les orientadores, conjuntament amb les educadores pensant algun... alguns temes a tractar, no? A vegades des d'orientació si s'ha tractat o s'està fent intervenció d'algun cas concret doncs... sobretot com t'he dit abans, el tema que et parlava que hi va haver-hi un trànsit, doncs ostres... potser des d'aquí hem de treballar una mica més... que no vol dir que els altres els deixem de tractar, eh? Però aquests temes que sorgeixen doncs sí que intentem treballar-ho més, no? Perquè els joves es troben amb molts més dubtes. Eh... llavors això...

E: Perfecte... llavors consideres que el centre educatiu és conscient de la importància de fer front a la problemàtica? Consideres que destina tots els recursos necessaris per a fer-hi front?

ES: Doncs... penso que des dels centres, òbviament que s'ha de treballar la problemàtica i sí que en són conscients... el que passa que hi ha tal magnitud de professionals que pot ser que uns siguin conscients, i altres no, saps? Com la vida mateixa... hi ha persones que són més sensibles amb uns temes que amb uns altres, perquè els hi toquen més... doncs aquí igual. El que sí que crec que al centre on estic sí que es té consciència i es vol treballar la problemàtica. Evidentment... quan el conflicte hi és present, el que passa és que... eh... les eines que hi ha... quan ja és molt gros... ja es treballa des d'allà, però es fa molt el treball des de la prevenció i... costa molt, no? Perquè també és una eina que s'intenta fer des de les educadores, des de les orientadores... no? Sembla que es fa més aquest treball preventiu, però hem de considerar que aquests temes també recauen sobre tothom, no? Alumnat, professorat, direcció, orientadores i educadores també, no? Però sembla que la responsabilitat hauria de ser de tothom. Sembla com que.. Com que consta molt no? Per part d'alguns professors.

E: Val... i consideres que la teva feina està ben valorada pel centre educatiu?

ES: Considero que sí, que la feina està valorada, en quant a la meva experiència, jo considero que la meva tasca està valorada i reconeguda des del principi. Sí que és cert que per a altres

professionals, no sabien ni qui era no? Ni tan sols quines eren les meves funcions... llavors clar... en una mateixa institució, no? Qui veus molt en el dia a dia i qui no... bueno això... és una mica desvirtuat... desvirtua una mica la teva tasca i la teva presència al centre. Si que penso que això va molt em... com lligat una mica amb els recursos que tu puguis tenir, és a dir la jornada... si tens una jornada de 35 hores, doncs la feina que podràs fer serà molt diferent a si tens una jornada parcial d'unes 12 hores, no? Clar... amb 12 hores pots assumir el que pots assumir i a l'hora de coordinar-te és complicat. A vegades si hi ha una problemàtica... i amb una aula hi ha dos tutors... doncs és complicat. També si l'educadora té reducció... no és el meu cas però per exemple hi ha moments en què la feina és tanta... que no arribes... llavors si fas menys hores i t'has de coordinar... també és complicat. I bueno... al final pots assumir el que pots assumir. Les demandes han de ser realistes i una mica en relació amb els recursos que tu tens eh... llavors jo penso això també. Encara que estic contenta eh? M'agrada la feina, m'enriqueix i encara que a vegades desbordi... em considero ben valorada.

E: D'acord... i què creus que s'hauria de millorar envers la figura de l'educador o educadora socials centres educatius?

ES: En aquest àmbit es podrien millorar moltíssimes coses, el que passa és que no és l'interès de... (pensa) de l'estructura en la que vivim, no? Jo penso... una millora de condicions passaria, sens dubte per un reconeixement de les tasques i, per tant, el que implicaria una definició concreta de les funcions de... un educador o una educadora social a un institut. Penso que això també va molt de la mà de... de treballar en un àmbit comunitari perquè un institut està ubicat a un barri d'una ciutat o d'un poble, no? Llavors crec que ha de ser un educador social d'institut, però, que ha de fer també un treball comunitari. És a dir, que tingui coordinació amb tots aquells agents educatius, socials, eh... que englobin, no? Al menor al final... en diferents... ostres docs entitats socioeducatives, no? Per a fer un seguiment de tot... doncs per exemple perquè hi haurà nanos que a la tarda anirà, jo que sé... a un espai socioeducatiu, com l'espai jove, no? Que... com que no sigui institut i prou, no? Que hi hagi un treball en xarxa, és a dir que englobi els diferents entorns on es desenvolupa el menor.

E: Hi ha algun aspecte que creguis que s'ha de millorar enfront la figura de l'educador o l'educadora social?

ES: Doncs... sincerament crec que hi ha d'haver... una contractació em... en unes bones condicions perquè fins ara m'he trobat amb molts contractes temporals i amb jornades parcials, saps? Aquí a ensenyament sí que la majoria d'educadores té jornada completa però sé de gent que està treballant a 15 hores i llavors perquè van trobar una altra feina però es reduïen a 12 hores llavors, clar... amb 12 hores és molt difícil poder fer una bona tasca, no? Llavors com una contractació pública, de jornada completa que per tant, el que fa falta és una estabilitat del

professional i un arrelament a l'institut, perquè al final, quant més temps passes, més temps coneixes tot, més temps coneixes als alumnes, als professionals... llavors això et va a favor a tu, va a favor als alumnes i a l'equip directiu... bé, a tot l'institut. Llavors per a millorar hi hauria això, tenir molta més participació, moltes més hores a l'institut com a claustre... bàsicament formar part de l'organigrama del centre educatiu perquè a vegades sembla que ens hem d'ajudar una mica, no? Que ens hem de fer el nostre lloc i bé... ja som part de l'equip de professionals que hi és i, per tant, és igual d'important que el professor de matemàtiques o... jo que sé... la psicopedagoga. Llavors tenir aquesta presència real, que a vegades ens costa... o no és compaginable moltes vegades per... ostres doncs per horaris, no? Perquè probablement amb les teves hores assignades t'estàs compaginant amb professionals que quan tu tens disponibilitat, ells estan fent classe, no? Llavors una mica poder tenir tot això per... bé... tot aquest relleu i a la vegada poder crear, no? I... i poder dur a terme projectes de forma col·lectiva. Més o menys això, un mix.

E: És a dir... més espais de trobada perquè al final tots els professionals tenen els mateixos objectius...

ES: Exacte, és així...

E: Bé... per part meva és tot... no sé si voldries comentar alguna cosa més...

ES: Eh... bé... em sembla que així a 'grosso modo' ja t'ho he comentat tot... això... que queda molt per fer. És una feina molt maca però que sembla que no s'acaba mai i que sempre hi ha molt per a fer...

E: Doncs si... moltes gràcies de nou pel teu temps. Molt agraïda.

ES: De res... ja veus... un plaer i sort amb el que et queda.

E: Moltes gràcies i fins a una altra...

ES: A tu, que vagi bé. Bona tarda.